

LJUDSKI TEDNIK

Leto II. - Lir 15. - Jugolir 10. - Din 6. -

Poslana plačana Trst 27. novembra 1947 Spedizione in abbon. postale H. o. gruppo Štev. 94

VSEBINA:

VELIKI ŠTIRJE V LONDONU - KONEC „TRE-
 TJE SILE“ V FRANCJI - ENOTNOST DELAV-
 CEV IN KMETOV - VOLILE BOMO - SI
 CAMPA, SI TIRA AVANTI... - PRIMORCI V
 ARGENTINI - NAŠI NAJMLAJŠI V SVOJIH
 VRTCIH - LETOŠNJA BOŽIČNICA - DOLINA
 CRNEGA DIAMANTA - SLOVENSKA GLAS-
 BENA ŠOLA V TRSTU - LJUDSKA PROSVETA
 V SV. JAKOBU IN DRUGO - MED PLAVA-
 JOČIMI BELIMI GORAMI - GOSPODARSKI
 SVETOVALEC - CENE SPET RASTEJO! -
 OTROCI IN UČENJE - JESEN IN ZDRAVJE
 - ROMANI - MICE JEN VANE - SPORT -
 UGANKE - KRAŠKA BURJA

Več partizanskega duha

Mnogokrat smo v času borbe proti nemškim barbarom in njihovim pomagačem iz ust voditeljev zavzniskega bloka in armad z vzhoda pa tudi z zapada slišali, da je merilo vrednosti vsakega naroda njegov doprinos k skupni zmagi. Danes, ko so se po doseženi zmagi zavzniskega orožja stvari zasukale drugače, kot smo navadni zemljani pričakovali in želeli, ima tako merilo vrednosti skoraj prizvok fraze. Toda samo spomniti se je treba na strašne preživele dneve iz druge svetovne vojne, pa nam bo točnost toliko poudarjenega merila vrednosti stopila tisočkrat potrjena živo pred oči. Kljub vsemu ostaja zato resnična trditev, da je bil doprinos k skupni zmagi nad fašizmom merilo vrednosti vsakega naroda in vsakega posameznika.

Mi primorski Slovenci - kot Slovenci in Slovani sploh - se lahko potrkamo na prsa, da smo svojo vrednost dokazali. (Da so predvsem našemu - slovanskemu - zgledu borbe proti fašizmu - sledile tudi demokratične množice drugih narodov, lahko samo povečje naš ponos).

Ze v prvih mesecih, že prvi dan nemške osvajalne poti po Evropi, ko so nekateri od velikih zavznikov, čeprav onstran morja, šele začeli pripravljati načrte, - najprej za lastno pasivno obrambo in šele mnogo potem za aktivne operacije svojih dobro opremljenih armad, - smo imeli mi naše načrte že gotove. Nič prikritega, ničesar zahrbtnega ni bilo v njih. Bili so čisti in odkriti in brez premljanja smo jih vrgli na - bojno polje. Hoteli smo biti svobodni. Ko je nacistični tiran v Berlinu najbolj rohnel, ko je obljubljal svojo »Herrenvolk« suženjsko pokorščino vsega sveta, takrat so golorki vstali med nami naši najboljši ljudje. Postali so partizani. Njihovemu junaškemu vzgledu so kmalu sledili v množicah drugi in z redkimi izjemami narodnih izdajalcev smo postali narod - partizan.

Spominimo se na leta borbe, na začeto obdobje našega narodno - osvobodilnega boja, na našo najtežjo pa zato največkratnjo zgodovino.

Povrnimo se v tiste čase in spominimo se, kaj je takrat pomenilo biti partizan. Sovražnik na višku svoje moči, strah in trepet, požigale naših domov, ubijale naših ljudi - v gorah in gozdovih pa, preprav v snegu in mrazu, boji, prezebi, toda vendar ponosni in svobodni - partizani. Od tam so prihajali v naše vase, in sovražnikova območja in z njimi je v žalost in trpljenje prihajala sreča, prihajala upanje in vera. Z njimi je prihajala opogumljajoča partizanska pesem, sredi in vedno pogostejše je z njimi prihajala svoboda, kratka sicer, začasna, zato pa toliko bolj ljubljena. Spominimo se ljudi, po naših vaseh: hrane in strehe ni bilo dovolj za vas, pa je prišel partizan in dobil hrano in streho. Vedelo se je: jutri se bo vračal med svoje tovariše v nove borbe tudi za vas. Mnogi so prišli med vas samo enkrat, potem jih ni bilo več. Prihajali pa so njihovi prijatelji, ki so videli njihovo smrt, pa niso odstopili iz strunjenih vrst. Bili so partizani, pripravljeni na vse. Ljubili so svobodo, ljubili lastno življenje, vendar ne toliko, da ga ne bi bili za svoje cilje pripravljani žrtvovati. Ko so bili dnevi najtežji, ko je na čase bila videti naša borba in naša usoda brezupna, ko se je sovražnik z ogromno tehnično in številčno premočjo zaganjal med

naše partizanske odrede, ko so naši borci padali v neenakem boju in ko je sovražnik že mislil, da je uničil partizanstvo v naših gorah in naših ljudeh, takrat so naše neuničljive brigade udarile tam, kjer je sovražnik najmanj pričakoval. Odpor sovražniku ni bil zlomljen, pojačal se je, dvignil je nove partizane in ti so vedno ostajali kar so bili oni pred njimi - duša in srce naše osvobodilne borbe. Njihov duh je stopnjeval borbenost našega naroda, vzdržljivost našega ljudstva. Njihov vzgled požrtvovalnosti, predanosti, borbenosti, iznajdljivosti v neenaki borbi in lubezni do svobode, je bil vedno plamenica, ki je

(Nadaljevanje na 3. strani.)

NA KOROŠKEM

hodijo sedanji oblastniki po sledovih nacistov

Ako se posvetimo proučevanju slovenske preteklosti, se bomo morali spet in spet povračati h Koroški. Dasi je bila Koroška ves čas enako slovenska pokrajina kakor katera koli druga, je postalo dejstvo, da se nahaja na robu slovenskega sveta, zanjo prav tako usodno kakor za Primorsko. Po zaključku imperialistične vojne l. 1918 so s krivičnimi odločitvami odcepili od ostalega slovenskega ozemlja na zapadu Primorsko in na severozapadu Koroško.

Ako je bila Koroška že pred prvo svetovno vojno kot obrobna slovenska dežela izpostavljena načrtu in od države podpirani germanizaciji, so vendar že imeli Slovenci tudi kaj pravic in pa možnosti, da so se pred ponemčevanjem branili. Popolnoma drugačno sliko pa nam pokaže položaj po vojni. Potek dogodkov je bil precej podoben dogajanju na Primorskem pod fašisti: izločitev slovenskega jezika iz vsake javne uporabe, ukinjenje vsake prosvetne dejavnosti, preganjanje in mučenje vidnejših osebnosti med koroškimi Slovenci. In vse to se je dogajalo v Avstriji, v državi torej, kjer uradno še niso vladali nacisti.

Vendar niti vse to sistematično prizadevanje niti nasilje nista mogla ukloniti koroških Slovencev in zlomiti njih narodno zavezanost. Z vojno so nastopili še hujši časi. S Koroškega bi naj izginil slovenski življ: Maier-Kalbitsch je začel izseljevati slovenske družine. Tedaj pa je padla iskra s plamenice partizanstva tudi v koroške gozdove. V vsem ogromnem Reichu so bili prvi partizani tudi na Koroškem. Nihče od tistih, ki so se hitro po zlomu Nemčije proglašali za zaklete sovražnike nacizma, se še nikjer ni zgnul, ko so koroški partizani že napadali hitlerjevske oddelke. (Danes jih je v Avstriji razmeroma malo več, ki bi se kazali kot posebni sovražniki nacizma - ni potrebno!) Koroški partizani so s svojo junaško borbo v samih hitlerjanski državi, s svojo priključitvijo k ostalim slovenskim in jugoslovanskim partizanom pokazali, da zanje ne more veljati krivična meja goljufivega plebiscita iz l. 1920, kakor za partizane že od l. 1941 ni več obstajala meja, ki je več kot dvajset let delila Primorsko od ostale Slovenije. Teško je bilo trpljenje, a zato tem večje veselje koroškega ljudstva, ko je Jugoslovanska armada osvobodila Slovensko Koroško.

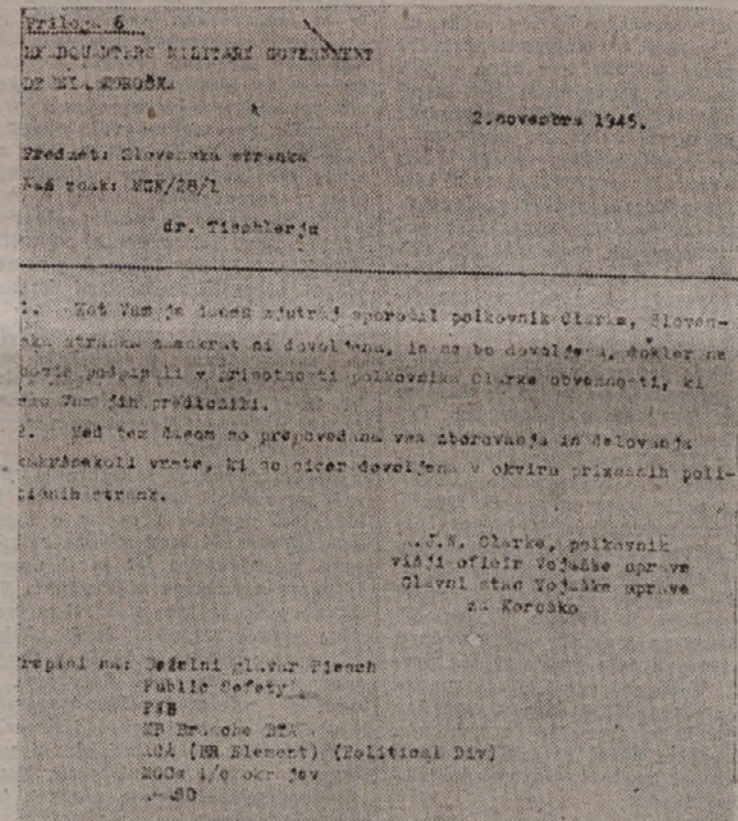
(Nadaljevanje na 2. strani.)

FRANCE GRAFENAUER, SLOVENSKI KOROŠKI VODJA V DUNAJSKEM PARLAMENTU

DR. FRANC PETEK, PREDSEDNIK OSVOBODILNE FRONTE ZA KOROŠKO

FAKSIMILE PREPOVEDI, S KATERO SO ANGLEŠKE OKUPACIJSKE OBLASTI ZABRANILE OSVOBODILNO FRONTO ZA KOROŠKO

TRŽAŠKI GUVERNER IN STALIŠČE SIAU

Ze od pozitivne ratifikacijskih listin mirovne pogodbe v Parizu in dokončne potrditve sklepov o ustanovitvi STO-ja, obstaja v naši novi državi čuden pojav dvovladja Guvernerja, ki bo moral biti imenovan 30 dni potem, še ni in celotno ozemlje STO-ja je ostalo razdeljeno v dva dela, v bivšo A cono, ki je še vedno pod izključno upravo angloameriških vojaških oblasti in v bivšo B cono pod jugoslovansko vojaško upravo.

Tako stanje popolnoma naravno ne more biti v korist prebivalstva STO-ja, ker povzroča upravna razdelitev ozemlja številne ovire v normalizaciji razmer v državi. Toda že od vsega začetka znakov zavlačevanja sedanjega stanja je bilo jasno, da je nekemu to v prid in da je to zavlačevanje normalizacije pri nas načrtno.

Ko je Jugoslavija predlagala in utemeljila nujnost enotne uprave Tržaškega ozemlja, torej združitve obeh con pod skupno angloameriško-jugoslovansko vojaško upravo, dokler ne pride guverner in se ne imenuje začasni vladni svet, so tukajšnji italijanski šovinistični krogi zagnali, v tišem dogovoru z ZVU seveda, silovit vik in krik. Na hitro roko so začeli sestavljati resolucije na OZN, češ da hoče Jugoslavija vdreti v Tržaško ozemlje, da je Trst ogrožen pred pan-

OD LEVE NA DESNO: SOVJETSKI DELEGAT SOBOLEJ, POMOČNIK JUGOSLOVANSKEGA ZUNANJEGA MINISTRA DR. BEBLER, JUGOSLOVANSKI ZUNANJI MINISTER SIMIČ IN SOVJETSKI DELEGAT V VARNOSTNEM SVETU OZN GROMIKO V RAZGOVORU MED ODMOROM ZASEDANJA VARNOSTNEGA SVETA

slovansko nevarnostjo.

Pred dnevi pa je Jugoslavija po svojem delegatu v OZN dr. Beblerju napravila glede ureditve tržaškega vprašanja, kot demokratična država, ki je na tem zainteresirana, korak naprej. Ko je dr. Bebler na zasedanju politične komisije poudaril dejstvo, da manjka vodilni večini v OZN duh sporazuma in skupnosti, duh miru, ljubezni in demokracije, je navedel za točenjši primer Trst. Večina Sveta zunanjih ministrov je namreč s po-

močjo kompromisov uspela najti pogoje za umik tujih čet iz Trsta. Med temi pogoji so med drugimi imenovanje guvernerja, sestava vladnega sveta in volitve. Toda večina Varnostnega sveta pri vsem tem že mnogo mesecev odlaga vprašanje imenovanja guvernerja za STO. Jugoslovanska delegacija je zvedela, da obstoji kandidatura za mesto tržaškega guvernerja, ki jo podpirajo štirje stalni člani Varnostnega sveta in da se ji upira samo angleški delegat. Ta kandidat

je član belgijske vlade in znano je, da je Anglija z Belgijo v dobrih odnosih. Toda kljub temu je Anglija proti imenovanju tega kandidata samo zaradi tega, da čim bolj odloži rešitev vprašanja tržaškega guvernerja in da čim dalje odloži umik tujih čet iz STO-ja.

Ta korak, da je namreč Jugoslavija uradno obdolžila Anglijo za odgovorno sedanje položaja, je narekovala Jugoslaviji njena miroljubna politika, njena želja, da postane STO res demokratično urejena država in da bo kot taka služila miru in zblizanju med Jugoslavijo in Italijo ter njena skrb za dobrobit tržaškega prebivalstva v smislu sprejetih obveznosti.

Javno mnenje v obeh sedanjih conah Tržaškega ozemlja je oba koraka Jugoslavije sprejelo z odkritim odobravanjem in željo, da bi ti koraki Jugoslavije bili uspešni. Tako je tudi SIAU, kot tolmač težnjaj ogromne večine prebivalstva Tržaškega ozemlja izdala izjavo, v kateri pravi, da bo podprla sleherni pobudo, katere namen je delno ali celotno rešiti probleme STO-ja v duhu mirovne pogodbe in statuta. Čeprav zaradi tukajšnjega političnega toka - nadaljuje izjava SIAU - niso SIAU znane možnosti praktične izvedbe predlogov, ki jih je

(Nadaljevanje na 9. strani.)

PO ŠIROKEM SVETU

KRONIKA

◉ V Romuniji sodijo novim privrženecem Maniu, ki so hoteli v zvezi z angloameriški agenti zrušiti demokratično vlado.

Množijo se protesti proti akcionarjem ameriških petrolejskih družb, ki zavirajo izkoriščanje petrolejskih vrelcev z namenom, da sabotirajo proizvodnjo petroleja. Ljudstvo zahteva odvzem koncesij ameriškim družbam.

◉ Na Slovaškem so zaprli 206 oseb, ki so v zvezi s tako imenovano slovaško vlado v inozemstvu skušali ustanoviti slovaško republiko, računajoč na tretjo svetovno vojno. To teroristično organizacijo je vodil gestapovec Janković. V afero je bil zapleten tudi tajnik podpredsednika vlade CSR Ursinija, zaradi česar je moral poslednji dati ostavko.

◉ Na Madžarskem so odkrili tajno vojnisko organizacijo in aretirali njenega člana Derya, uslužbenca ameriškega poslanstva; in to kljub protestom vlade ZDA, kajti služba pri tujem poslanstvu se ne jamči madžarskemu državljanu osebno nedotakljivost.

Parlament je sprejel zakon o nacionalizaciji bank in odvzel parlamentarno nedotakljivost poslancem opozicijske stranke Pfeifferja, ki je zbežal v inozemstvo.

◉ Jugoslovanska vladna delegacija z maršalom Titom na čelu, je odpotovala v Sofijo.

◉ Italiji zahteva upravo nad bivšimi svojimi kolonijami v Afriki, češ da si jih je pridobila na »zakonit način« in da jih namerava upravljati po demokratičnih načelih.

◉ Nenni in Togliatti zahtevata spremembo vlade, v kateri bi bile zastopane vse glavne stranke. De Gasperi se take zamisli otepa in bi sprejel v vlado samo republikance ter desničarske Saragatove socialiste.

Stavke se širijo zlasti v Pugliu in Bariju, kjer nastopa vlada proti delavcem in kinetom s tanki. Bilo je več mrtvih in ranjenih.

◉ V Rimu bodo v kratkem podpisali jugoslovansko-italijansko trgovinsko pogodbo.

◉ General Brandt je imenovan za naslednika generala Eisenhowerja, dosedanjega načelnika vrhovnega štaba ameriške vojske.

◉ ZDA je z glasovalnim strojem uspelo, da bo mala skupščina OZN prevzela vprašanje omejitve pravice veta. Višinski je opozoril, da bi taka omejitev pomenila nevarnost za mir.

Tržaški guverner in stališče SIAU

(Nadaljevanje s 1. strani.) Jugoslavija stavila OZN glede ustanovitve koordinacijskega organa angloameriške in jugoslovanske vojaške uprave s sedežem v Trstu, bi SIAU z zadovoljstvom sprejela tak korak, ki bi omogočil skupno reševanje vprašanj STO-ja.

Cepitev STO-ja na dve povsem ločeni področji resno ogroža njegove itak omejene življenjske možnosti, ki jih je pripisati odcepi od njegovega zaledja, ki edino lahko oskrbuje promet, trgovino, plovbo in drugo gospodarsko dejavnost, ki so za njegov obstoj nujno potrebne.

Kakršen koli koordinacijski ukrep bi sedaj v pričakovanju dokončne rešitve vprašanja imenovanja guvernerja in izpolnitve ostalih določb mirovne pogodbe pripomogel k občutnemu izboljšanju vsega gospodarskega življenja. S tem bi se obnovili naravni in dopolnilni gospodarski odnosi med obema področjema. Z odpravo uvoznih dovoljenj seznanim uvoznih predmetov in ostalih zaprek, ki ovirajo prost blagovni prevoz, bi tržaško osemletje postalo celota, kot to določa mirovna pogodba.

VELIKI ŠTIRJE V LONDONU

Oči vsega sveta se upirajo v London, kjer so se zunanji ministri štirih velesil - Bevin, Bidault, Marshall in Molotov - sestali v torek 25. t. m. da nadaljujejo z razpravo o mirovni pogodbi z Nemčijo in Avstrijo, ki so jih neuspešno prekinili aprila v Moskvi. Ta dogodek spremljajo dramatične izjave Bevin, ki je pred meseci dejal, da bo v Londonu zadnja priložnost za sporazum med štirimi velesilami.

K temu se je pridružila močno orkestrirana propaganda nekaterih anglosaskih krogov, ki napovedujejo neizogiben polom konference in poudarjajo nepremostljive razlike

med vzhodom in zapadom. Namen tega pesimizma je očiten: ustvariti je treba ozračje nezaupanja in spekulacije na tretjo svetovno vojno, ki si jo ti propagandisti želijo, hkrati pa opravičiti samovoljne, separatistične ukrepe, ki jih Angloameričani izvajajo na svojem zasedbenem področju Nemčije (biconi) v nasprotju z določili potsdamskega sporazuma.

Cepitev njih ne prikriva zaostrite mednarodnih odnosov, bi bilo vendar preveč zahtevati, da z eno konferenco velesile rešijo tako zapleteno in težko vprašanje, kot je nemško. Primer mnogo manj važ-

nih razprav o italijanski mirovni pogodbi nam je priča, koliko truda in potrpežljivosti je potrebno, preden spravijo ministri pogodbo pod streho. To velja tem bolj za rešitev vprašanja Nemčije, ki je zadnji a najvažnejši temeljni kamen pri ureditvi Evrope, brez katerega Evropa ne more obstajati, brez katerega ne more biti trajnega mira.

Prav zaradi izredne važnosti načetega vprašanja bi bilo napačno sklepati na polom konference že iz neuspeha, ki so ga doživeli namestniki zunanjih ministrov po tritedenskem razpravljanju; niso se namreč mogli sporazumeti niti o vrstnem redu, po katerem naj bi potekali razgovori štirih ministrov.

Toda za navidezno nedolžnim vprašanjem postopka se pogosto skriva važno politično ozadje. Saj če na sodišču lahko dobiš ali zgubiš pravdo ravno zaradi postopka.

Vzemimo za primer najtrši oreh dnevnega reda, ki so ga zaman skušali streti namestniki: Ali naj bi ministri najprej reševali avstrijsko vprašanje in nato šele nemško, ali pa obratno. Za prvo rešitev so bili Angloameričani, ki menijo, da je treba dati Avstriji prednost, ker jo dosedanje konference niso označile kot čisto sovražno državo. Stvarno pa gre Anglosasom za to, da z rešitvijo avstrijskega vprašanja prisilijo SZ, da umakne svoje posadke iz Madžarske in Rumunije, kjer so njene čete potrebne za vzdrževanje zvez z zasedbenimi četami v Avstriji. Ta razlog bi seveda odpadel, ko bi morali vsi zavezniški zapustiti Avstrijo. Med tem bi pa Angloameričani utegnili zavlačevati imenovanje tržaškega guvernerja ter s tem v zvezi umik svojih čet iz Trsta in mogoče posadke v Italiji, ki naj bi vzdrževale zvezo s Trstom. Tako bi torej utegnili Angloameričani razbiti v Srednji Evropi ravnovesje sil v svojo korist.

Druga zadeva, ki je tudi niso vpišali na dnevni red konference, je ameriški predlog pogodbe o medsebojni pomoči med štirimi velesilami za štirideset let proti morebitnemu nemškemu militarizmu. SZ bi bila pripravljena sprejeti ta predlog samo s pogojem, če bi vključili v to pogodbo določilo o skupnem nadzorstvu nad Porurjem, o agrarni reformi in veleposredniških junkerjev in odstranitvi industrijskih trustov, ki so bili glavni poborniki nemške napadalnosti. Toda Angloameričani nočejo prevzeti tako točnih obvez.

Zlasti pa jim je pri srcu Porurje - vir industrijske moči Nemčije - ki bi ga radi obdržali pod svojim izključnim nadzorstvom. Saj bi to bila hrbtnica bodoče zapadnonemške države z 48 milijoni prebivalcev, ki jo nameravajo po nekaterih ameriških načrtih ustanoviti s pretezo, da je sporazum s SZ nemogoč. In priprava na tako rešitev so ukrepi o združitvi ameriškega in angleškega zasedbenega področja (biconi), kateremu naj bi se priključilo še francosko področje, ustavi- tev nemških reparacij SZ, podelitev 2 milijard dolarjev pomoči zapadnonemški industriji po Marshallovem načrtu.

Angloameriška politika je torej močno kompromitirala možnost uspeha londonske konference, ker jo je s temi ukrepi postavila pred izvršena dejstva.

Sovjetska zveza namreč odločno vztraja pri določitvi potsdamskega sporazuma o gospodarski in politični enotnosti Nemčije, o dobavi reparacij, o znižanju nemške industrijske moči in demilitarizaciji. Ta načela bo tudi Molotov zagovarjal na konferenci.

Ali bo morda ameriška politika trdovratno vztrajala pri zamisli zapadnonemške države? To si želi večina konservativnega časopisja kakor tudi bivši ameriški zunanji minister Byrnes v svoji knjigi »Govoreč iskreno«.

Toda tudi na zapadu se pojavljajo glasovi, ki bolj trezno presojajo to vprašanje. Skoro izključno industrijska zapadnonemška država bi močno pogrešila poljedelska področja, ki bi ostala pod sovjetskim

KONEC „TRETJE SILE“ V FRANCIJI

Osmi v dveh letih je prejšnji teden pretresla Francijo težka politična in socialna kriza, ki ogroža same temelje IV. republike.

Predsedniku vlade, socialistu Ramadieru, ki je v zbornici dobil samo

SCHUMAN, PREDSEDNIK NOVE FRANCOSKE VLADE

20 glasov večine, ni bilo več dolgo obstanka sprčo njegove nesposobnosti, da bi ustavil bliskovito dviganje cen in zadovoljil delavstvo, ki je v borbi za prilagoditev medvedno naraščajoči dragini, segalo čedalje bolj po svojem starem orožju - stavki.

V delavskih vrstah pa je vrenje že od tedaj, ko so bili zastopniki glavne delavske stranke, komunisti, izrinjeni iz vlade, in se je začela kolonizacija dežele po amerškem kapitalu. Istočasno pa se je zasvetila zvezda generala de Gaullea, ki je združil pri občinskih volitvah večino desničarskih sil in postal glavni pobornik Trumanove doktrine. Ločitev sil na dva nasprotna tabora je postala vedno jasnejša in ostrejša.

In med tema skrajnostima je skušal vodja socialistov Blum, ki je dobil mandat za sestavo nove vlade, zmanjšati srednjo pot. Blum, ki je znan tudi po tem, da je na svojem lanskem obisku v ZDA odprl neovirano pot ameriškim filmom v Francijo in tako uničil domačo filmsko proizvodnjo, je odločno nastopil proti komunizmu. Hkrati pa je bičal de Gaulleovo ambicijo po osebni, diktatorski oblasti. To stališče je marsikoga iznenadilo, saj so se socialisti in degolovci pri zadnjih volitvah medsebojno podpirali.

Tako je Blum zašel v križni ogenj dveh močnih taborov in postal žrtev svoje mistike o tretji sili, ki že davno ne obstoja več. Socialiste bi v tej kombinaciji podprli samo demokristjani, (MRP), ki so pa skupno prešibki, da bi dobili večino. Na bolj desno usmerjene skupine ni bilo mogoče računati, ker so se bale zameriti generalu de Gaulleu, čeprav le-ta še nima svojih pravih zastopnikov v parlamentu.

Blumovi napaki se je izognil njegov naslednik Schuman, voditelj demokristjanov, ki se mu je posrečilo sestaviti vlado na bolj desničarski osnovi: 9 pristaev MRP šest socialistov, štirje radikalni in eden neodvisen konservativec. Tako si je Schuman zagotovil tudi naklonjenost de Gaullea, saj sta René Mayer, minister za finance, in Coste-Floret, vojni minister njegova ekspanzenta v vladi. Prvi je v tesni zvezi z bankirji Rothschild.

Kako to, da de Gaulle tudi osebno ne sodeluje v vladi, kamor ga

je MRP povabil? Razlog je ta, da bi se general na odgovornem mestu neugodno počutil, ker nima svojih poslancev v parlamentu. Kot pogoj za prevzem oblasti zahteva namreč razpis novih volitev in spremembo ustave v diktatorskem smislu. V teh razburkanih razmerah pa ne bi bile volitve primerne, niti ni parlament, ki ne odraža več razmerja sil pri volitvah, voljan napravitiiharakiric. Hkrati bi se general rad izognil odgovornosti za nepriljubljene finančne ukrepe, kot je n. pr. razvrednotenje franka.

Poskus prevzema oblasti z državnim udarom bi pa bil za de Gaullea precej tvegana pustolovščina. Delavci so namreč močno organizirani okrog KP, ki ima tudi na svoji strani sindikalno organizacijo (CGT). Sama policija, na katero de Gaulle ne more računati 100%, bi tudi bila nezadostna opora in v vojski se lahko opira samo na višje oficirje.

Med tem ko je Schuman prišel na oblast, je število stavkajočih narastlo na poldrug milijon, med katerimi so celo profesorji na Sorboni. Vlada bo prav gotovo nastopila z ostro zakonodajo za omejitev stavk. V ta namen je že poklicala pod orožje nekaj rezervistov, da z vojaštvom zastraži tovarne in prometne točke.

BLUM, FRANCOSKI „SOCIALIST“ V SLUŽBI TUJEGA IMPERIALIZMA

Da ne bo mogla vlada izvesti učinkovitih finančnih in gospodarskih ukrepov, dokazuje že njena sestava sama. Saj so v njej zastopani pristaši načrtnega gospodarstva kakor tudi liberalnega.

Vsekakor je nova vlada skrajšen poskus, da se vsaj formalno reši republika. Je prehodnega značaja, ker pušča odprto pot ambicijam generala de Gaullea. Socialiste, ki so sanjali o tretji sili se v novi vladni kombinaciji ne počutijo udobno. Edino njihov izstop in povezava s komunisti bi lahko rešili IV. republiko pred degolovsko diktaturo.

Ali bo Schumanova vlada igrala vlogo italijanskih »popolarov«, ki so 1. 1922 pripravili pot Mussoliniju? Bližnja bodočnost nam bo na to vprašanje dala odgovor.

Razgibana poroka

O poroki angleške prestolonaslednice Elizabete s Filipom Mountbattenom (sedaj vojvodo Edinburškim) je imela londonska policija (Scotland Yard) veliko opravila pri nadzorovanju dveh milijonov gledalcev, ki so opazovali poročni spreved. Budnost je bila potrebna posebno še zato, ker so iz bližnje norišnice ušli norci in se pomešali med množico.

Drugi dan so po istih ulicah nemoteno manifestirali pristaši Mosleyeve fašistične stranke in pozivali na borbo proti Židom. Hkrati je sodišče oprostilo novinarja, ki je hujskal na napad proti Židom, zaradi česar so nekateri poslanci v Spodnji zbornici protestirali rekoč, da fašistični norci zaslužijo večjo pozornost policije kot tisti, ki so na dan poroke ušli iz norišnice.

Poročno slavlje so izkoristili neznanji »uzmoviči«, da so na dvoru ukradli nakit več milionske vrednosti eni izmed dvornih dam, kraljičini sorodnici.

ZDA v Grčiji

Kljub ustanovitvi skupnega grško - ameriškega glavnega štaba povzročajo ofenzive grške demokratične vojske vedno večje skrbi vladi.

Vladni poslanec Bakallias je izjavil, da bo vlada še pred zimo izgubila Trakijo, če Američani izdatno ne povečajo svoje pomoči. Bivši načelnik angleške vojne misije je dejal, da je nemogoče premagati partizane. Iz ZDA pošiljajo sedaj ameriške mežge, ker s tanki nišesar ne odpravijo v gorskih predelih.

V Atene je prispel ameriški general Harper, ki bo organiziral vladno volaško letalstvo. Američani izvajajo pritisk na Sofliisa, da bi razglasil splošno mobilizacijo. Strogo je prepovedano vsako kritiziranje ameriških ukrenov in ameriških oficirjev. Množijo se grozodeistva nad partizani, ki jim monarhofašisti režejo glave in jih nato obešajo na svoje fahalne sedlo.

V ZDA se pa vršijo protestna zborovanja, na katerih demokratični državljani opozarjajo svojo vlado na nevarnost vedno večjega vmešavanja v grške zadeve, ki utegne povzročiti »pravi sponad«.

nadzorstvom in bi torej bilo njeno gospodarstvo zelo neuravnovešeno.

Zelo dvomljivo je tudi, da bi s tako separatistično rešitvijo ZDA dosegle svoj politični cilj: To je izključitev vpliva enotne socialistične stranke, ki je na oblasti v sovjetskem zasedbenem področju in ki bi nujno imela svojo besedo tudi v zapadnem področju preko osrednje nemške vlade, ki naj bi jo ustanovili, kakor predlaga SZ.

Zanimiva je s tem v zvezi sodbapoluradnega angleškega »Timesa«, ki pravi: »Na prvi pogled se zdi, da je delitev Nemčije koristna, toda vsaka izmed štirih velesil se zaveda, da ne bo taka rešitev zagotovila niti blagostanja Nemcem, niti miru Evropi. Jasno je, da združitve zapadnonemških področij v posebno enoto ne more tvoriti sama po sebi učinkoviti jezik proti komunizmu.«

In najbolj šibka stran ameriškega separatističnega načrta je ravno to, da je v nasprotju z željo nemškega prebivalstva, ki si želi politične zlasti pa gospodarske enotnosti, saj samo največ trpi zaradi razkosanosti svoje domovine. V velikem doživlja to, kar v malem občutijo prebivalci STO-ja zaradi delitve na dve področji.

Zato tudi ni čudno, če so nekatere nemške stranke z navdušenjem pozdravile sovjetski predlog o ustanovitvi začasne nemške vlade za vso Nemčijo in o gospodarski enotnosti. Sicer so Schumacherjevi socialisti, ki igrajo ameriško karto, nastopili proti taki rešitvi, toda v njihovih

(Nadaljevanje na 3. strani spodaj)

Kitajci po tri dolarje

Kitajska ljudska armada nevdružno prodira na vseh frontah in je zavzela važno rudarsko središče Jinoce v Mandžuriji ter premožokopno središče Kaušuang v Šantungu. Osvobođeno področje se je povečalo od 10 milijonov prebivalcev na 20 milijonov.

Bivši ameriški poslanik Bullitt je zahteval, da ZDA podelijo Čang-Kai-Seku posojilo v znesku 1 milijarde 350 milijonov dolarjev za mobilizacijo 400 milijonov Kitajcev v borbo proti ljudski armadi In »New China News Agency« ugotavlja, da »ameriški imperialisti« imajo Kitajce za tovrstno hrano po ceni treh dolarjev za komad.

Evropa je nedeljiva

Ameriški senator Taylor je zahteval, naj bi pomoč, ki jo mislijo ZDA podeliti Evropi po Marshallovem načrtu, zapuili OZN, ki bi razdelitev pravično izvršila.

Po Taylorjevem mnenju ima Marshallov gospodarski načrt izključno politični, egoistični namen. Tako n. pr. Indijo umirajo od lakote in ameriški vladji niti na misel ne pride, da bi jim pomagala.

Angleški laburistični poslanec Zilliacus je pripomnil naslednje: »Industrializirane zapadne Evrope ni mogoče gospodarsko obnoviti, če ostane ločena od svojih naravnih trgov — od vzhodne Evrope.«

In po zadnjem Trumanovem govoru, v katerem opozarja predsednik ZDA na veliko inflacijsko krizo, ki ogroža ZDA pripisujejo Trumanu namen, da naveže trgovske stike z vzhodno-evropskimi državami, da bi tako Marshallov načrt lahko uspel.

Policija »ščiti« šo'e

Sofuliova vlada je izdala odredbo, ki določa, da se lahko študentje vpisujejo v srednje šole ali na univerzo samo s poročilom, da predhodno predložijo posebno policijsko poročilo, ki vsebuje prstne odtiske prosilca in potrjuje, da je prošilec iskren pritrženec monarhiije.

(Nadaljevanje z 2. strani.)

lastnih vrstah se pojavljajo pristaji enotnosti kakor n. pr. Alfred Weber Heidlberg, ki bi zaradi tega tudi izključen iz stranke.

Končno se tudi na zapadu mnogi zavedajo, da bi ustanovitev zapadnonemške države pod ameriškim nadzorstvom dala osnovo za ponovno nemško napadalnost, ker bi tako zopet spremenili Nemčijo v protisovjetsko bazo, kot so jo po prvi svetovni vojni.

Angleška politika skuša biti v tem oziru bolj previdna, ker se noče zameriti SZ, s katero išče prav sedaj trgovskih stikov za olajšanje svoje gospodarske krize. Končno si tudi Francozi želijo mednarodnega nadzorstva nad Porurjem, da bi zmanjšali nemško nevarnost.

Vse to so razlogi, ki kažejo, da sporazum ni nemogoč. Sicer pa niti Molotov niti Marshall nista v svojih govorih razbila mostov. Tako je prvi izjavil, da razlike v socialnem in političnem ustroju dveh držav še niso razlog, da ne bi se leti sporazumeli.

S tem seveda ni rečeno, da bo London prinesel kako rešitev. Možnost kasnejših konferenc ni izključena. Tako lahko dodamo Bevinovim izjavam, ki smo jih zgoraj omenili, še Bidaultove: »Če ne uspevamo v Londonu, ne smemo obupati. Uspeh je že, če ne pride do popolnega preloma.«

V takih okoliščinah se začnejo bitke za zeleno mizo v Londonu, ki bo trajala najmanj mesec dni, in ki bo morda ena največjih, kar jih pozna svetovna diplomatska zgodovina.

PO DOMAČI ZEMLJI

Enotnost delavcev in kmetov

V nedeljo sta bili ustanovni skupščini dveh največjih strokovnih zvez Enotnih sindikatov, kmetijske in kovinarske zveze. Mesec dni po ustanovnem kongresu enotnih sindikatov STO-ja so prvi, ki so, upoštevali nove prilike, pristopili k reorganizaciji svojih zvez prav kovinarji in kmetijski delavci, ki združeni v enotnem sindikalnem pokretu predstavljajo bratsko povezanost delavskega razreda v mestu s kmetijskim delavstvom na deželi in istočasno izražajo zvezo med slovenskim in italijanskim naprednim demokratičnim življenjem.

Kmetijska zveza je imela svojo skupščino v Izoli. Tajnik kmetijskega sindikata tov. Grbec je podal izčrpno poročilo o položaju kmetov na STO-ju in pa o delu, ki ga je kmetijski sindikat opravil. Ko je opisal položaj kmeta pod fašizmom ter nato govoril o velikem doprinosu kmetijskega ljudstva v osvobodilni borbi, je še prikazal kako živj naš kmet po osvoboditvi.

Okupacijska oblast kmetijstvo zelo zanemarlja. Razen ogromnega povisjanja davkov se dela kmetom še neprecenljiva škoda z uničenjem,

njih. vinogradov itd. z zgradnjo nove ceste od Trsta proti Devinu. Veliko škodo pa je povzročila še okupacijska vojska.

Se slabši kot položaj malih posestnikov pa je položaj najemnikov, ki morajo plačevati gospodarjem 28krat večjo najemnino kot so jo plačevali prej. Pri takih razmerah pa je vendar kmetijski sindikat uspel, da je dosegel marsikatero ugodnost. Kmetijsko zvezo pa čakajo še nešteti naloge; kmetijski sindikat pa tudi nikoli ne bo odnehal od zahtev, da dobe zemljo tisti, ki jo obdelujejo.

Se so na delu fašistične organizacije, ki računajo na razveljavljanje zakona o agrarni reformi v Bconi STO-ja. Toda danes kmet ni več pokorni suženj in svojo svobodo in pravico, za katero se je bojeval, bo znal tudi očuvati.

Na skupščini kovinarjev v Trstu je tov. Gorjup v začetku svojega poročila omenil, da se tržaški delavci zavedajo svoje moči, ker se naslanjajo na jugoslovanski delavski razred, ki izgrajuje socialistično družbo, in na italijanski delavski razred, ki se danes bori na ulicah proti novofašizmu. Kovinarji v

Trstu se niso niti malo preplašili pred zvezo, ki jo je stvorila reakcija z oblastmi, industrijci in lažnimi sindikalisti. Kozulčić bi rad uvedel v svojih ladjedelnicah zamorsko sužnost. Lažni sindikalisti, ki služijo tujim silam ovirajo sindikalno združitev. Toda večina delavstva se zaveda, da pomeni borba za združitev borbo za demokracijo, za uveljavljanje pravic ljudstva in za doseg človeških delovnih pogojev. To sicer vedo tudi voditelji Delavske zbornice a njim ni do sindikalne združitve, kajti njih služba delodajalcem je prav v cepljenju delavskih vrst.

Računajoč z bedo in lakoto delavstva so delodajalci pričeli zimsko ofenzivo z odpusti delavcev. Pri tem uživajo podporo VU. S tem dejanji in pa z naplajneno kampanjo o padcu cen hočejo delodajalci v naprej onemogočiti nova mezna pogajanja. Toda zveza kovinarjev, ki je presegla število 1300 včlanjenih, predstavlja že tako silo, ki je ni mogoče streliti. Kakor doslej se bo zveza kovinarjev nenehno borila proti fašizmu v obrambo pravic delavskega razreda.

Življenju Tržaškega ozemlja in svojo dejansko enakopravnost.

30. november, dan naših volitev, bo pa tudi praznik miru, ki ga je razpisala Mednarodna demokratična federacija žena, in se bo vršil po vsem svetu. Kot bodo storile žene drugih držav, bomo tudi mi pred tem dnem pobirale podpise za mir. V soboto popoldan ob 3. uri bo velika manifestacija za mir. Žene se bodo zbirale na trgu Garibaldi in krenile v sprejedu po mestu proti Sv. Jusu, kjer bodo molile za mir. Potrkale bomo na vsako hišo in budile tudi tiste, ki so ostale v svojem srcu zakrknjene do vsega, kar nosi pečat resnične demokracije. Morda se prebudi iz svoje otupelosti in iztrga iz srca sovraštvo, ko bodo slišale, da se zbiramo vse žene pod zastavo miru proti imperializmu, ki bi hotel novo vojno. Tiste, ki se tudi ob tej besedi ne bodo zganile, bo obsodila vsa ostala ženska skupnost in vse miru in pravice željno človeštvo.

VOLILE BOMO!

Cetrt stoletja se je razraščalo sovraštvo v srcih antifašistk, tako kot je raslo in se stopnjevalo narodno in socialno zatiranje tržaškega ljudstva. Oboje jih je spremljalo skozi življenje in jim narekovalo skupen cilj. V dosegi tega cilja so se našle slovenske in italijanske žene. Kot živa plamenica je tlel v njih in privlačil v njihove vrste druge žene, pred katerimi se je v brezposelnosti in bedi razgledil fašizem in očrtal svojo pravo podobo. V letih vojne in mučeniškega trpljenja so se za vselej odvrnile od njega tudi take, ki so mu prej verjele. Raz domačega praga so se ozrle po svetu in pričele izoblikovati svojo notranjost, da bi proniknile v skrivnost gospodarskih kriz in vojn, ki upropaščajo domove in tolikokrat puščajo v srcu la zgočo bolčino.

V tistih letih so stvorile iz svoje srede svojo žensko antifašistično organizacijo, katere so se zlasti po vojni, ko se je treba pod anglo-ameriški okupatorji znova boriti za demokratične pravice, še bolj oklenile. Ona jim nudi jamstvo, da se bo enakopravnost, ki je določena po samem tržaškem statutu podrobneje odločila v bodoči ustavi Tržaškega ozemlja in da bodo rešene izkoriščanja, ki teži ženo v podvojeni meri.

Ona ne deli samo s svojim moškim tovarišem narodnega in socialnega zatiranja, temveč je še sama najbolj kruto in brezobzirno zatirana. Njen glas je v javnem življenju prazen zvok, ki nikomur ničesar ne pomeni. Če bi tako ne bilo, in bi bile tudi žene med onimi, ki krojijo življenje, bi bilo tudi pri nas v Trstu marsikaj drugače, ker bi s svojim žutom za pravico ne dopuščale krivic. Za svoje delo, pa naj bo to po svoji vrednosti popolnoma enako z moškim delom, je še vedno niže plačana in dogaja se celo, da brezvestni gospodarji izrabljajo nacionalna čustva svojih uradnic, zato da jih odrajaajo s tri tisoč lirami na mesec in se okoristijo z njihovim neplačanim delom.

Se so v Trstu žene, ki vsega tega ne vedo, ki jih življenje ni še nikoli prislilo, da bi razmišljale o tem, ali pa jim je skrbno zastiralo resnico. Tudi to poslednje ni prav nič težko ob kričeh reakcionarni propagandi in zlagani kulturi. Toda sedanjost trga z njimi smehljajoče naliže in pod njim zaveza cinčni obraz anglo-ameriškega mogotca, ki kuje vse dni in noči načrte za nove vojne ter premišlja, kako bi si pokoril svet in ga prav nič ne ganja trpljenje milijonov, med katerimi so tudi stotisoči mesta, ki se mu pravi Trst. Danes vidi ta, futri vi-

di ona, tretja in četrta, kako je padla krinka. »Dovolj je bilo moje nevednosti sklene pri sebi in pomnoži število tržaških antifašistk, bork za pravico in boljši svet.

Vključene v njihovo dolgo verigo, pojdejo tudi te žene z drugimi vred v nedeljo 30. novembra na volitve. Volite bodo svoje nove odbore, zato da se poživijo in osveži organizacija z novimi močmi, ki bodo pomagale orati ledino pri tistih, ki so še ostale zakrknjene v svoji duši. Volile bomo in volitve bodo za nas tržaške žene in za vse demokratično prebivalstvo Trsta velik praznik, kajti z njimi bomo pokazale da smo tu, da ne morejo mimo nas da se ne bojimo reakcije in si bomo tudi jutri, ko pride čas zato, znale priboriti, kot je rekel tovariš Babič na Ustanovnem kongresu SIAU, močnost udejstvovanja v javnem

VEČ PARTIZANSKEGA DUHA

(Nadaljevanje s 1. strani.)

svetila preko meja naše ožje domovine. Plamenica, ki je vodila v protifašistične borbene vrste vedno več tržaških, tržičkih in furianskih delovnih ljudi in ustvarjala iz nas vseh eno samo jekleno fronto, ki se je leta 1945. maja meseca pomaknila preko meja Soče in Karavank. Spominimo se cvetja in veselja po naših vaseh in mestih, spominimo se solza v očeh naših mater in staršev, solza, ki so izražale srečo in ponos. Spominimo se naših partizanov z odklovanji na prsih smejočih se, vedrih, pripravljenih priti do Berlina, pripravljenih še isti dan na nove naloge, čeprav so s težavo zakrivali v sebi izmučenost in izčrpanost od pravkar končanega težkega boja.

Taki so bili partizani — naši najboljši sinovi. Njihova moč — oni sami so bili vsi prepričljivi in prepričan sem, da je angleški general Moor, šef angloameriške vojaške misije pri glavnem štabu ob krsti padlega komandanta slovenskih partizanov generala Roznana Staneta moral sam verjeti svojim besedam, ko je dejal: »Takih junakov nimamo vsakdo, take junake ima lahko samo narod, ki ve, zakaj hoče svobodo. In prav nič nas naj ne preseneča, če je šef angloameriške vojaške misije pri štabu IX. korpusa v Lokvah, ko so slavili prve zmage angloameriške vojske po izkrcanju v Italiji, odkrito priznal: »Tudi vaša je velika zasluga, da lahko naše armade napredujejo v

Italiji. Angleško ljudstvo ceni, spoštuje in se divi vaši borbi!«

Toda razmere so se po zmagi spremenile. Mi lahko sicer še danes mirno verujemo, da angleško in ameriško ljudstvo občuduje našo borbo, naše partizane, čeprav si njihovi vladajoči krogi priz

SI CAMP SI TIRA

ITALIJA

AVANTI...

Ce hočes v Rimu po peti uri pogoltno popiti ekspresno kavo, moraš najpogostejše čakati v vrsti. To velja ne samo za elegantne kavarne v centru mesta, marveč tudi za male predmestne bare na obeh straneh Tibere. Podobno sliko opaziš, če greš v restavracijo in hočeš miru obedovati ter popiti kozarec dobrega vina: večinoma boš moral stati ob mizah in čakati, da bo kakšno mesto prosto.

Vsakega tujca ta podoba »večnege mesta« močno presenči. Saj doma nenehno bere poročila o popolnem obubožanju Italije, ki naj bi primorala povprečnega državljanca, da omeji svojo življenjsko raven na najosnovnejše potrebe.

Se bolj debelo gleda tujec, ko se ozira na ljudi po ulicah, avtobusih in tramvajih. Opazi namreč, da je večina ljudi srednjih meščanov lepo oblečena. In pozornost ti vzbujajo blesketajoči se čevlji, najpogostejše z dvojnimi podplati — in to ne samo na elegantni via Veneto. Damam kitijo noge najnovejši modeli zimskih nogavic. Če postojiš, se vrstijo pred tvojimi očmi elegantni kostumi in krzneni plašči, »borsalino« in usnjene torbice.

Ce sedaj natančno proučiš cene, sešteješ, koliko potrebiš za kosilo in večerjo v gostilni, dodaš še druge izdatke (kino, brivec, tramvaj), časopisi in »posta« itd., prideš do zaključka, da mora povprečen meščan zaslužiti najmanj 50.000 lir na mesec, da se tako hrani in obleči, kakor se navidezno večina Rimljanov. Pri tem pa nismo vračunali »luksuznih izdatkov«.

In pogledimo še druge cene: par dobrih moških čevljev: 10.000 lir, kravata najmanj 1.000 lir, moške nogavice 500—800 lir, da sploh re govorimo o oblekah in plaščih, za katere je potrebno celo premoženje. V restavraciji vidiš kliente, ki stisneno natakarkju za račun po 2000 lir, potem ko so z apetitom pojedli predjed, špagete, zrezek, glavno solato in grozdje in vse to poplačali s pol litra fraskatija. »Ekspresni« kavni stroj neumorno puha paro in kontrolna blagajna nenehno zvonči, vmes pa slišiš glas natakarkju: »kava 35, štirje vermeti 240, tri piva 300 lir«. Papirnat denar drži, smešljajoči se obrazi prihajajo in odhajajo, povsod vlada dobro razpoloženje in navidezno polne denarnice.

Ce prebivalce nagovoriš, se tvoje začudenje še poveča. Kako vzdržijo to draginjo? Poznaajo vsak film (vstopnica stane 150, 200, 300 lir), kupujejo ilustrirane tednike (50, 0 in še več lir), obiskujejo konjske dirke in nogometne tekme (mesia na tribuni 400, 800 in celo po 1.000 lir). In vendar vsi zabavljajo nad previsokimi cenami in nezadostnimi dohodki.

Saj to tudi ni čudno: dohodki povprečnih meščanov so neprimerljivo mnogo nižji od njihovih izdatkov. Uradne statistike odgovarjajo pritrdilno. Povprečen dohodek je tako omejen, da komaj zadostuje za skromno stanovanje, razsvetlilno, plin, navadno hrano in najnujnejše potrebščine. Kako torej pridejo Rimljani do tega, da potrošijo skoraj dvakrat toliko kolikor zaslužijo? In ker se isto ponavlja v lanu, v Turinu, Bologni in Bariju, lahko govorimo o »italijanski uganiki«.

Kako uravnovesijo ti meščani svoj osebni proračun? Na to vprašanje Italijani skomigajo z rameni in odgovarjajo: »Si rampa — si tira avanti, ci si arrangia alla meglio«.

Povprečni meščan zasluži mesečno okrog 30.000 lir, izda pa 45, 50 in celo 60 tisoč mesečno. S čim krije primanjkljaj? Uradniki se v prostem času bavi z mračnimi, er-

noborzijskimi posli, ali pa ima druge postranske zaslužke, vrši posredovanje, kar mu prinese nekaj tisoč mesečno. Ali pa proda del pohištva in garderobe, ki ni nujno potrebna, da si s tem nabavi kaj drugega. Po prijateljih si nabavi čevlje pod ceno v zameno za kako uslugo. Sivilja tudi izgotovi ceneje obleko, če pričakuje od svoje klientke kako protiuslugo.

In končno je tu glavni vir dohodkov — napitnina! Morda nikjer dru-

god ne igra tako važne vloge kot ravno v Italiji. Vsak potnik po Italiji ve iz lastne izkušnje, da najmanjša usluga terja nekaj nagrade. To zahteva star običaj in gorje tistemu, ki ne bi imel za take zadeve nobenega razumevanja. Ce so prej bile šotinke, so sedaj bankovci po 10, 50 in 100 lir.

Kar je pa najbolj zapleteno je to, da ne veš, kje je meja med napitnino in podkupovanjem. In tu zadevamo v žalostno poglavje, ki je staro kot Italija sama.

CIGARETNI SISTEM

Nezadostne plače uslužbencev, po sebnosti pa državnih uradnikov, ki jih je vse preveč, so privedle do tako imenovanega »cigaretnega sistema«. Obstoji v tem, da pomoliš pod nos uradniku ob pisalni mizi odprto škatlo, v kateri tiči med cigaretami viden bankovec, ki po tvojem mnenju ustreza višini udruge in stopnji uradnika, ki ga nameravaš podkupiti. Ce uradnik vzame cigareto in z njo bankovec, potem je vezan da izvrši zaproseno »uslugo«.

Ce pa predstavnik države, občine ali druge ustanove odkloni »cigaret«, potem ostanejo dve možnosti: ali ni bankovec zadosten in potem je treba začeti z višjo še bolj skrito »napitninco«, ali pa — kar je zelo redko — je mož stvarno ne-

podkupljiv.

Fašizem je prevel ta »praktični postopek« in ga celo izpopolnil tako, da se je sistem napitnin v tej dobi razcvetel do viška. Lep zunanji red, točnost in čistost, ki jih je uvedel fašizem, so bili samo krinka, ki pa ni mogla zakriti bujne korupcije.

Povojni čas tega ni spremenil: saj je fašistično uradništvo ostalo v glavnem na svojih mestih. Povojne težave pa so še bolj na široko odprle vrata podkupljivosti. De Gasperi se tudi ni trudil, da bi te zlorabe odpravil. Korupcija in napitnina torej cveteta v Italiji danes bolj kot kdaj prej in prihajata na dan v lepi obliki pod imenom »provizija« ali »usluga za protiuslugo«.

PRIMORCI V ARGENTINI

»Kaj me je zaneslo v Argentinijo sprajneš?« se je začudila (ov. mojim besedam, potegnila predme skodelico vročega čaja: »Na, pij, da se pogreješ, pozimi je takole stvar veliko vredna, medtem ti bom pa pripovedovala«. Prisedla je na drugi konec mize, si podprla glavo z levico, z desnico šla preko čela, kot bi hotela pobrskati še enkrat po svojih spominih, preden jih bo nanizala skupaj, da zvedo tudi drugi, kako se ji je godilo. Takole zatopljena sama vase in v svojo nedavno preteklost, je posedela še nekaj sekund, nato pa pričela sama od sebe:

»Pred fašizmom je bilo z leta v leto težje živeti in žlahti mladina je občutila zatiranje. Zanj ni bilo ne dela, ne zaslužka, ne kulturnega razmaha. Prisilili so nas, da smo zapuščali našo zemljo in tako so odhajali prvi v Jugoslavijo, drugi smo se odločili za čez lužo v Argentinijo, kjer se nam je takrat obetal vsaj skromen zaslužek. Sama sem šla tja dol 1929, leta in osemnajst svojih najlepših let sem pustila v velikih gosposkih hišah, kjer sem službovala kot hišna. Večina naših žena je tako zaposlenih in le malo jih dela v tovarni. Tu pa tam je tudi kakšna sivilja, kar pa skoraj ni omembe vredno. Zaslužek je tak, da se rine naprej in tudi pred vojno ni bil boljši, ker kolikor so se pod Peronom povečale plače, toliko se je podražilo življenje. Naše žene so najhujše prizadele s tem, da jih ne priznajo kot delavke in nimajo delavne knjižice. Gospodinja jim lahko odpove kadar ji je drago. Njej ni mar, kam pojde služkinja, potem ko jo je poslala na cesto, ker ona ostane v svoji palači. Moški delajo pretežno v kemičnih tvornicah za predelavo vin, nekaj jih je tudi v tekstilni industriji. Plača je nizka in stavke se vrstijo druga za drugo. Dogaja se, da ni ne petroleja, ne oglja, torej tistega goriva, ki se ga poslužujejo delavske družine, ker plin je zanje preveliko razkošje in si ga ne morejo privoščiti.

Tudi ob takih priklakah so velike stavke, ker ljudje, ki so poprej verjeli in zaupali Peronu, mu ne verjamejo več, ker so izpregledali. Prisel je na vlado s pomočjo klera in lahko se reče, da ima v Argentini kler, ki je tesno povezan z Vatikanom, kakor tudi s Frankovo Spanijo, največja beseda.

se gostujejo v samostanu Dochsudu. Slovenski in hrvaški izseljenci jih vsakokrat preseneti z demonstracijami in preko samostanskih zidov se sliši njihov glas: »Ven z izdajalci in zločinci! Dajte nam rabilje našega naroda! Stražarji, ki so postavljeni od policije, da jih stražijo, napravijo vselej, kot da ne vidijo ničesar.

Po pripovedovanju F. Vide

Iz tega se da razlagati, kako je postala Argentinija zatočišče bele garde in vojnih zločincev. Domače ljudstvo jih ne mara, kar tudi odkrito pokaže. Ker so poučeni, da niso dobrodošli in se bojijo, da bi jih sprejeli z bunkami, ostanejo na ladji in čakajo noči, da jih pokrije. Prve ča-

kajti najraši bi se sami pridružili našim demonstrantom. Ni čuda, da ti izkoreninjeni že po prvih dneh uvidijo, da jim tudi v Argentini ne bo z rožicami postlano. Preklinjajo Hladnika, to je duhovnika v Buenos Airesu, ki je posredoval, da so prišli tja. Ali sedaj ga ni več k njim, da

Več partizanskega duha

(Nadaljevanje s 3. strani.)

onih osnovnih izkušenj, ki so nam zagotovile našo zmago že prvi dan vstaje proti okupatorjem. V nas naj vse zavlada partizanski duh, duh naših velikih junakov, ki so za izbojevanje svobode poznali samo borbo brez prestanka, skrajno požrtvovalnost, predanost in ljubezen do svobode.

Iz izkušenj zadnjih dveh let že predobro čutimo, da naš boj ni lahek. Naših nasprotnikov je manj kot je nas, toda v rokah krčevito drže oblast in s kruto silo nas ponižujejo, nas tlačijo, nam odvzemajo komaj približno najosnovnejše pravice ljudi — ne puste nam naših šol, ne dovolijo enakopravnosti našega jezika, tlačijo delavski sloj kot udarno silo naše demokracije — celo proslavljanja naših partizanov nam ovirajo. Zakaj vse to? Ker se boje. Ker je vse to taktika njihovega protidemokratskega boja, kot so imeli svojo taktiko barbarski nemški nacisti in italijanski fašisti. Tak način svojega boja bodo še izpopolnjevali na škodo novih in novih okrnitev naše, že močno okrnjene svobode. Toda mi moramo boj vzdržati — za našo svobodo gre. Imperialističnim nasprotnikom moramo dati čutili, da je v nas vedno živ oni partizanski duh, ki je znal voditi naše prve partizane in naše brigade v neenak boj proti okupatorjem, ki nas je znal voditi v končno zmago, ki pomaga danes graditi osvobojenim bratom v Jugoslaviji novo državo, nam na tržaškem ozemlju zadržati v šahu novi fašizem, ki bi sicer takoj prišel na površje.

»V podcenjevanju svojih lastnih sil je nevarnost za demokraciji tabor,« pravi resolucija devetih komunističnih partij iz Varšave! V odločnem nastopu vseh demokracijskih sil na svetu, v odločnem nastopu naše antifašistične fronte Tržaškega ozemlja, v oživljenju partizanskega duha v nas pa je nevarnost za protidemokraciji in imperialističnim tabor. V odločnem nastopu svetovnega demokratskega tabora je torej zagotovljena varnost miru.

—enže

bi izlili nanj svoj bes.

Ta duhovnik je napravil našemu življu v Argentini veliko škodo. Slovenci imajo namreč v Buenos Airesu dve prosvetni društvi: Ljudski oder, ki je popolnoma progresiven in je izdajal svojo revijo »Njivo«, ki je bila za časa vojne zapeljana, in Slovenski dom, ki je sedaj pod njegovim vodstvom. Na vse načine je blabl Titovo Jugoslavijo ali pisma, ki so počasi prihajala iz domovine, so ga razkrinkala in odvrnila od nje ga tri četrtine ljudi. Ko se je šlo za novo Jugoslavijo in partizane, ni bilo med člani Ljudskega odra in Slovenskega doma nobene razlike. Vsi niso šlo to dvoje v svojem srcu.

Mene sta zanimali predvsem se dve stvari: kako je z mladino in kako je s povratkom vseh naših pomorskih ljudi v Jugoslavijo, ki čaka tudi njihovih rok.

»Mladina je naša, popolnoma naša. V šoli se sicer ne učijo slovenski ker ni slovenskih šol. Vsi pa obiskujejo slovenske tečaje, katere prevaja demokracijski duh. Naravno je, da si želijo vsi izseljenci povratka domov in jugoslovanska vlada jim je obljubila brezplačno pot. Za enkrat so se vrnili le tisti redki posamezniki, ki so si lahko prihranili tisoč pezosov, to je šlo trideset tisoč lir, kolikor sem plačala parnik samo do Genove. Trikrat smo dobili obisk iz Jugoslavije, kar nam priča, da niso pozabili na svoje ljudi v Argentini, in da bo nekega dne tudi tam, kot v Kanadi pristala ladja in jih pripeljala v domovino«.

»In kako ti je na domačih tleh?« sem ji zastavila vprašanje na koncu razgovora.

»Tu šele vem, koliko sem zamudila s tem, da sem bila v najtežjih in vem, da tudi najlepših dneh oddaljena od domovine in od borbe, ki ste jo vodili. Ne morem se otrešiti občutka neke praznote in jaza, kot vsi naši ljudje, bi rada doprinesla k naši stvari zdaj, kar nam v vojni ni bilo dano.

PRETEKLO NEDELJO JE BILA V KOPRU SLOVESNA ZAPRISEGA ČLANOV NARODNE ZAŠČITE ZA DEL STO-JA, KI JE POD JUGOSLOVANSKO VOJNO UPRAVO. NA SLIKI VIDIMO SKUPINO ZAŠČITNIKOV MED NAGovorom OB SLOVESNOSTI ZAPRISEGE.

Naši najmlajši v svojih vrtcih

Naši najmlajši obiskujejo otroški vrtec. Otroških vrtec pa v Trstu ni veliko in ogromna večina otrok po delavskih predmestjih je prepuščena le cesti v vzgojo in nadzor. Mi Slovenci smo z velikimi težavami ustanovili 6 otroških vrtec in štirje izmed njih: v Skednju, Vicoliu Ospedale, Bar. kovljah in Rocolu niso priznani. In ker niso priznani, ne dobijo od tržške občine potrebne hrane in drugih stvari, ki jih potrebujejo naši mali pionirji. Angloameriška okupacijska oblast je lansko leto dajala hrano, letos je noče dajati, češ da prostori niso primerni, čeprav so isti kot lani. Komisija je že lani pregledala prostore, a ni še do danes rešila vprašanja prostorov. Matere, ki so večinoma delavke in jim je mnogo na tem,

neha papirja in vsakdo dobi en list. Pozna ga in ko jih vpraša, kaj je to, hoče biti vsakdo prvi z odgovorom: «To je gubalni papir.» Nato določijo skupno z učiteljico, da ima gubalni papir dva robova in štiri ogle. Gubali bodo. Učiteljica privzdigne svojo nizo, da vidi, kako bodo gubali. «Zgornji rob položimo na spodnjega in kaj dobimo? Janezek povej! Janezek se moško dvigne iz svoje klopi in počasi in razločno spravi iz sebe: «Knjigo». Ko imajo knjigo, jo lepo vzamejo v roke in kot bi brali, se glasi iz vseh grl:

«Majhni pionirji smo med STO — jevo mladino,

prične pomikati. Franko, ki stoji izven vrste — na travniku — ga zagleda in mu zakliče:

«Brzovlak, brzovlak, malo postoj, čakaj me, da grem s teboj.»

Vlah se ustavi, Franko skoči nanj in skupno z njim zapuha:

«Daleč se peljemo preko brgov, kmalu se vrnemo zopet domov.»

Ze so se vrnili domov in mamica jim je pripravila za malico kosček kruha z marmelado. Preden pa se je bodo lotili, si morajo umiti ročice. Miško je lačen: «Daj meni vodo» pravi, «jaz ne bom čakal.» Toda ne gre tako. Vsi se morajo lepo zvistiti in pokazati svoje lepe ročice, potem pa hitro zadaj, da jih ni več. Marica si je zavijala ročice, odvila svojo južino in žalostno ugotovila, da ji ni mamica dala marmelade. Na jok ji gre skoraj, toda zamoti se z rokavčkom, ki ji sili dol in že je pozabila, da marmelade ni.

Vsak ima pred seboj lepo, belo lepenco, da se ne bo smetilo po tleh in mirno jedo svojo malico. Nekdo reče na glas: «Mihec naj pride!» «Mihec je ročna lutka in vsak dan se pokaže med malico izza table in jim vošči dober tek. Nad lutkami so vsi navdušeni. Ob

LEPO JE POSLUŠATI TOVARIŠICO VRTNARICO

Letošnja božičnica

Nad mesto lega prvi mraz. Velika, bogata izložbena okna po glav-
nih ulicah se razsvetlujejo. Mel-
ka tkanina, tople jopice, udobna
copate in čudovite igrače se še
bolj svetijo v bleščeči svetlobi, kot
so se svetile pri dnevnih lučih.

Bahajo se in te zapeljivo vabijo
v trgovino, kjer boš lahko zbral
volnen šal za babico, ki ne ve
kam s svojimi premrznimi rokami.
Za mamo bi kupil ono plavo bla-
go in kako lepa bi bila v novi
obleki. Za očka pisano flanelasto
srajco, stara se že trga pri vratu
in rokavih, za sestrico pa punčko,
tako veliko, kot je ona sama, mo-
drujejo naši otroci, ko se vedno
bolj krči število dni, ki nas loči
od božiča. Če bi na bilo pod vsem
tem razstavljenim blagom tistih
visokih števil, ki določajo njego-
vo ceno, bi se morda le na kakšen
način izpolnile drobne želje, ki so
se porodile in zrasle ne iz preše-
nosti, temveč le iz potrebe, ki vsak
dan glasneje trka na vrata njho-
vih bournih stanovanj.

Ni denarja, da bi jih utešili in
zadostuje jim komaj za gola hra-
no, če so skromni in če mamica
skrbno premisli za vsako lro,
preden jo da iz rok. Sučnjica je
že stara in oguljena, toda dokler
ne bodo boljši časi, ne bo mogli ku-
piti nove. Kdaj pa bodo boljši ča-
si, kdaj bo očka zaslužil toliko de-
narja, da bomo lahko živeli? «Ta-
krat,» pravi mamica, ko pojde
anglo-ameriška okupacijska vojska
iz Trsta in si bomo izvojevali pra-
vico, da si bomo krojili življenje,
kot bomo sami hoteli. Do sedaj ne
bo nič bolje in dvaindesetim let
sočim brezposelnim so se pridru-
žili v zadnjih tednih, ko so začas-
no padle cene, še drugi.»

Vse te stvari otroci vedo, toda
kljub temu bi radi razveselili star-
še in bratce vsaj enkrat na leto,
za božičnico in še rajši bi razvese-
lili njihovi starši svoje otroke na
božič, ko zmagaj brije burja in se
vsi tiščejo v kuhinji, ki je ta dan
vsa polna domačnosti. «Lepo bi bi-
lo, ko bi mogla za božičnico na
kakšen način presenetiti svoje ma-
le, tulita mati in obrača v mislih
lire, s katerimi lahko razpolaga
čez mesec. Obrača jih na vse stra-
ni, a naj jih obrne kakor koli, ne
more jih obrniti tako, da bi jih
vzradostila. Tudi za letošnjo božič-
nico, tretjo po vojni, se bodo otro-
ci veselili le tistih darov, ki jih
bodo vselej naši dedi pripravili do-
bri tovariši v okolno organizacije.
V krožku Vojke Smuc ima mladi-
na kar celo delavnico za igrače,
ki bodo prav tako lepe kot liste
iz izložb in zanje ne bo treba prav
nič denarja. Iz božičnice bodo o-
troci mahali domov vsak s svojim
zavojem pod pazduho. Vsa druž-
na se bo zgrnila okrog njih in vsa
srca bodo čutila z njimi tisto pri-
jetno toploto, ki jo občutijo tedaj,
ko veš, da je nekje v našem me-
stu človek, ki čuti s teboj in s
tvojimi skrbmi.

V teh predbožičnih dneh misli-
mo vsi, kako bomo pomagali, da
naredimo prijeten božič našim o-
trokom in z njimi vred vsem nje-
hovim družinam, ki jim ga same ne
morejo napraviti.

MLADE GLAVICE SPREJEMAJO PRVO UČENOST

da dobijo otroci opoldan toplo ko-
silec, ker ostanejo v vrtcu do poz-
nega popoldne, so zbrali med se-
boj delegacijo, ki je odšla do od-
govornih ljudi.

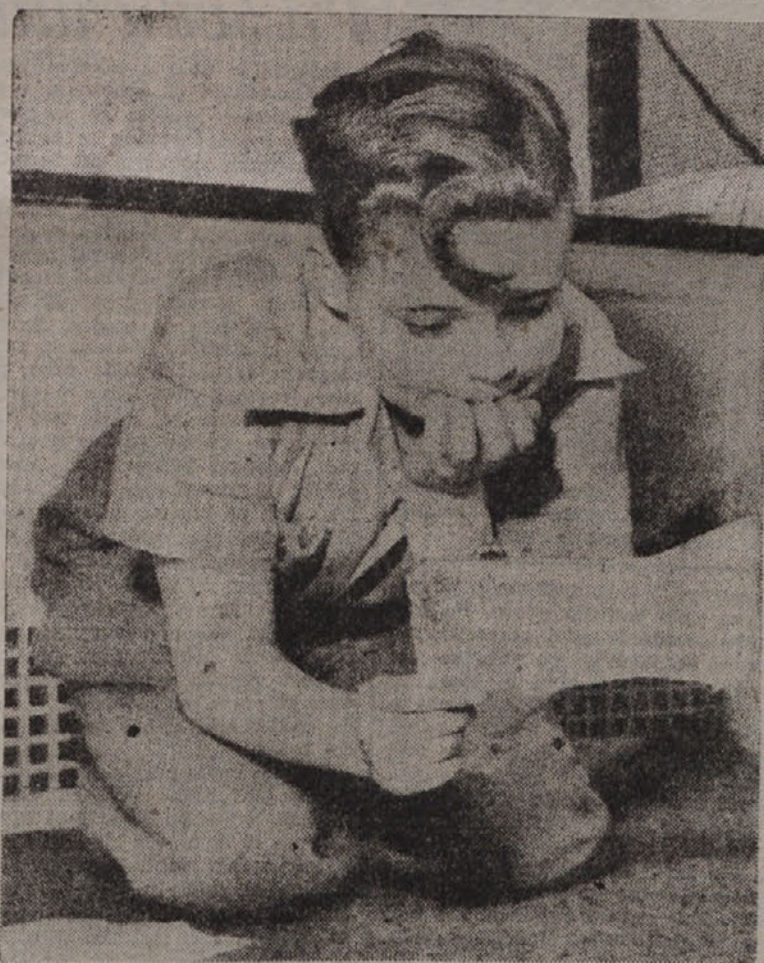
Hodila je, kot se je izrazil sam
predsednik tržške občine dr. Mia-
ni, od Poncija do Pilata, preden-
ji je obljubil, da pošljejo komi-
sijo, ki bo pregledala prostore, in
če ti odgovarjajo, bodo dobili otro-
ki kosilo. Res so morale naše žene
za dvesto petdeset bournih kosil ro-
mati od magistrata do prehrambe-
ni urad pri anglo — ameriški
okupacijski oblasti, od tam zopet
na magistrat k dr. Bartoliju, ki
ima ekonomat otroških vrtecov,
kjer so slišale po telefonu, kako
je nekdo rekel, da jih je poslal sa-
mo zato, da bi se jih odkrižal kar
je bilo dr. Bartoliju zelo nerodno
in jih je takoj odpravil k nekemu,
ki ima prehrano, ta pa k dr. Mia-
niju, kateremu so izročile spome-
nico.

Delegacija naših mater je pov-
sod naglasila, da imamo slovenske
šole, ki imajo pravico javnosti in
da moramo imeti tudi odgovarja-
joče otroške vrtece. Vse te stvari
so mi pripovedovale v zgodnjih
jutranjih urah, ko pripeljejo svo-
je otročičke v šolo in sem prišla,
da pokukam, v njihov mali svet.
V tem svetu ni kar tako, kajti
tudi v njem se človek marsičesa
nauči, ker pionirji znajo povedati
toliko lepih stvari.

Preden se prične pravi pouk, se
igrajo ob lepem vremenu s krogi,
žogami in vrvicami na dvorišču,
kjer se tako naskadejo, da postane-
jo njihova lička vsa rdeča, pre-
ženejo nemir in potem nemoteno
sledijo pouku, ki je tudi sam ves
prežet z igro in petjem.

«Zaprte ustecab» poveljuje uč-
teljica pred odhodom v razred svoji
mali vojski, da jo umiri. Franko
še vedno misli, kako teče za obro-
čem, zato ne sliši in treba ga je
opominjati znova. Končno je vsa
junaska četa prišla lepo tiho,
skoraj neslišno v svoje klopi in
eden, dva, tri, na noge vsi, pouk
se prične. Učiteljica izvleče iz
miznice kup v kvadrate razreza-

LE KAJ MORE BITI TAKO LEPEGA? „MIHEC IN JAKEC“?

veliki bomo delavci
za srečno domovino.»

Pesmica je izpeta in zdaj lahko
gubajo dalje. Gubajo okno, guba-
jo rutico, katero dene tudi mami-
ca na glavo, kadar je zunaj mraz.
Gubajo zvezdico, barčico, hišico
in pismo. Barčica plava po morju,
na pismo pa mora učiteljica na-
pisati naslov, ali pa sami načeeča-
jo nekaj čačk, zato da najde ma-
mico.

Zdajci se domislijo, da bi se
igrali vlak. Pred klopmi se zbero
v dolgi vrsti vsi drug za drugim
in le Simle se noče peljati. Ostal
je v klopi, kot bi se mu nikamor
ne mudilo. «Kaj se ti ne popelješ?»,
ga vpraša začudeno učiteljica. «Pe-
lji se, pelji se» kričijo otroci in
ga prisilijo, da se dvigne, postoji
nekoliko, kakor bi se še ne mogel
odločiti, potem pa v hipu steče k
njim in se jim pridruži. Vlak se

MALE BALETKE V NEKEM TRŽŠKEM VRTCU

Iz republik Jugoslavije

KRONIKA

● **Setev v Vojvodini se zaključuje.** Po uradnih podatkih je bilo do 17. novembra v vsej Vojvodini zoranega 97,4% predvidenega zemljišča za jesensko setev, zasejanega pa je bilo 95,6% zemljišča. Najlepše uspehe je dosegel zadržni sektor. Istočasno se vrše tudi priprave za globoko zimsko oranje.

● **V tem letu so v Makedoniji zgradili preko 200 šol in 400 kmečkih hiš.**

● **Vedno več je podjetij,** ki so že izpolnili letošnji proizvodni plan. Eno teh je državno podjetje za reševanje ladij «Brodospas» na Reki, ki je svoj proizvodni plan izpolnilo s 112%. V letošnjem letu so delavci tega podjetja dvignili sedem ladij, med njimi 5500 tonsko ladjo «Baltik», ki je ležala v splitski luki. Sedaj dvigajo v Dubrovniku 1600 tonsko ladjo «Brindisi», obenem pa so v teku dela za dvigavanje hladilniške ladje «Rumba», ki leži v reški luki.

● **22. t. m. so prešle v ljudsko last hidrocentrali «Dobler in Plave» na Soči.** Ob tej priliki so delavci in nameščenci socialističnih elektrarn poslali brzojavko CKKP Slovenije, v kateri obljubljajo, da bodo storili vse, da bosta elektrarni čimbolje služili v korist in napredek domovine.

● **Preko 3050 Ljubljancev** je prejela zlato, srebrne in bronaste značke za prostovoljno delo.

● **Zaradi velikega dovoza** površnine in sadja v Beogradu cene na tržiščih padajo. Največ je na trgu zelja po 4 din kg. Mnogo je krompirja po 12 din kg in graha po 25 din kg. Mast se po svobodno določenih cenah prodaja po 180 din kg. Koruza v zrni 9-10 din kg, koruzna moka pa po 15 din.

● **V Subotici je bil pred vojaškim sodiščem obsojen na smrt na večalnih vojni zločinca Alfred Rosental,** ki je kot bivši komandant taborišča v Bački Topoli odgovoren za smrt več tisočev ujetnikov.

● **Dne 19. t. m., to je 43 dni pred rokom** so izpolnili državni plan proizvodnje surovega jekla za leto 1947.

V nedelje so bile v sedmih okrajih Slovenije t. j. v rakiškem dolnjelendavskem, mur, skosoboškem, kočevskem, trboveljskem, kamniškem in krškem okraju volitve v ljudske odbore. Povsod se je ljudstvo skoraj 100 odstotno udeležilo volitev, ki so ponovno dokazale, kako veliko je njegovo zaupanje v Osvobodilno fronto in njene kandidate.

V Sarajevu je bil ustanovni občni zbor Zveze kmetijskih obdelovalnih zadrug LR Bosne in Hercegovine. Te zadruge so nastale po osvobodilni vojni. Letos je bilo do 1. novembra vpisanih 61 zadrug. V te zadruge je vključeno 1886 kmetijskih gospodarstev skupaj s 6792 člani. Skupna površina zadržnega zemljišča znaša 8410 ha. Na gospodarstvo odpade povprečno 4,4 ha.

Maršal Tito je na čelu jugoslovanske vladne delegacije odpoval na uradni obisk v Sofijo.

DOLINA ČRNEGA DIAMANTA

Mi smo pa od tam doma, kjer se sonce ne sme hlja... To je bila nekoč pesem rudarake mladine iz Trbovelj. Obenem pa je bila to tudi nimna vseh drugih krajev naše ožje domovine, koder kopljejo premog: Zagorje, Hrastnik, Huda Jama pri Laškem, St. Janž na Dolenjskem, Kočevje, Velenje, Zabukovica v Savinjski dolini. Toda ta pesem ne drži več. V te kraje ganes temeljito sije sonce, in sicer sonce blagostanja in sreče vseh rudarjev in njih družin, ki jih je nova Jugoslavija rešila vseh domačih in tujih izkoriščevalcev.

Največji rudnik ne le v Sloveniji temveč v vsej državi je v Trboveljah.

Nekaj besed o Trboveljah

Črna dolina, kakor pravimo tudi trboveljskemu okolišču, je svet zase. Dolina je podobna stisnjenemu žlebu in je dolga kakih šest kilometrov. Na eni strani jo mejita reka Sava in dvotirna zasavska železnica na drugem koncu jo zapirata priključena sv. Planina in Mrzlica.

Ves ta svet je v osrčju križem kražem preprežen z rovi. Prvi kr. trboveljski rudarji so se zarili v te kraje že prav v začetku 19. stoletja. Ze 130 let grabijo venomer iz podzemlja črno kurivo, pa vendar še ni strahu, da bi iztrebili ta bogata premogovna skladišča.

Rovi in ceste v podzemlju

V vseh naših rudnikih kopljejo premog pod zemeljskim površjem. Na Dobrni, kakor se imenuje eno izmed premogovnih nahajališč v trboveljski dolini, pa ga kopljejo prav na zemeljski površini. Ostali izkop se vrši v rovih. Ti imajo svoja posebna imena (čežeri rovi, Tereziji rovi). Rovi, podzemeljska pota so speljana v različnih nadstropjih, pa tudi v različnih smereh. Ko bi zložil vse rove trboveljskega okrožja drugega poleg drugega bi jih bilo, kakor sodijo po. znavalcu okrog 40 km.

V tej krtovi deželi udarjajo krampi, ropočajo vozički in sklepečeje stroji od ranega jutra do poznega večera, pa tudi vso noč. Rudarji so zaposleni v treh delovnih izmenah, vsak po 8 ur.

Preden odide rudar v rov, se napoti v oblačilnico. Tam zamenja svojo dnevno obleko z delovno, ki jo nosi v rovu. Tudi po delu ga najdemo najprej v oblačilnici, kamor se je vrnil umazan in utrujen. V topli vodi se očedi, preobleče in že hiti k svoji družini.

I torilom v globino

V podzemlje vodi jašek. To je navpičen rov, ki je globok 60 ali še več metrov. Predolga bi bila pot, če bi rudar plezal navzdol po lestvi. Zato zleze v torilo, ki je prava prava za spuščanje in dviganje ter je podobna košari viseči na debelejših jeklenih žicah. Torila ne prevažajo samo rudarjev in obiskoval-

cev, temveč služijo v glavnem za dviganje vozičkov, naloženih s premogom.

Vsak rudar je dodeljen v določeno skupino, ki hodi skupaj na delo. Ko jih torilo odloži, pridejo naprej v rov. Spočetka celo kake tri metre visok in širok. Strop in stene so obokani in obzidani z opeko. Dozdeva se nam, kakor da smo prišli v mogočno klet. Pod stropom svetijo žarnice in izginja. Jo tja v daljavo. Ob zidovih pa so napete tudi telefonske žice, po katerih je beseda v podzemlju povezana z onimi, ki vodijo delo v sarni.

Na poti skozi rove moraš paziti, ker pelje po tleh proga ozkotirne

BATRIC — JOVANOVIĆ, GLAVNI KOMANDANT VSEH BRIGAD NA MLADINSKI PROGI

železnice. V nekaterih rovih je speljana celo trotirna proga. Po njej drže seveda le mali vagončki, nazvani hunti. Kdaj pa kdaj se moraš previdno izogniti k steni, če začuješ od daleč ropotanje prihajajočega vlaka. Če bi kurili lokomotivo s premogom, bi dim še bolj kvaril že itak slab zrak, v globokem podzemlju. Zato gorijsko lokomotivo v rovih elektrika ali pa stisnjen zrak.

Vsi rovi seveda niso tako prostorni, kakor smo pravkar rekli. Čim bolj gre rov h koncu, tem bolj se stiska in niža. Konci rogov tudi niso obloženi z opeko, kakor smo to opazili poprej. Te skromnejše rove imenujejo odkopne, one pa zbiralne. Zbiralni rovi služijo le za zbiranje in odvažanje premoga. Pravo rudarsko delo pa se začneja šele v odkopnih rovih.

Kakšno je neki rudarsko delo? Eridne roke so pravkar odkrile novo premogovno žilo. Pri luči rudarskih svetilk opaziš, kako jim žarijo oči od veselja. Kako debel

sklad premoga imate pred seboj, se zanima obiskovalec? Prijazno mu raztolmači izkušen rudar, ki že dolga leta služi kruh pod zemljo. Menim, da bo ta žila visoka kakih 12 metrov. Toliko merijo skoraj vse plasti, ki jih najdemo v naših revirjih. Naš trboveljski rudnik je ravno zaradi izdatnih žil poznan in cenjen po vsem rudni kem svetu. V drugih rudnikih namreč nimajo tako bogatih skladov. Plasti so debele drugod največ do osem metrov.

Rudarji - tesarji

Naša nadaljna beseda zaimre ob trušcu krampon in lopat, ki se grabljivo zajedajo v mrko steno. Črni kosi se krušijo in padajo na tla. Delavci jih odmetavajo na tresalne drče. To so posebne naprave, po katerih drče nalomljeni pre-

mogovi kosi skozi odkopne rove. Tako jih pritresajo do vozičkov, ki stoje že na razširjenem delu rova, od tam pa jih spravljajo po zbiralnih rovih na dan.

Izkopavanje ne vrše samo s krampi. Razen ročnega izkopa imajo rudarji na razpolago tudi strojna pripomočke, n. pr. orjaške svedre, ki grizejo in sikajo v črne stene, da se dragocena ruda v velikih kosih lušči na tla. Na mestu, kjer je se pred kratkim skozi tisočletja domovala premogova plast, je nastal sedaj prazen prostor, zato je treba vnetim kopcem velike previonosti. Da ne pride do nesreče, oblagajo sproti stropu in stene z lesom. Za opornike jim služijo drobnejši smrekovi hlodi, ki jih unenujejo janski les. Skoro na vsa čerta metra postavijo take opornike. Tesarska dela opravljajo rudarji kar sami.

Pri svitu rudarskih svetilk

Najtežje je delo v odkopnih rovih. Opravljajo ga pri svitu ročnih rudarskih svetilk. Te so prav posebne vrste. Podobne so še najbolj majhnim stolpicem ali še bolj morskim svetilnikom. V spodnjem delu je škatla za bencin, srednji del je zavarovan z debelim in prav močnim steklenim plascem, zgornji del pa tvori visok mrzast klobuk. Ta varuje plamenu izhod iz svetilke, kajti bilo bi usodno, če bi izhajal iz svetilke plamen. Iz premogovih razpoklin uide kdaj pa kdaj treskavi plin, silno nevarna razstrelna zmes, ki se zelo zelo hitro vname. Če se vname treskavi plin, nastane močan pok, zračni pritisk pa odnese vse, kar je v bližini. Puh pa omami ali celo ubije bližnje rudarje. Rudar mora biti vedno pripravljen na najhujše in zato je znan že iz davnih dni pregovor: Rudar nosi mrvaško srajco. Ta zavest stalne nevarnosti daje rudarskemu polkcitu prev posebno resnost. Seveda pa so v zadnjem času priprave za zavarovanje vedno bolj moderne in so nesreče precej redke.

Rudarji imajo pri delu obilo ovir. V mnogih rovih pritiska visoka vročina, često po 34 stopinj C, da celo po 40 in še več stopinj. Ko bi sedel v taki toplini prekritih rok, bi se potil in tarnal, kaj pa šele rudar, ki mora v takem vzdušju opravljati še težko delo. Zato je ves znojen, saj ga duši poleg vročine tudi zrak, ves zatohel in vlažen. Rudarji odvržejo raz sebe suknjice in srajce in do pasu goli vihte krampe in lopate.

Plini, ki uhajajo iz premogovnih plasti, so med najhujšimi ovirami, ki rudarjev. Kvarijo zrak tako močno, da ne vzdrži dolgo v skvarjenem zračnem mešanju. Zato je treba dovajati v rov svež zrak. Tega pošiljajo z zemeljskega površ-

ja, kjer so nameščene posebne priprave za črpanje in pošiljanje zraka v podzemlje.

Podzemeljske praznine maše s kamenjem

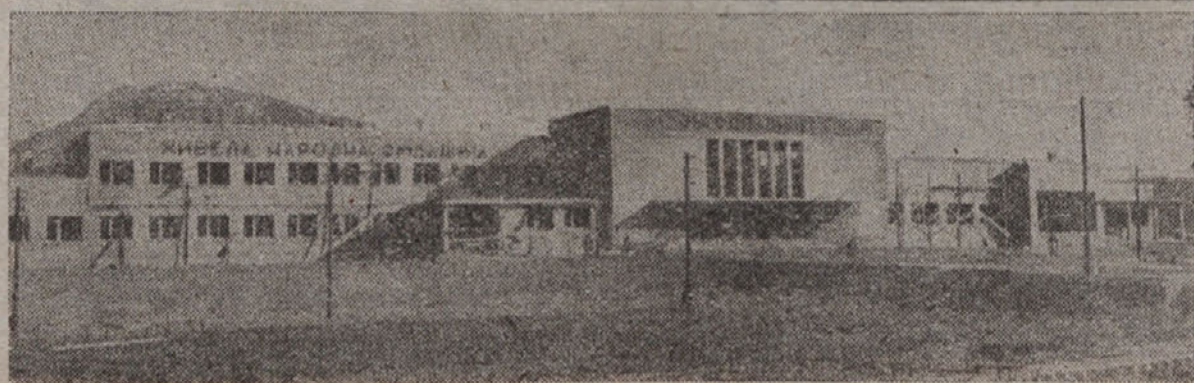
V rudnikih venomer kopičijo in rudo izvažajo, zato nastanejo praznine. Zgodilo se bo, da bo ves ta svet velika ravnina, površje pa se bo začelo rustiti in podrati. Pa imajo tudi proti temu potrebno obrambo. Kadar je nastala kje v podzemlju prevelika votlina, pa jo zaplombirajo, kakor tudi to napravi zobozdravnik v votlini zobom. Zato ima trboveljski rudnik kamnolom na gričku pri sv. Neži, od koder je speljana v dolino železnica. Ta pritegne pozornost vsakega novega obiskovalca. Visoko v zraku plavajo košare sem in tja. Kamenje, naloženo v košarah, razkladajo v vagončke, ki jih potegnajo nato v podzemlje. Prostore, kjer je se pred kratkim domoval skozi tisočletja premog, založe s kamenjem in tako odstranijo nevarnost, da bi se površje pogreznilo.

Na suhi in mokri separaciji in v skladišču

Iz Trbovelj vodi več kilometrov dolg rov, imenovan zbirni, prav do železniške proge nad savsko sotesko. Tam je nameščena separacija, kakor se imenuje čistilnica in pralnica za premog, kjer dele premog po njegovi razsežnosti v različne vrste. Če ima premog nad 100 mm višine ga nazivajo premog-kosovec; drobnejših vrst pa je več in so znane pod imeni: srednji premog, kockovec, orehovec in zdrob.

V mokri separaciji pa izpirajo premog z ločilnimi stroji.

Poleg separacije so ogromna skladišča premoga, ki je prišel že iz separacije. Posebni stroji, ki jim pravimo tekoči trak, ga izvlačejo iz doline na hrib in ga potisnejo nato v skoro kilometer dolge žlebove, kjer ga razdele v posamezne vrste, nato pa ga spuščajo po bregu navzdol. V skladišču brez strehe čakajo sedaj skladi premoga, da jih odpeljejo v tovarne za pogon prepotrebnih strojev. Poleg tega bo premog opravljal še druga dela: vozil železnico, gonil ladje, morda pa nam bo segrel sobo ali skuhal kosilo.

ŽELEZNIŠKA POSTAJA V ZENICI BO ENA NAJVEČJH V DRŽAVI

SLOVENSKA GLASBENA ŠOLA V TRSTU

Če hočemo govoriti o slovenski glasbeni šoli v Trstu, tedaj si moramo biti že iz vsega početka na jasnem, da tu ne gre za nekaj posebnega, za nekaj, kar bi bilo v podobni obliki v Trstu nikoli ne obstajalo. Nasprotno, treba je že kar takoj reči, da gre tu za stremiljenje doseči ono višino, na kateri je slovenska glasbena vzgojna delovanje že bilo.

Ze mnogokrat smo v našem listu omenili, kako v primorskem ljudstvu ni le živa ljubezen do petja, temveč kako je tudi pri njem krepka volja, napraviti od te ljubezni korak naprej — k smotrni in organiziranemu gojenju glasbe. In ko je tako gojenje glasbe zavzelo v Trstu in okolici že precejšnje širine, se je začela potreba po nekakem središču, od koder bi izhajale smernice za pravilno delo in kjer bi se tudi našla pomoč za tako delo. Iz takih želj in potreb je nastala l. 1909. v Trstu Glasbena matica s svojo glasbeno šolo. Pogoj za njen razvoj so bili razmeroma ugodni, kajti v Narodnem domu je našla ustrezajoče prostore. Šola je imela kar takoj precej učencev in njeno delo je dalo slutiti lepe uspehe. Res je sicer, da je delo kmalu zašla svetovna vojna. Glasbena šola je takoj stremela, da si pridobi za učno osebje res sposobne ljudi. V ostalem je bila tržaška Glasbena matica res prava matička vsega slovenskega glasbenega življenja; od tam so izhajale pobude, nasveti in vsa možna pomoč, naj je šola za slovensko opero v Trstu ali pa za pevsko zbor po podeželju.

Usoda Glasbene matice po svetovni vojni je pač usoda slovenskih organizacij sploh, samo da gre tu še za ogromno materialno škodo, ki jo je društvo utrpelo ob požigu Narodnega doma: žrtve požara je postal ves notni material, arhiv, vsi instrumenti in še toliko drugih stvari. (Zdi se, da določeni ljudje v Italiji ta zločinski požig še vedno smatrajo za zelo zaslužno dejanje — njegov povzročitelj Glavina je bil te dni izpuščen na svobodo! Kako iskren spraviščastični dah preveva De Gasperi jeve ljudi!) Odtlej je Glasbena matica še nekaj let živela: še ko so jo prepovedali se je šola nadaljevala privatno, dokler se niso umaknili iz Trsta še zadnji glasbeni vzgojitelji.

Po osebnostni se je takoj pokazala potreba, da se nekdaš z lepim uspehom pričeto delo nadaljuje. Ljudje, ki so se lotili dela obnove Glasbene matice in njene šole, so stali pred neprimerno neugodnejšimi pogoji, kot njih tovariši pred skoraj štiridesetimi leti. Predvsem Slovenci v Trstu nimamo več svojega Narodnega doma in tisti, ki Trst upravlja, niso nikoli niti najmanj pomislili, da bi Slovincem za njihove kulturne potrebe dodelili kakršne koli prostore. Tako se sedaj poučuje na raznih mestih, kar seveda za uspešno delo pač ni najbolj ugodno.

Vendar je zanimanje za slovensko glasbeno šolo veliko, saj šteje letos 127 gojencev in glavne predmete. Gojenci so večinoma ljudsko šolci in srednješolci iz mesta in bližnje okolice, pa tudi taki, ki se vozijo. Učenci so v pretežni večini začelniki.

Na glasbeni šoli se poučujejo, ali se vsaj morejo poučevati, če kdo to želi, naslednja glasbila: violina, viola, violončelo, kontrabas; od pihal trobenta in saksofon; klavir in končno na željo mnogih gojencev tudi klavirska harmonika, dasi se ta ne more šteti med glasbila, ki služijo kot podlaga za nadaljnji sistematični glasbeni študij, ker je deloma mehanizirano glasbilo, zlasti če pomislimo na delo leve roke. Ki ima opraviti z basi in akordično spremljavo; nadalje se poučuje solo petje in vsi teoretični predmeti od prvih osnov pa do kompozicije. Stevilčno razmerje med učenci, ki se uče klavirja (109) in pa med tistimi, ki so si izbrali za predmet pouka godala (samo 9!) ni prav razveseljivo, a je stalen pojav na glasbenih šolah. Ne bi škodilo opozoriti

mladino, ki se namerava posvetiti glasbi, da je koristno oprijeti se tudi študija godal in pihal.

V okviru glasbene šole se je osnoval godalni orkester, ki je imel že devet nastopov in dva samostojna koncerta a trenutno ne posluje; vendar se bo v kratkem rekonstruiral. Obstaja pa kvartet, ki ga tvori ravnatelj in upravnik šole ter dva učenca in ima redne vaje. V načrtu pevske šole je še prirejanje mladinskih koncertov z uvodnimi predavanji, ki naj pomagajo mladini pri spoznavanju in razumevanju umetnosti. Priznati je namreč treba, da se posledice destruktivne fašistične vzgoje čutijo tudi na tem področju.

Naše ljudstvo ima mnogo smisla za pravo glasbo in za vse res lepo. Odklonilo bo, kar ni lepo. To velja tudi za mladino. Reči je treba, da so gojenci silno natančno čuteči in dobro razumejo, kdaj jim hoče učitelj ki jih glasbeno vzgaja, dobro. In v učencih se vzbudi tisto pravilno hotenje: uspeti doseči vse tisto, kar zna učitelj.

Slovenska glasbena šola dela v težkih okoliščinah, a ob požrtvovalnosti vodstva in učnega osebja in pa ob dobri volji gojencev uspehi ne bodo izostali. Ko bo pa šola imela bolj urejene prostore in ko bo delo olajšano, bodo ti uspehi še mnogo bolj vidni.

R. R.

Protest kulturnih in prosvetnih delavcev Tržaškega ozemlja

Kulturni in prosvetni delavci Tržaškega ozemlja najodločneje protestirajo zoper krivično in sovražno ravnanje anglo-ameriške vojaške uprave na škodo slovenskega kulturnega življenja v Trstu. Ta krivičnost se kaže od začetka do danes zlasti v odločitvah glede šolstva, gledališča in radija. Zadnje čase se je to krivično ravnanje poostro s prepovedjo mladinskih in drugih slovenskih oddaj in je doseglo svoj višek s prepovedjo Cankarjevih del. Uprava radija hoče izločiti iz kulturnega življenja Slovencev na Tržaškem ozemlju največjega slovenskega pisatelja, velikega slovenskega in evropskega umetnika, ki ga Evropa in svet cenita in upošteva. Kdor se drzne Slovincem na Tržaškem ozemlju ukazovati: »Cankarja sploh ne!«, uničuje najvišje kulturne vrednote in tiste svoboščine, ki jih tudi anglo-ameriški predstavniki vedno poudarjajo.

Kulturni in prosvetni delavci Tržaškega ozemlja proglašajo, da si Slovenci nikdar ne bodo pustili jemati takih kulturnih vrednot, kakršne vsebujejo Cankarjeva dela, in pozivajo slovenske, slovanske in druge kulturne kroge, da jih podprejo v borbi zoper tako težke kršitve osnovnih človeških svoboščin na delu Tržaškega ozemlja pod anglo-ameriško vojaško upravo.

Trst, dne 19. novembra 1947.

Kulturni in prosvetni delavci Tržaškega ozemlja.

Ljudska prosveta pri Sv. Jakobu in drugod

Sentjakobsko prosvetno društvo »Ivan Cankar« živi kot marsikatero drugo društvo v težkih prilikah, ker nima društvenih prostorov. V katerih bi lahko nepretrgoma razvijalo svojo delavnost. Toda v zvezi temu je to društvo zelo marljivo, ima svoj dober pevski zbor, dramsko družino, ustanovilo si je tamburaški zbor in od časa do časa sklicuje društvene sestanke z dobrimi predavanji ali literarnimi večeri. Ti sestanki so vedno dobro obiskani in živahni, navzoči sledijo z velikim zanimanjem sporedu. Zadnjič sem poročal o Gregorčičevem večeru, ki je zelo lepo uspel in pri katerem sta se izkazala dramska družina in pevski zbor. V nedeljo 16. novembra pa je dramska družina gostovala v Medji vasi. Režiser Pišer je sestavil prav lep in pester spored, ki je obsegal recitacije, dva prizora iz Cankarjevega »Hlapca Jerneja« v Skrbniškovi odrski predelavi, in sicer »V Tičnici« in »V Ječi«. Na koncu pa so še izvajali groteskno ruskega pisatelja Čehova »Smučač«. Člani dramske družine so nastopali s precejšnjo gotovostjo, ker imajo že mnogo izkušnje. Sv. Jakob je imel že svoje dni igralske družine z dobro igralsko rutino. Semkaj so prihajali tudi od drugod ljudje, ki so imeli smisel za odrsko umetnost. Častno mesto je zavzemala Sentjakobska čitalnica, ki je mnogo pred prvo svetovno vojno bila jedro, iz katerega se je razvijalo svoje dni tedanje slovensko narodno gledališče, ki je precej časa gojilo opero, opereto in dramo in ki je z dramo vztrajalo do začetka prve svetovne vojne. Sentjakobska čitalnica je prevzela vlogo gledališča, potem ko je to prenehalo s požigom Narodnega doma in s tem delom vztrajala, dokler se je dalo. Mladinsko društvo »Prosveta« je imelo v letih po prvi svetovni vojni, ko je bilo kulturno izživljanje še kolikor toliko dopuščeno, tudi svojo prav dobro igralsko družino, ki si je upala igrati tudi težja odrska dela in ki je pogosto gostovala tudi v drugih večjih naših središčih, kot n. pr. v goriskem Trnovskem domu. Danes skušajo Sentjakobčani nadaljevati svojo kulturno in igralsko tradicijo in v tem oziru lahko služi njihovo društvo za vzgled marsikateremu društvu. V ugodnejših prilikah bi se jim brez dvoma posrečilo postaviti na noge dobro diletantsko gledališče.

V četrtek 20. novembra je sentjakobska dramska družina ponovila na Loveu Flinčgarjevo dramo »Veriga«, katero je pred časom uprizorila v dvorani svetoivanskega društva »Slavko Skamperle«. Vsi igralci so svoje vloge dobro podali. Pri skupinskih nastopih se je opazilo negotovo kretanje na odru. To je bilo videti predvsem na kon-

cu I. in na koncu III. dejanja, ko pada ded v vodnjak. To je pripisati dejstvu, da nima igralska družina na razpolago odra ali vsaj večjega primernege prostora za svoje vaje. Dvorana je bila nabito polna. Po predstavi je bil prisrčen, domač družinski večer.

Prav tako nadaljuje s svojim dramskim delom prosvetno društvo »Franjo Marušič« v Rocciu. Svojo novo igralsko sezono je ta dramska družina začela z igro, ki so jo uprizorili že v prejšnji sezoni, z Lipahovim »Glavnim dobitkom«. Tudi to društvo je zajelo precej ljudi v dramsko družino in v pevski zbor, ki je zelo dober in ki ima velike možnosti razvoja. Lani smo lahko z velikim zadovoljenjem ugotovili precejšnjo kvaliteto v nastopanju na odru in na isti višini so ostali tudi letos. Po predstavi se je razvil prav prijetno in domač martinovanje. V tem kotičku je bila po prvi svetovni vojni v dobi, ko so društva še lahko jav-

no obstajala, precej agilna mladina, ki se je udeleževala prosvetno in v športu. In danes lahko z veseljem ugotavljamo, da sestavljajo zbor večinoma mladi ljudje in prav zaradi svežosti glasov ima ta zbor velike možnosti razvoja.

Prav veseli smo lahko kulturne prireditve na Konkoni, ki jo je priredilo domače prosvetno društvo »Višava« v nedeljo 16. novembra. Nastopili so domači pevski zbor, domači dramski odsek, pionirji in pevski zbor prosvetnega društva »Haas« z Vrdele. Oba zbora vodi prof. Boštjančič, ki se je v tem pogledu odlično izkazal. Obe zbora se pozna resno delo zadnjih tednov. Vidno sta napredovala in sta na tej prireditvi zelo dobro uspela. Tudi dramske točke so dostojno izvajali. Srčkani so bili pionirji s svojimi recitacijami in z ritmično gimnastiko. K tej prireditvi je prišlo tudi mnogo ljudi z Ban. Skorklje, Rojana in Vrdele.

KNJIŽNI TRG

Pri državni založbi je pravkar izšla zbirka novel našega znanega pripovednika Miška Kranjca, pod naslovom: *Majhne se te stvari*. Je to zbirka 13 novel, ki so nastale v zadnjih letih pred drugo svetovno vojno in bile že tudi pred vojno objavljene po raznih naprednih slovenskih revijah. V vseh novelah nam pisatelj slika življenje v Prekmurju in prikazuje trpljenje in tragične usode malih, preprostih ljudi, ki žive na tem majhnem koščku slovenske zemlje in se bore za obstoj in za malo sreče, pa večinoma podležejo prej, preden jo dosežejo. Iz vseh del pa je razvidno, kako so nevidni bogataši, špekulanti in protijudski oblast krivi za težak položaj in za nesrečo Prekmurcev. Knjiga, katere vse novele so pisane krepko, da se čitatelj docela zivi v usodo junakov, predstavlja dragocen doprinos k naši izvirni prozi.

V isti založbi je v zbirki slovenskih klasikov izšel 1. del zbranega dela Simona Gregorčiča. Knjige te serije izhajajo sicer bolj počasi, kar pa je spričo pomembnosti in široke zasnovanosti te zbirke opravičljivo. Pravkar izšla, obsežna prva knjiga Gregorčičevega zbranega dela v redakciji Franceta Koblarja obsega pesmi goriskega slavika do leta 1883; torej pesmi, ki so izšle v prvih dveh zbirkah Gregorčičevih pesmi leta 1882 in 1888 in še nekatere nezbrane pesmi. Knjiga je precej zajetna in ima skoro 100 strani re-

daktorjevih pripomb k izdaji in opomb k pesmim, ki služijo osvetlitvi Gregorčičeve poezije. Lepo opremljena in na prvovrstnem papirju tiskana knjiga predstavlja dragocen prispevek k zbirki slovenskih klasikov, zlasti še, ker dosedaj še nismo imeli zbranega dela Gregorčičeve umetnosti.

Dmitrij Furmanov: *Capajev*, je zanimiv roman o velikem poveljniku rdečearmejecv in naravnost legendarnem junaku sovjetske revolucije. Capajevu. Pisatelj ki je bil prijatelj Capajeva in njegov najtesnejši sodelavec, nam v tem delu slika burne dogodke revolucionarnih dni in velike zasluge Capajeva za zmago revolucionarjev nad reakcionarnimi silami doma in nad tujimi intervencionisti. Knjiga vsebuje tudi kratko beležko o avtorju, katerega pisateljski vzpon je preprečila prežgodnja smrt; izšla je pri Cankarjevi založbi.

Izšel je prevod Marxovega dela: 18: *Brumaire Ludvika Napoleona*, ki predstavlja obogatitev slovenske marksistično-leninistične literature. To Marxovo delo z Engelsom uvodom in avtorjevim predgovorom, predstavlja originalno marksistično analizo zgodovine francoske republike in državnega udara Ludvika Bonaparteja leta 1851.

Prosvetne konference, ki jih sklicuje Slovensko-hrvatska prosvetna zveza, so dovolj važne, da o njih nekaj povemo. Medtem ko so konference, ki je bila sklicana 16. novembra na Opčinah prenesli, ker so se je udeležila samo tri društva, se je pa istega dne dobro obnesla prosvetna konferenca v Domju. Odsotna so bila samo društva iz Boršta, Elzerjev in Božičev. Opazil sem, da ljudje na takih konferencah radi posegajo v razpravljanje s tehničnimi in stvarnimi opazkami. Iz društvenih poročil smo lahko povzeli dve zanimivosti, in sicer da se v neki vasi zanimajo, kako bi jezik očistili raznih spakedrank. V nekem drugem kraju pa je imel knjižničar izvrstno domislico. Ker so člani niko posluževali knjižnice, si je mislil: če ne pride gora k Mohamedu, pa mora Mohamed h gori. In na vsak sestanek prihaja sedaj s kovegom knjig in ljudje so začeli bolj pridno posegati po knjigah. Preteklo nedeljo sta bili zopet dve konferenci, in sicer na Opčinah in v Nabrežini. To pot je na Opčinah izostalo samo prosvetno društvo iz Gročane. Obe konferenci sta potekli zadovoljivo.

Pogostoma pišemo o knjigah in knjižnicah. Ljudem mora postati knjiga dostopna, opozarjati ji moramo na naše klasike in na naše moderne pisatelje. Zato so Bas. kovljani v tednu demokratičnega tiska priredili razstavo knjig. Ki je trajala še preko napovedanega roka. Moralni uspeh je bil prav dober.

Preteklo nedeljo so Boljuncani vrtili Lonjercem obisk in jih razveselili s svojim petjem. Zbor vodi tov. Drago Zerjal. Nastopil je moški, ženski in mešani zbor. Doživeli so lep uspeh. Dvorana je bila polna.

Pa pogledimo še k našemu gledališču. Ansambel je pridno pri delu in pripravila med drugim Cankarjevo »Kralja na Betajnovi« ter Goldonijevo komedijo »Baruffe Chioigiote« (Primorske zdrahe). Dejanje te komedije je preneseno na našo tla in prevedeno v narečje, ki ga govori naše ljudstvo na naši obali od Trsta do Devina. Goldoni je to komedijo napisal v beneškem narečju in dobeseden prevod v knjižni jezik z ohranitvijo beneškega okolja, bi bil neučinkovit in suhoparen.

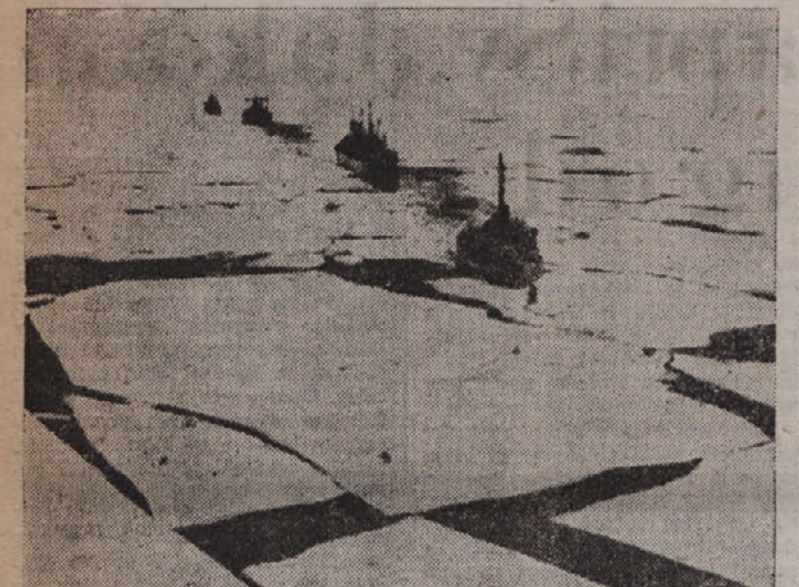
Ko sem poročal o kulturnem večeru v »Dijaškem domu«, se mi je nehote pripetila neljuba pomenota. Med nastopajočimi nisem omenil tudi marljivega in požrtvovalnega tovarša Koširja. Vsakdo, ki nekaj doprinese k našemu prosvetnemu udejstvovanju, je omenbe vreden. Hvaležen bom vsakomur, ki bi me na take napake opozoril. Tako bo tudi naše poročanje bolj živahno in zanimivo.

J. K.

MED PLAVAJOČIMI BELIMI GORAMI PROTI TEČAJENA

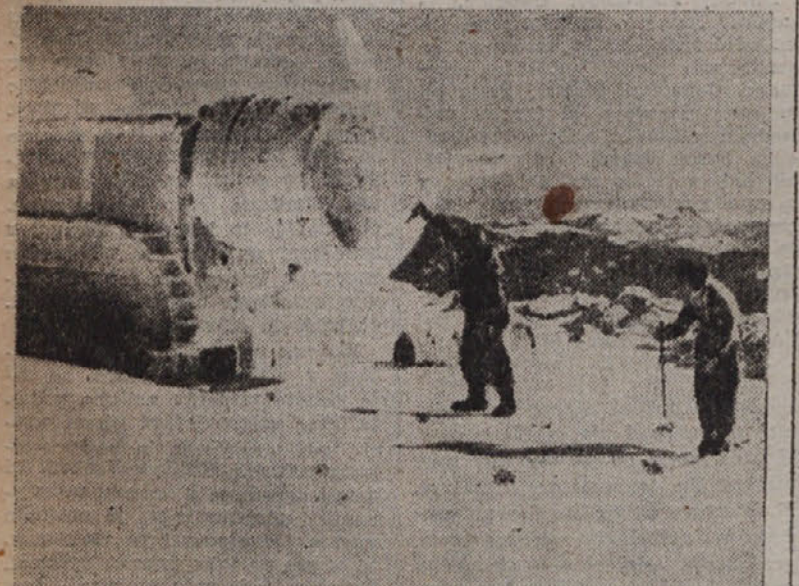
Naša zemlja je na obeh tečajih ali polih pokrita z ledom. Toda med tem ko se na severnem tečaju pod ledeno skorjo skriva do 4000 m globoko morje, se na jugu dviguje iz Južnega ledenega morja kopna zemlja, še enkrat večja kakor Evropa. Vsa je pokrita z ledom, ki je več sto metrov, mestoma pa do dva tisoč metrov debel. Na samem južnem polu se vzpenja in razprostira strahotna ledena puščava v višini nad 3000 m.

Bogastvo Južnega in Severnega ledenega morja — neizmerne množice tulenjev, pingvinov, kitov, raznih rib — je že od tedaj, ko se začel človek spuščati na široko morje, vabilo drzne mornarje tudi v mrzle severne in južne kraje. Končno se je v znanstvenih vzburila tudi želja, da bi dosegli obe skrajni točki naše zemlje, severni

KONVOJU OSKRBOVALNIH LADIJ ZA EKSPEDICIJSKA TABORIŠČA
UTIRA POT SKOZI LEDENE LEDOLOMILE

in južni tečaj. Po mnogih polzkusih in številnih človeških in materialnih žrtvah se je tudi posrečilo, da so najpomembnejši dosegli po silnem naporu peš in pozneje v letalih daljni cilj, oba pola, in odkrili tako najbolj oddaljene, najbolj zapuščene in najmanj plodovite dele našega planeta. Znanost je s tem veliko pridobila. Pa tudi gospodarstvo se je zaradi boljšega poznavanja polarnih dežel in izrabljanja živalskega bogastva silno okoristilo. Sovjetska zveza danes odlično izrablja severno pot med Azijo in Severnim ledenim morjem; številne so meteorološke postaje na severu, ki odlično vpliva na vreme Evrope; druge ribarske postaje, kjer najdemo v južni in severni sto kitolovske in jo številne ladje zavetje in zalogo za svoj nevarni posel v viharjih morjih, ki pa je za preživetje mnogih milijonov ljudi na zemlji tako važen. Poleg tega pa kopni deli polarnih krajev gotovo skrivajo številne rudniške zaklade, ki so človeku nujno potrebni. Četudi

LETALO POLARNIH RAZISKOVALCEV JE ZAMRZNILO. POČAKATI BO TREBA TOPLEjših TOKOV

so polarni kraji dandanes še težko, mnogokrat celo nedostopni, vendar so točno porazdeljeni med posamezne države. Severni kraji prihajajo dandanes, ko letala dosegojo že hitrost zvoka in preletavajo cele kontinente in oceane, v poštev tu, da za obrambo domovine. Saj ustanovljajo letalske baze v arktičnih predelih Severne Amerike, na Islandiji in na Grenlandiji, in SZ upravičeno zahteva svoje letalske baze na Spitzbergh ali Svalbargu, da bi dopolnila svoj obrambni letalski sistem, ki naj jo varuje pred presenečenji, ki bi prišla lahko čez Severno ledeno morje. Južna celina s svojimi številnimi otoki, ki so deloma tudi brez ledu, vabi v najno, večjem času zaradi morebitnih letalskih uranjanj, ki je postal v sedanjih dobi atomske energije tako važen faktor v politiki in bo še važnejši

PINGVIN, PONOSNI GOSPODAR NA VEČNEM LEDU

ve vsem človeškem gospodarstvu, vedno nove ekspedicije. Mnogo pa je tudi idealnih znanstvenikov, ki radi žrtvujejo čas in življenje za obogatitev vede in razjasnitev ugank, za doseg čiste resnice. Tako so samotni kraji, pokriti z večnim ledom in snegom okoli severnega in južnega tečaja še vedno tisti dela posameznih skupin znanstvenikov, ki tisoče kilometrov oddaljeni od zadnjih človeških naselij vrše svoje težke, nesebično delo s tem, da raziskujejo še neodkrita dežela, izvršujejo natančne zemljevide, preiskujejo živali in redke rastline, proučujejo zanimivo vreme polarnih krajev in še marsikaj drugega, kar je v korist vedni in napredku človeštva.

To življenje na ledu pa ni lahko. Ze sam dostop do Arktike in Antarktike — severnih in južnih dežel — je težak in nevaren. Obdajajo tako važen. Poleg tega pa kopni deli polarnih krajev gotovo skrivajo številne rudniške zaklade, ki so človeku nujno potrebni. Četudi

pogina — n. pr. sovjetski Celjuskinel. Mnogokrat je tudi dostop na celino otežkočen, véasih nemogoč. Preko širokega pasu obrežnega ledu je treba véasih prenesti težke tovore opreme na skalni breg; led se lomi in udira, čas beži naglo in tokov groze z ledenimi gorami; možno je tudi, da se obrežne ledene plošče, na katerih se ravno malajajo ljudje in nemadomestljivi tovar, odtrgajo. Véasih trkajo ob tanki led do 12 metrov dolgi nemasli morski volkovi Južnega ledenega morja in groze pogoltniti pse, ljudi in še njihovo priljago. Take grozne trenutke je doživel znameniti raziskovalec južnega pola, kapitan Scott.

Mnogokrat, posebno ob južni celini, na stotine kilometrov daleč zaman išče primerljivega pristanišča. Do sto metrov visoka ledena stena se dviga iz morja in sovražno zre na raziskovalce. Če se ji preveč približajo, jih lahko pokonča kakor golazen. Te ledene stene so le konci na tisoče kilometrov dolgih ledenikov, ki se pomikajo iz notranjosti ledenih dežel proti morju. Ne prestano se lomijo tam in plavajo kot ledene gore v toplejše kraje. Toda rojstvo take gore je grom in tresk. Led se odloini od ledenika na kilometre daleč in globoko ter trešči v morje, da ga na mnogo kilometrov daleč silovito razburka. Gorje ladji, ki bi bila v bližini! Le trske in mrtva trupla bi pričala, kaj more storiti milijone ton ledu s človekom in njegovimi izdelki.

Ko pa je srečno izkrcano vse potrebno za življenje in delo v samotnih večnih ledu, ladja običajno zapusti raziskovalce, da se zateče pred polarno zimo v varnejše pri-

je, h kateremu je prispeval ves narod. Vsakdo sicer ne prenese lahko samotne polarni krajev in ted ne dolgo trajajoče viharje ter mesece trajajoče polarno noč. Zgledilo se je že, da se je nekaterim omražil um. Drugi so postali slabe volje in čemerni. Pretečna večina pa najde v delu in obsežnih pripravah za

V POLARNIH KRAJIH SE MILO NE PENI IN BRITVE NE DELUJEJO; RAZISKOVALCI SO KOSMATI DO SVOJEGA POVRATKA

raziskovanje utroha. Zanimivo je, da so nekateri znanstveniki v novejšem času gradili koč, z enim prostorom, čes, da pospešujejo sobice za posameznike v dolgih polarnih nočeh čemernost in duševno depresijo. V današnjih časih skrbijo radio, boljša hrana in električna ali vsaj acetiulenska razsvetljava, da raziskovalci lažje preživljajo dolgo

PRIJATELSTVO MED SEVERNIMI PREBIVALCI: PINGVINI, VPREZNI PSI IN NJIHOV GOSPODAR

stanšice in pripelje naslednje leto cer pa ni mnogo časa za dolge. Gonjač n. pr. oskrbuje sam svoje pse s primerno vprego. Treba je posameznim psom umeriti in sešiti vse tako, da jih na poti nič ne žuli in ne odrgne. Narediti jim mora tudi obutev za čas, ko morajo gati po zledenem snegu. Treba je kmu pše in gojiti mladice, ki so vedno dobrodošli kot novi pomočniki pri vpregi s sanmi. Posebno skrbno grade v zimski koči san. Za trdi, hrapavi in razpokani ter nagubani sneg in led bi bile trdno zgrajene in zbite sanj neporabne. Kar hitro bi se zrušile. Zato jih raziskovalci grade po eskimskem vzorcu brez žebeljev in vijakov in jih je na vseh členih trdno vezjejo z nerazmasečenim jermenjem. Take sani se s svojim prožnim, dolgim trupom, hrapavi in valoviti povr-

šini polarnega ni bolje prilagajajo. Posebno važno ima raziskovalec, ko pripelje hrano za potovanje. Natančno treba oddeliti hrano za posamezne dane ekspedicije. Prerazdeljevanje hrane na dekupne natančno bo vsak član ekspedicije našel potu po ledu, več sto kilometrov daleč od baze, z vsem potrebnim preskrbljen. Vso dolgo noč, pa tudi snežni viharji s hitrostjo do 100 km na uro, opazujejo raziskovalci izven koč z raznimi instrumenti, tako da noben trenutek nujnosti v polarnih deželah ni izjem.

Komaj pa se začne daniti, kar traja tedne, ko pred sončnim vzhodom v oblačnih se prično vaje s psi in vožnja pa je, no tedaj v polarni pokrajini ni nobene sence. Če je jasno, nebo črno žari na kraju, pod katerim kroži Sonce. Vse drugo je tako temno, da ne ločiš niti prepadov, ki se zija pred teboj. Zgledilo se je, da je raziskovalec v taki razpadi luči stopil v prazno in padel v prepad. Mrači drugi so se stali v ledene kinde, ki so stali pred njimi in se niti malo niso gibe v svoji popolni plavkastosti ali gmoči od ostale pokrajine.

Zato je dan je prvič posijelo sončni žarki na horizontu, pravi praznik za raziskovalce polarnih dežel! Proslavili so z izbranimi deli in pijančami, da se boljši mrzlični pripravljajo na končni odhod v nepozabno daljavo.

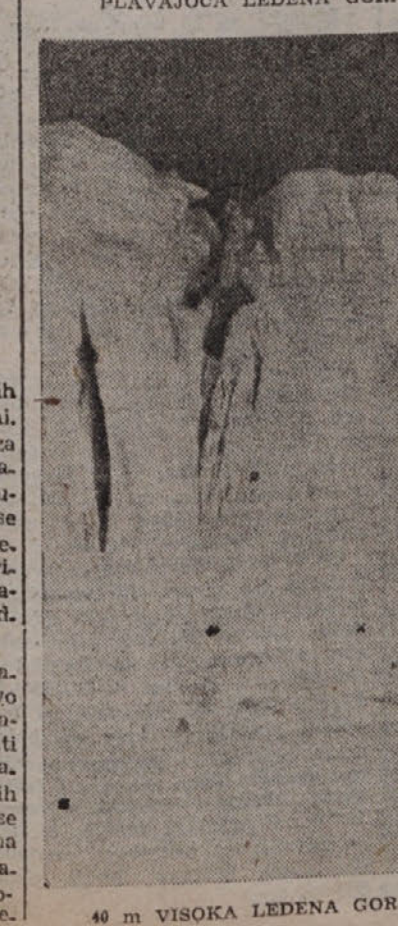
Dan odhoda je tako s naložene sani in vendar njih le na grane natančno. Hrana, tobak, znanstveno

den pa vstopijo, se skrbno odnesejo, da v mali domek ne prinesejo snega. Nakrmijo in privežejo pse, nato pa v spalne vreče, ki jih polovijo za nepremišljivo podlago iz gumija in na kože severnih jelenov. Dežurni kuhar zakuri petrolejski gorilnik, ki prijetno šumi. Kar se skuha, vedno dobro diši po dolgem, trdem potovanju. Zvečer je običajno penikan, zmleto meso, pomešano z mastjo. Večja kupca vročega pemikana z dodano grahovo moko in kos prepečenca nasiti raziskovalec, ki po pipi tobaka in izpolnitvi dnevnika sladko zaspi, pa najtuli zunaj plamenne strehe se tako divji mrzli vihar. Za pse ne skrbi, ker ve, da v sneženih jamah prav tako dobro spe kakor on, če so le dobili svojo suho ribo ali kos pemikana. Zajtrg je dokaj izdaten: tasi goste juhe s surovim maslom in prepečenec, nato običajno še čaš kakao. Hrana zavisi pač od tega, kako je ekspedicija preskrbljena. Kosilo pa je hitro in mrzlo: kos prepečenca z zmuznjem surovim maslom in kos nekuhanega pemikana. A pemikan je zaradi dodane masti silno tečen in izdaten ter je najboljša hrana za raziskovalce v polarnih deželah.

Četudi je hrana glavno gonilno sredstvo, držim in poizrtvovalnim raziskovalcem ni vse. Najvažnejše jim je čim večji uspeh in zato se ne strajo nevarnosti, ki jim prete. Če so na zamrznem morju, se silno utrdujo na grudastem, nagrnatem ledu, ki je poln številnih razpok, med katerimi zija tisoče metrov globoko morje. Na kopnini pa je sovražni bolj zahrbtn. Pod navidezno gladko snežno odejo zija strahotno globoko ledenište razpoko. Kljub neprestanemu opazovanju, merjenju, fotografiranju in drugim znanstvenim delom, morajo neprestano paziti, da se pod psi nenadoma ne vda snežna odeja.

PLAVAJOČA LEDENA GORA V JUŽNEM LEDENEM MORJU

40 m VISOKA LEDENA GORA V JUŽNEM LEDENEM MORJU

Pravdačno je treba ustaviti vprego, zavreči sani; in če so psi obviseli na vrh in jermenih v črni globini, jih je treba previdno izvleči in pomiriti.

Tako gre dan na dan. Polnijo se dnevniki, zapisniki, seznam, zemljevidna karta, fotografski zaklad, morda tudi zbirke kamenin; toda čas beži, hitro mineva svetlo, še tudi mrzlo poletje. Treba se je vrniti daleč od baze. Nazaj gre

GOSPODARJEV SVETOVALEC

Duh po gnilih jajcih v vinu

Včasih ima mleko take napake, da ga težko ali pa sploh ne moremo uporabljati. Vzrok slabemu mleku so lahko: bolna krava, slaba krma ali pa tudi zunanji vplivi, kakor n. pr. vreme, nesnaga, pomanjkanje vode za hlajenje mleka itd.

Mleko ima lahko naslednje napake: je vodeno, vlečljivo, rdeče, hitro zgrije, se hitro sesiri in je modre barve.

1. **Vodeno mleko** vsebuje izredno veliko vode in razmeroma malo suhe snovi in je zato manj vredno kakor normalno. Vodeno mleko dajejo različne krave ali pa tudi take, ki rade zvržejo. To napako dobi mleko tudi če pokladamo kravam preveč vodene klate in enostranskih krmil, kakor n. pr. repo, krmsko peso, krompir in drugo. Če je mleko vodeno zaradi boleznih krave, je treba živinozdravniške pomoči, ako je pa vzrok enostransko krmljenje, moramo poskrbeti, da dobi krava primerno klatje.

2. **Vlečljivo ali sluzasto mleko**, ki se vleče kakor olje, se ne da mešati, masla dobimo iz njega le malo in se to slabe kakovosti. Te vrste mleka povzročajo določene glivice. Ta napaka se včasih zgubi, a se zopet povrne, kar zavisi od tega, kje se krava pase. To mleko lahko okuži še drugo zdravo mleko. Zaradi tega mora mlekar paziti, da ne zaneša takega mleka v mlekarino. Če se pa to zgodi, naj mlekar razkuži vse prostore in posodo.

3. **Rdeče mleko**. Mleko dobi rdečo barvo od krvi, ki pride v mleko zaradi prevelikega krvnega pritiska proti vimenu ali pa če poči kakšna krvna žilica, medtem ko molzemo. Mleko, ki je rdeče zaradi prevelikega krvnega pritiska, je enakomerno rdeče, če pa poči kakšna krvna žilica, opazimo v mleku nekatere krvave nitke. To napako mleka bo najlažje od-

pravil živinozdravnik, oseba ki molzejo, pa morajo s kravami lepo ravnati.

4. **Hitro gnijoče mleko** ima že takoj, ko se začne kisati obenem tudi okus po gnilobi. Ta napaka se pojavlja v mleku le v vročih, poletnih mesecih, in sicer vedno zaradi nemarnosti in nesnažnosti. Ako se ta napaka enkrat vgnezi, jo težko odpravimo. Da jo odstranimo, moramo uporabljati prav močna razkužila, kakor n. pr. klorovo apno, ki ga moramo staviti v prostore, kjer shranjujemo mleko. Razen tega je treba umiti tudi vso mlekarstvo posodo z raztopino klorovega apna in nato seveda večkrat oplahiti z vodo.

5. **Pri mleku, ki se hitro sesiri**, in sicer že med molžo ali takoj po njej je treba razločevati: ali se je sesirilo zaradi sirijskih bakterij in je potem ostalo sladko, ali pa zaradi mlečno kislih bakterij, zaradi česar se je tvorila v mleku mlečna kislina. Ako se mleko skvari zaradi sirijskih bakterij, tedaj te napake ne moremo odpraviti, ako slučajno sama po sebi ne izgine. Laže zatremo mlečno-kisla bakterije, in sicer tako, da mleko pravočasno ohladimo in strogo pazimo na snago.

6. **Modro ali plavo mleko**. Mleko pomodri šele potem, ko se je skisalo. V začetku opazimo vrh smetane majhne modre pike, ki se vedno bolj širijo in pomodrijo končno vse mleko. To napako povzroča mnogokrat krma, v kateri so neke posebne bakterije, ki proizvajajo modro barvilo. Menjava krme pomaga tudi tukaj, kakor pri sluzavem ali vlečljivem mleku. Te napake se mleko lahko tudi nalezje. Če se pa ta napaka vgnezi v prostore, kakor n. pr. v hlev itd. potem moramo te prostore in opravo dobro razkužiti.

J. B.

Kako odpravimo nekatere napake v vinu

Zelo neprijeten duh po gnilih jajcih, oziroma česnu, zadobijo vina, ko se spoji žveplo z vodikom v vinu v kemično spojino, imenovano žvepleni vodik. Nasti zadobijo ta duh mlada in še motna vina. Žveplo pride lahko na več načinov v vino; ali zaradi pozno žveplanega grozja, ki ga ni dož dovolj izpral, ali pa zaradi žveplanja vina in vinske posode bodisi z žveplanim dimom ali z žveplanimi solmi in drugimi kemičnimi izdelki, ki jih v sedanjem kletarstvu uporabljamo namesto žveplene dima.

Kljub nevarnosti, da zadobi vino ta neprijeten duh, ne smemo opustiti sicer tako koristnega žveplanja prazne vinske posode, oziroma vina in mošta. V kletih, kjer ne uporabljamo žvepla, se mnogo vina škrla in pokvari. Zato moramo pri žveplanju posode, vina in mošta postopati tako, da na bo zadobilo kljub uporabi žveplene dima, slabega in neprijetnega duha. To se nam gotovo posreči, če se bomo ravnali po naslednjih pravilih:

1. Za zadimljenje praznih sodov uporabljamo le žveplo na azbestnih trahih, od katerih goreče žveplo ne kaplja na dno posode, ti žvepleni odpadki so namreč vzrok, da zadobi vino duh po gnilih jajcih.

2. Na zažigajmo nikdar v sodih po več trakev naenkrat, ker zaradi nastale vročine se večkrat izloči nekoliko žvepla na površino dog v notranjosti posode. To žveplo je potem tudi vzrok, da vino dobi duh po žveplenem vodikom.

3. Če smo brali grozje, ki je imelo že žvepleni prah na sebi, moramo odtočiti vino iz drožij, čim je vrenje ponehalo.

4. Če smo žveplali mošt z žveplanim dimom, oziroma žveplanimi solmi ali pa z žveplanim amonijskim fosfatom, moramo na to mošt večkrat prezračiti. Kdor je to zračenje opustil, bo njegovo vino gotovo zadobilo neprijeten duh.

Duh po žveplenem vodikom spravi-

mo iz vina na več načinov, in sicer:

1. S pretakanjem, zvezanim z močnim zračenjem vina, v srednje močno žveplan sod;

2. z dodatkom 6 do 8 g metabisulfitov na vsak hl vina. V ta namen obesimo skozi veko v sod vrečico z odmerjeno količino metabisulfitov; da se tam počasi raztopi. Kakih pet do osem dni nato pretočimo vino v prav malo žveplan sod. Pri pretakanju naj se vino močno prezrači.

3. V vino, ki ne sme biti več na-

PONOVNO DVIGANJE CEN

Giro Morselli ugotavlja v svojem članku v sobotni številki «Milano-Sera» da so cene nekaterih življenjskih potrebščin, ki so se od srede oktobra znižale, pri svojem padanju obstale, zadnji čas pa so se zabele spet dvigali. Tako je maslo od 950-1000 lir za kg s svojo ceno zopet naraslo na 1250 lir, in to je maslo srednje vrste, kajti najboljši «sno videli izločeno po 1550», pravi Morselli. Pri zrnatih sirihi je valovanje cene naslednje: september 1450 lir, potem padec na 900-1000 lir, sedaj pa so se po 1100-1200 lir. Toda to so manj cenjeni siri, kajti parmezan je še kar po 1500-1600. Ovčji sir po 950-1000, gorgonzola 800-950, emmental 900-1000 lir za kg. To še niso pretirane cene iz septembra, toda če bo šlo tako naprej, nismo več daleč od njih.

Drugo področje, kjer se vedalje bolj čuti tendenca za ponovni porast, so cene svežega svinjskega mesa in izdelkov. Ti mesni izdelki prav za prav niso nikoli s ceno padli in samo dejstvo, da je bila vržena na trg določena količina mešane mortadele in salam so katerih se še ne ve, kaj je

drožju, pomešamo 200 do 100 gr raslinkega oglja. Odmerjena količina oglja stresemo v vedro: v ing pomešamo dobro ter zlijemo v sod in znova dobro pomešamo. To mešanje v sodu ponovimo še drugi ali tretji dan. Nato čistimo vino z želatino. Ko se vino učisti, ga pretočimo.

V prvih dveh primerih žveplani dim razkraj žvepleni vodik in vina izgubijo v enem ali dveh tednih ta neprijetni duh. Dobro je taka vina potem zopet kmalu pretočiti, ker sicer lahko zopet zadobijo duh. Če hočemo pa, da bo vino la duh čimprej izgubilo, ga moramo nato še čistiti z želatino ali ribjim kletjem. Prav tako odpravi oglje prav kmalu to vinsko napako.

GOSPODARSKI VESTNIK

Indeks cen življenjskih potrebščin v Trstu

Do septembra je indeks cen življenjskih potrebščin v primeri z lanskim julijem — mesecem, v katerem je bil opazen zastoj v naraščanju cen — občutno narasel. Če vzamemo za podlago 100 — to je število, ki naj označi družinske življenjske stroške v razdobju julij-september 1946 — potem so indeksi za mesece letošnjega leta naslednji:

Januar 139,37 — februar 139,42 — marec 147,14 — april 151,43 — maj 165,91 — junij 180,80 — julij 176,50 — avgust 179,53 — september 189,66.

Življenjski stroški so torej po malenkostnem upadu julija začeli spet naraščati in v septembru so že znatno presegli indeksi junija.

Če se ozremo posebej na stroške za prehrano, tedaj se nam pokaže naslednja slika: najvišji točki 189,49, doseženi v juniju, sledi padec na 176,47 v juliju, nato pa spet dvig na 178,93 v avgustu in na 185,03 v septembru, s čimer je padel junjski «rekord». Indeks cen za oblačila je od avgusta do septembra narasel od 180,58 na 191,49; za kurjavo in razsvetljavo od 158,29 na 241,75 in indeks cen za razne potrebščine se je dvignil na 200,34. Edino poglavje brez sprememb so cene za stanovanja. (Vendar moramo poudariti, da tu ne gre za nove stanovanjske najemnine, ki se šele postavijo in ki so dosegle ogromen porast, temveč gre za že stare stano-

Marikatera gospodinja nima dovolj prostora da ohrani čez zimo svoje cvetice. Zato pa naj vzame sadike iz zemlje in naj položi drugo poleg druge v kako staro vedro, ali zaboj, ter jih obsuje z zemljo. V eno posodo lahko spravi 15 sadike, shraniti jih na svetlem prostoru in jih zaliješ enkrat na mesec. Pazl, da ti ne zamrznejo, proti pomladi jim očisti nepotrebne vejice in korenine ter jih spet vsadi v rahlo zemljo. To volja za gorečke in fuksije.

Kako napraviti poceni slaščico. Sodaj, ko se dobi ameriški krompir, ki ima dovolj sladkorja, ga skuham, pretlačim, dodam žlico zabele, osoli in dodaj pol pecilne, ga praška. Zamesi v rahlo testo, razvalja v male rogličke in ocviri.

Nečista koža. 1. Pri stalnih izpuščajih na koži priporočamo jemati kakršen koli čaj, ki čisti kri, kakor čaj krehlike ali mačhe.

2. Zelo priporočamo tudi pogosto drgnjenje obraza z mandeljno, vinom otrobi.

3. Mehko vodo segrejemo toliko, da lahko v njej pridržimo roko, in ji dodamo skuhane in precejene pšenične otrobe. Obraz z izpuš-

Nasveti

čajni umivano vsak dan v tej tekočini.

Rdeč nos. — 1. Rdeč nos moramo kopati eno do dve minuti v vroči vodi in nato potrositi močno z riževim prahom. Izogibati se moramo vročih pijač in alkohola, ker povzročajo te pijače močnejšo rdečico na nosu.

2. Če je nos rdeč zaradi ozeblin, moramo nos okopati v galunski vodi in zvečer zdrgniti z glicerinom, arniko ali eno odstotnim salicilovim spiritem.

3. Zvečer lahko namažemo nos s pet odstotnim žveplanim mazilom in pustimo takega čez noč. Tudi umetno višinsko sonce vpliva ugodno. Če so pa žile preveč nategnjene in zaradi tega rdečica z navedenimi sredstvi ne izgine, tedaj jo bo odpravil zdravnik z elektrolo, rentgenskim obsevanjem ali z elektrokrurgijo.

poslovni davek na kavine nadomestke. Pri uvozi iz inozemstva odmerja in izterja tudi ta davek carinski urad. (Uradni list ZVU št. 5 z den 1. 11. 1947).

Tržaški zavod za petrolej

Uradni list ZVU št. 5 z dne 1. 10. 1947 prinaša ukaz o ustanovitvi Tržaškega zavoda za petrolej »Ente Petroli Triestinos« (E. P. T.), ki sicer že nekaj časa posluje. Naloga tega zavoda je prevzemanje, obratovanje ter vskladiščenje, kakor tudi razdeljevanje in prodaja vseh petrolejskih proizvodov in njihovih derivatov za civilno uporabo. Zatože podjetji, ki obratujejo s petrolejskimi proizvodi, se dajejo na razpolago zavodu EPT. Prodajne cene za civilno potrošnjo določa ZVU.

Ponarejeni bančni čeki od 5.000 lir

V zadnjih časih krožita, vsaj v kolkor 37 je dosedaj ugotovilo, dva tipa ponarejenih bančnih čekov Italijanske narodne banke od 5.000 lir. Prvi tip je slabo posnet in ga lahko spoznamo. Drugi tip ponarejenega vrednostnega papirja je težje opazljiv. Dosedaj odkriti ponarejeni čeki nosijo številko 5.079.870. Natisnjeni so litografsko, medtem ko tiskajo prave tipografsko. Tiskana ploskev je na obeh straneh za

Otrok in učenje

Na ženskem sestanku v Tržaški okolici se je oglasila neka mati in ogorčeno pripovedovala, kako grdo pisavo ima njen otrok. »Tega je kriv učitelj, se je jezila, ker v prvem razredu je lepo pisal, v drugem tudi, v tretjem pa ni ničesar z njim.« Ko se ji je pojasnilo, da ni vsega kriv učitelj, ser si otrci v višjih razredih pokvarijo pisavo s tem, ker morajo veliko pisati, je užaljeno odšla. Sosede pa so zaključile ta neprijeten prizor in povedale, kako se reva ubija s slonom ter njegovimi računskimi nalogami, ki jih v dobri veri, da fantu pomaga, rešuje sama. Zaradi tega, ker jih ne reši tako, kot je v šoli predpisano in učiteljica prečrta otroku rešitev, si ne da miru.

Gotovo ni ta mati edina, ki jo mučijo take skrbi, ker vse matere pač želimo, da bi bili naši otroci v šoli najbolj brhltini in vedno prvi. Na žalost ni vedno tako, ker narava je obdarila tega več, druga manj, ta ima večjo, drugi manjšo sposobnost dojemanja in osredotočenja misli pri učenju, kar je eden izmed najzanesljivejših porokov za uspeh. Če tega ni, otrok lahko sedi ure in ure pri knjigi ali pri domači nalogi in se ne bo ničesar naučil in ničesar spravil skupaj. V otroku je treba gojiti prirodne talente, druge pa zbuhati in tako podvojiti njihovo število. To je delo šole in v veliki meri tudi doma. Nikoli pa ne bo dom rešil te naloge, če skuša mamica z lastnim trudom odvzeti otroku skrb. V takem primeru ne bo otrokove naloge sad njegovega, pač pa njenega dela in kvarne posledice tudi ne bodo izostale. Navadno se ne pokažejo isti toden in meseca pokažejo se v doglednem času, zlasti v višjih razredih, v katere se bo morda prerinil z njeno pomočjo in brez prave podlage. Dober učitelj razloži v šoli tako, da ga vsi razumejo in tistim učencem, ki sprejemajo počasi, razloži ponovno. Otroku povejte doma, da če česa ne razume, naj se ne sramuje in prosi, da se mu razložijo. Ako pa je že res potreba, da se morajo še starši lotiti doma tega posla, naj bodo res samo učitelji, naj samo razlagajo in prepuščajo otrokom, da sami izvršujejo svoje naloge. Le tako se bodo naučili tistega predmeta in se pripravili samostojnosti.

Otroku, ki mamica vse naredi, primanjkuje samostojnosti vse življenja in temu se pridruži počasi še čut manjvednosti ter išče vsake bilke, na katero bi se oprl. Tak otrok tudi nima pravega značaja, ker ne čuti v sebi trde hrbtnice in vsak paterček ga spravi s tirnice. Ponavadi se tako razneži, ali bolje rečeno potni in bi hotel, da bi se mamica še učila namesto njega. Često se pritožujejo matere: »Prelen je in tudi čitati se mu noče. Hoče, da mu čitam sama in se nauči s tem, ko sliši moj glas.« Vprašamo se, kaj bo v življenju s takim otrokom, ali bo tudi namesto njega delala mamica, ko si bo moral služiti vsakdanji kruh. Ni sramota, če otrok ne zdelo, ker ni mogel dojemati zaradi

duševne zaostalosti, sramota je le takrat, kadar ponavlja zaradi lenobe. V prvem primeru si bo prihodnje leto, ko bo leto dni starejši in bolj duševno razvit, laže osvojil znanje istega razreda, dobil bo trdnjši temelj, ki je v večini primerov podlaga za vse ostalo šolanje. Ne smemo namreč vseh otrok soditi po istem merilu. Nekdo je v svojem razvoju hitrejši, drugi počasneje dohiteva in kar naenkrat prehititi, tretjemu je z učenjem težko, pač pa je spretel pri delu. Mati naj se pri vzgoji drži pravila, da mora biti njen otrok samostojen in tudi v učenju naj mu pomaga le toliko, kolikor njegovi samostojnosti ne škoduje. Ako ne ravna tako, mu ni prijatelj, ne tovariš in tudi ne dobra mati. Po dolgih letih, ko se bodo morali njeni otroci sami prebijati v življenju, bodo sprevideli to navidezno majhno napako in takrat se bodo hudovali nanjo v bridkem spoznanju, da bi jim bilo lahko drugače, če bi znala biti mati z njimi bolj stroga, in če bi zahtevala, da nosijo sami skrb in odgovornost za naloženo jim učenje, ki je v bistvu tudi delo.

Tržaška kuhinja

Nedelja: Zdrobovi cmoki na goveji juhi, pečena tatarska omaka*) dušen krompir, jabolčni zavitek. **Večerja:** Kislo zelje s klobasami, kruhovi cmoki, pečen kosanč.

Ponedeljek: Mineštra iz riža in krompirja, dušeni vampi, zeljnata solata, sadje. **Večerja:** Krompir v oblici, surovo maslo, dušena spinača z jajci.

Torek: Spinačni cmoki z maslom in sirom, zrezki, solata, kompot. **Večerja:** Ribe, fizio in radič.

Sreda: Zelenjadna juha, testenine z guljažem, sadje. **Večerja:** Polenta z maslom in sirom, solata, sir, hruške.

Četrtek: Mineštra iz riža in leče, hrenovke, pire krompir, ocvrta jabolka. **Večerja:** Krompirjevi cmoki z guljažem, solata iz kuhanega ohrovtja.

Petek: Rižot z gobicami, solata, palačinke. **Večerja:** Ribe, endivja in krompir, kosanč.

Sobota: Vlivanci na juhi, goveje meso, paradižnikova omaka, ocvrti krompir. **Večerja:** Testenine z maslom in sirom, radič, kompot iz kutenj.

*) Tatarska omaka:
2 jajci 20 gr kapor
1/3 olja 1/2 limone
2 slani sardeli peteršilj

Temeljito stlačite rumenjaka dveh trdo kuhanih jajc, dodaj popra in soli, 1 žlico vode in dobro premešajte. Nato prilivajte olje, najprej po kapljicah, potem počasi, dodaj limonov sok, vmešajte peteršilj, kape-re, sardeli in beljaka, vse drobno sesekljano.

Nega kože

CISCENJE ZNOJNIC. Znojnice na obrazu očistimo temeljito s kamiličnimi parami. Glavo zakrijemo z brisačo, da delujejo pare močneje na znojnice. Po končanem delovanju par brisače ne odstranimo z glave, da ne nastopijo zaradi prehlada bolečine na obrazu. Ta postopek prepreči tudi razširitev znojnic.

ZNOJNICAVA KOŽA. Normalna koža ima majhne znojnice; velike znojnice kazijo obraz. vroča voda odpre in razširi se močneje znojnice. Zato si ljudje z velikimi znojnicami ne smejo nikoli umivati obraza z vročo vodo. Tudi tako priljubljene parne kopeli so iz istega razloga škodljive. Nasprotno pa mrzla voda zoži znojnice, zato priporočamo mrzlo vodo. Vodi lahko zaradi večjega uspeha galun (pet odstotna raztopina). Dobro je tudi, ako naremo kožo s čistim limonovim sokom.

PUDRANJE KOŽE. Preden nanesemo na obraz puder ali lepilo, moramo obraz temeljito umiti in kožo namazati z nemastno kremo. Sedaj šele nanesemo rdečilo (bodisi kot tekočino ali v obliki pudra) in čez to puder v odgovarjajoči barvi. Za večer izberemo močnejšo nianso kakor za čez dan.

NEGOVANJE BLAZINICE ZA PUDRANJE. Blazinka za pudranje ne sme nikoli ležati med umazano vato, glavnik in podobnim v toaletni miznici ali v ročni torbici, temveč jo moramo čuvati v zaprti skatlici. Vsakih 14 dni moramo blazinico umiti v milnici in posušiti med dvema krpama. Če smo prehlajeni, moramo uporabljati vato za pudranje, ki jo po kratki uporabi zavrzemo. Nikdar ne smemo blazinice posojati drugim pa tudi od drugih si je ne izposojati.

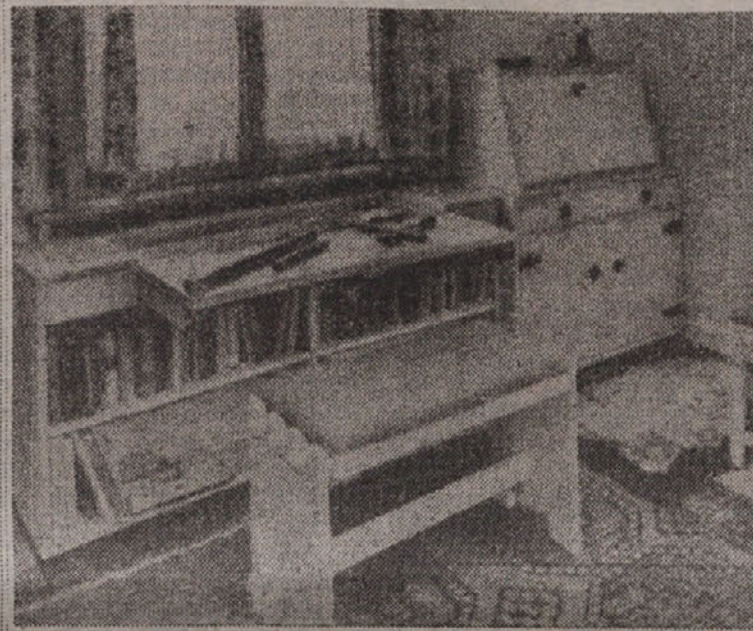

Naša okna

V svojih stanovanjih imamo večkrat velika in široka okna in prostor pod njimi tako velik, da ga lahko koristno izrabimo. Prostor pod okni je namreč posebno dragocen, ker je najbolj svetel in sončen; ponavadi si zanj omislamo polico, kakor nam jo kaže slika, ki je primerna za knjige, za razne okrasne predmete in na katere je lahko tudi prostor za radio. V spodnji del police, za zavesico, pa spravljamo razne manjše predmete, ki jih stalno potrebujemo (šolske, ali šivalne potrebščine).

Na drugi sliki vidimo premakljivo mizo in knjižno omarico, primerno za dijaka.

V obednicah spadajo k oknu postavki z rožami ali posebne omarice za shranjevanje namiznega perila in jedilnega pribora. Tudi v manj moderni hiši je okno velike važnosti. Treba ga je le primerno opremiti z zavesami in rožami ter ustvariti ob njem kotiček, ki bo mnogo pripomogel, da bo vsa soba prijetna in prijetna.

Jesen in zdravje

Razen bolezni, o katerih smo že govorili in ki jih povzročajo znižanje odpornosti človeškega organizma po prehladu, opazimo jeseni, da se množijo tudi primeri otroških nalezljivih bolezni: davica, škrlatinica, ospice in oslovski kašelj.

DAVICA je otroška nalezljiva bolezen, javlja se pa tudi še po 40. letu. To bolezen povzroča poseben bacil (Löfflerjev bacil), ki se najraje naseli v ustni in nosni votlini pa tudi na očesni veznici, kar je nevarno za oslepljenje. Bolezen prenašamo direktno z bolnega na zdravega s kihanjem, kašljanjem itd. ali po bacilonosilcih. Le redko kdaj se prenese davica z okuženimi predmeti (robc, igrače). Inkubacijska doba traja 2 do 7 dni. Bacili se naselijo najčesteje v žrelu na žrelnicah (nebnicah), ki sta malo otekli in vneti (močno rdeči).

Kmalu zatem se na žrelnicah opazijo belosive marogice, ki se naslednji dan že združijo in predstavljajo kožice (membrane) belosive barve, ki pokrivajo vso žrelnico in segajo tudi že na jeziček. Bolnik se čuti hudo bolnega, kljub temu da telesna vročina ni vedno visoka, včasih tudi pri hudih primerih ne; muči ga glavobol, silja na povračanje in je zelo izmučen. Iz bolnikovih ust začutimo značilni sladkobno-gnili duh. Ako ne pride takoj zdravniška pomoč, se začne belosiva kožica širiti na ves goltanec in na sluznico nosa. V nekkih primerih se začnejo membrane širiti z nebnic na glasilke v grlu in bolnika začne dušiti. Davica pa se more pojaviti v grlu brez vseh predhodnih sprememb na žrelnicah, kar je še veliko bolj nevarno za zadušitev (Krup). Taki primeri so bili svojčas precej pogosti in edina rešitev je bila tedaj takojšnja operacija: sprejati na vratu; zdravnik je najprej prerezal vrat, nato pa potisnil skozi odprtino v sapnik posebno cev, skozi katero je mogel oboleli dihati. Posledica so bile neestetične brazgotine spredaj na vratu, kar

je bilo zlasti za nežni spol jako neprijetno. V primerih posebno maligne (pogubne) davice preide kožica, ki pokriva žrelnico, preko mehkega neba in postane mazava, razpadajoča, rjavkaste do zelenkaste barve in sladkobno gnili duh čutimo že od daleč. Zdravstveno stanje obolelega je jako slabo, ker nastopajo motnje v delovanju srca. Slabo znamenje je tudi, če nastopijo krvavitve na zobini (zobnem mesu), v nosu in pikaste ali ploskaste krvavitve na koži.

V lahkih primerih davice se razvijejo belosive kožice samo na žrelnicah, ali pa se sploh ne razvijejo. Tedaj moremo samo s preiskavo brisa z žrelnic pod mikroskopom določiti, ali imamo davico ali pa samo navadno angino.

Pri dojenčkih se bacili davice najraje naselijo na nosni sluznici. Iz nosa se cedi redek sluzavognojen izcedek, v večini primerov krvav. Vhod v nosno votlino in gornja ustnica sta razjedeni. Večkrat pa opazimo samo krvave kraste v nosu. Dojenčkovo počutje večinsoma ni dosti prizadeto. Boi redko se bacili davice naselijo na ustnicah, na lični sluznici, na očesnih veznicih in na zunanjem spolovilu. Na koži se davica naseli na ranah (na popku pri novorojenčku) in na vnetih, odrgnjenih mestih kože.

Vendar pa pri davici niso tako za življenje nevarne vidne bolezenske spremembe, kakor n. pr. angina, belosive kožice in drugo; največjo nevarnost pa predstavlja strup, ki ga izločajo bacili davice in ki teško škoduje vse važne organe, zlasti še srce in ledvice. Posledica zastrupljenja in škodovanja srčne mišice so motnje v delovanju srca in obtočil. Smrt zaradi obolelega srca more nastopiti nenadno na višku obolenja, večkrat pa tudi še več tednov kasneje. Dogodi se, da se bolnik, ki je že v okrevanju po davici, na postelji dvigne, pa takoj pade kakor od ka-

pi zadet in umre. Razen omenjenih zlih posledic povzročajo strupni bacili davice tudi razna ohromenja. Ta nastopajo, včasih že takoj, ko se bolezen pojavi v žrelu, v teh primerih ohroma navadno samo jeziček. Večinoma pa nastopajo ohromenja šele pozneje, v tretjem do šestem tednu bolezni. Če ohromi jeziček, postane govorica nosljajča, če oboleli pije, se mu rado v grlu zaletj in kašlja ali pa mu pijača teče nazaj skozi nos. Pogosto omrtviijo ocesne mišice, kar ima za posledico škilavost. V težkih primerih pa ohromijo tudi noge, roke in titnik.

GOSPA Z NAGELJNI

ROMAN CRONINA

Katarina Lorimer, 35 letna lastnica prodajalne umetniških starin v Londonu, ki se je s svojo sposobnostjo v življenju povzpela, je na neki dražbi kupila Holbeinovo miniaturo slike »Gospa z nageljni«. Bila je v finančnih težavah in hotela je miniaturo prodati Brandtu v Ameriki. Tjakaj je potovala z njo njena nečakinja Nancy, gledališka igralka, ki se je pred kratkim zaročila z Američanom Chrisom Maddenom. Ta sprva Katarini ni bil všeč, a na poti v Ameriko je spoznala, da ga ljubi. Tudi Madden ni mogel več prikrivati, da ljubi Katarino, a ona ni hotela nečakinja odvesti zaročenca.

Medtem je miniaturo kupil trgovec Ascher — Brandt se je namreč smrtno ponesrečil — vendar Katarina ni vedela za koga.

Katarina je sklenila samo še počakati premiero, kjer bo nastopila Nancy in potem odpotovati v Anglijo. Nečakinja stvar ni ostala skrita, vendar ni hotela pokazati da kaj ve. Brez vznemirjenja je šla na premiero. Igrala je Rentovo tajnico.

Magde je ljubila Rentona. Ta pošten človek, ves v delu, se ji je v trenutku duševne pobitosti zaupal in ji opisal svoje domače neugodne razmere. Hladnokrvno in skrajno predrzno mu je dala razumeti, da način, ki se ga poslužuje v ravnanju s svojo ženo, ni pravilen in da ji preveč popušča. Moral bi se — po njenem mnenju — uspešneje braniti, ali pa še bolje, moral bi imeti odnose s kako drugo žensko. To bi bil najboljši način, po katerem bi se njegova neupogljiva soproga vrnila na pravo pot. Ker mu je bila zelo vdana, se mu je ponudila kot tovarišica v tej nesreči.

»Moj Bog!« je zašepetal Upton Katarini, »ne bi bil mislil, da je Nancy tako emancipirana!«

Občinstvo se je začelo ogrevati. Začetna zadržanost je izginila, vzdruže v dvorani je začelo postajati napeto in Katarina je bila navdušena: vedela je, da si je Nancy od te vloge obetala uspeh in ta uspeh je bil sedaj tu. Podjarmila je občinstvo s svojo trdno odločnostjo, izpod katere je prodirala ljubezen do Rentona, s svojo živo voljo, da zmaga, zaradi svoje lepote in svoje omamnosti.

Katarina se je trdno oprijela naslonjalo. Nikoli še ni videla Nancy, da bi tako dobro igrala. Pozabila je na vse, kar je bilo okoli nje in v temi se je njen obraz razjasnil. Želela je Nancy z vso močjo svoje duše najpopolnejši uspeh.

Dejanje se je končalo z Rentonovim odgovorom, ki je sprejel njen predlog, ker je bil stirt zaradi svoje nesreče in ker ga je Magdina inteligenca in lepota premagala.

Po dvorani se je razleglo ploskanje in navdušeno odobravanje, ki je še vedno naraščalo, dokler se ni Nancy pojavila pred zastorom sama. Nato se je vnelo razpravljanje in presojanje; gledalci so začeli še vedno vsi navdušeni vstajati. Od ust do ust je šlo vprašanje, ki je zvenelo kot milo laskanje v Katarininih ušesih.

»Kdo je to? Kdo je to?« Da, to je Nancy Sherwood, Bertramovo zadnje odkritje. Navajali so in se sklincevali na poročila, ki so bila najavila Nancin prihod na »Pindaricu«.

V predsobah in na hodnikih se je o predmetu spet govorilo; stvar so še razširili in ji dodajali fantastične domneve. Še celo Bertrama, čigar lice je sijalo od zadovoljstva, so nekatere osebe ustavile in ga z velikim zanimanjem spraševale. Ko je šla Katarina mimo, da

bi se vrnila na svoje mesto, ji je preko ramen smehljaje se pomežiknil.

»Nisem dejal?« In zaupno je pristavil: »Vse to za malo zobobola...« Ko se je odmor končal, so se vsi naglo vrnili na svoja mesta.

»To je naravnost presenetljivo!« je izjavil Charley. »Človek niti ne utegne dokončati svoje cigare.«

»Tem slabše za cigaro«, je vzkliknil Ogden, »toda jaz hočem vedeti, kako se bo končalo.«

To je bila splošna želja. Občinstvo je bilo nepomično v pričakujoči napeti radovednosti. Ko se je zastor dvignil, je bila popolna tišina. Prizor se je odigraval v neki sobi hotela La Place v Littleton-on-Sea, kjer je bil Renton na week-endu s svojo tajnico. Bilo je poleti in skozi okna se je videlo morje in sinje nebo. Ko se je pojavila Nancy, se je začelo ploskanje, ki pa je takoj utihnilo; bilo je jasno, da si je bila že popolnoma osvojila občinstvo. Bila je oblečena v lepo širokoprogasto obalno obleko in vsak njen gib je podčrtaval lahkomiselno zadržanje. Prižgala si je cigareto, se iztegnila na ležalnem stolu in si zadovoljno ogledovala svoje noge s škrlatno pobarvanimi nohti. Tedaj je omenila Rentonu, kot da to ni nič posebnega, da se je njegova žena odločila, da se da ločiti. Renton je težko verjel, toda ona se ni šalila; že od vsega začetka je vedela, kako bo potekla ta pustolovščina; namesto da bi ga spravila z ženo, bo nasprotno dala tej razlog za zaželeno ločitev z vsemi moralnimi in materialnimi odškodninami. In zares, čez trenutek se je gospa Renton pojavila v sobi.

Prizor, ki se je odigral med obema ženskama, medtem ko je Renton ostal pogreznjen v kotu naslonjača, je bil eden izmed najmočnejših v vsem delu. Pisatelj je hotel, naj bo ta prizor napisan za gospo Renton, kajti po gledaliških pravilih bi ona morala biti prevladujoča osebnost drame. Toda vsa gledališka pravila so se prevrnila. Kot da jo žene tajna sila, si Nancy ni pustila, da bi jo zatemnila glavna vloga, ampak je hladnokrvno odbila vsak udarec. Njena vloga ni bila tako hvaležna kot vloga njene tekmovalke; bila je podrejena, toda ona jo je znala izkoristiti in napravila je iz nje pravo ustvaritev in na ta način pritegnila občudovanje občinstva. Pomen spora, ki je bil vzor prepira, je bil še bolj podčrtan in razširjen zaradi odbijanja značajev.

Napetost občinstva, ki je s tesnobo v srcih poslušalo, je bila na vrhuncu.

»To je pravi hudiček«, je zamrmral nekdo za Katarininih rameni. »Saj recitira celo dramo sama.«

Ko se je Pavla Brent oddaljila z odra, je žela le malo aplavza, vse oči so bile uprte v Nancy. Sedaj mu ni preostajalo drugega, kot da jo v resnici poroči. Šla je v sosednjo sobo, da se obleče in ga pustila pred izbiro. Od tu naslov igre.

Renton je končno odkril past, ki mu jo je bila stavila Magde; že v začetku je bila odločila, da jo bo moral poročiti. V svoji zmedenosti se je zavedal, da je bil navsezadnje žrtev obeh žen: soproge in ljubice. Onidve sta bili, ki sta mu spletli mrežo, v katero se je pustil ujeti. V svojem obupu je naperil samokres in si poglaval kroglo v glavo. Bil je to vrhunec drame in moral bi tvoriti zaključek, toda besedilo je bilo podaljšano. Nancy se je vrnila na oder. Bertram je bil

predvideval učinek in je zato razvil zaplet. Nancy je slišala strel, imela je še vedno na sebi obalno obleko in se je počasi pomikala, ko je sunila v Rentona, ki je ležal na tleh. Bil je mrtev. Sledil je nem prizor, ki je zatemnil tudi najbolj vzvišene trenutke igre. Nancy je v njem dosegla vrhunec dramske umetnosti. Ob prisotnosti mrivega je odvrгла vse znake svoje lahkomiselnosti; pokleknila je poleg njega, njen obraz se je spremenil in njene poteze so se zile v bolestinno masko. Ljubila je tega moža in sedaj je bil mrtev.

Pred neskončno resničnostjo smrti so padle kot rahli listi vse iluzije, vse hlinjenje in pretvarjanje, v katerih je bila živeča. Zaprla je oči, vzela njegovo roko in si jo nesla k ustom s tako tragično preprostostjo, da je šlo do srea. Nobena beseda ni prišla iz njenih ust; spustila je z obupno kretnjo roko, prišla je mikrofon in dejala s strtim glasom:

»Za božjo voljo, pridite takoj, tu je neka oseba napravila samomor.«

Bilo je razburljivo; zastor je padel v popolni tišini, kajti nepozaben vtis je stiskal grla gledalcem, ki so ostali brez besed. Nato se je začelo burno ploskanje in vmes se je čulo neprestano ponavljanje Nancinega imena.

Nancy se je zopet pojavila na odru in držala za roko Pavlo Brent, ki je bila blede in se je malce upirala; nato pa še enkrat sama s šopkom cvetlic v naročju. Poklonila se je vsa ginjena ob tolikih dokazih navdušenja. Končno je zastor padel in se ni dvignil več. V veži se je občinstvo obotavljalo in razpravljalo. Ni bilo več dvoma, Nancin pojav je bil pravo razodetje. Katarina je bila še vedno pod vtisom tragike zadnjega prizora, obrnila se je proti Uptonu in ostalim: »Torej kaj pravite?« je s tresočim se glasom vprašala. »Čudovito, kaj?«

»Veliki Bog«, je dejal Upton in se glasno usekaval, »bilo je treba prisostvovati, da človek lahko verjame. Nisem še nikoli videl Nancy v tako primerni vlogi. Prekosila je samo sebe!«

»Čudovita je!« je vzkliknila gospa Ogden, ki je še vedno imela solzne oči, »naravnost čudovita!«

Nancino ime je bilo na vseh ustih med množico, ki se je gnetla proti izhodu. Katarina je presenetila nekega slavnega kritika, ki se je stisnjen med množico, s svojim neprijetnim načinom, ki mu je bil v navadi, pogovarjal o svojih vtisih s tovarišem nekega drugega časopisa.

»Dobro je šlo«, je dejal Crey. »Kaj mislite, Sam?«

»Dobro«, je zagodrnjal Sam Izard, »to vražje dekle se ne boji ničesar.«

»In Brentova?«

»Tako, tako.«

»Toda mala je dobra.«

»Brez dvoma. Sicer smo videli že mnoge, ki so dobro začele in se nato po poti zgubile. Toda to dekle ne bo tako končalo, ne, v tej tiči nekaj. In je še tako mlada! Držala bo svoje obljube, o tem sem prepričan.«

Množica se je polagoma razšla in odnesla s seboj oba kritika, toda te besede so se Katarini vtisnile v spomin. Na hodniku, ki je peljal za oder, je srečala Maddena, Bertrama in mnoge druge, ki so šli za kulise. Pogledala je Maddena in mu navdušena vzkliknila: »Ni bila čudovita predstava?«

»Da, v resnici čudovita, in celo Bertram je ves iz sebe. Dejal je, da si je mnogo obetal od Nancy, toda prekosila je vsako pričakovanje!«

Iz njenega glasu je razločila odločitev in voljo do odpovedi, ki sta ga delali potrtega in zelo žalostnega; bila je prepričana, da se bo držal obveze, ki jo je napravil z njo, da bo namreč do konca izvršil svojo dolžnost.

ALBERT SIRK

Sam s čolnom v Benetke

Coin je letel kot bi imel peruti; tok in krepki zamahi, h katerim mu je silil nočni hlad, so ga poganjali. Do ene ponoči sem res dospel do mesteca Cave Zucherine. Tu sem izstopil, se v kavarni okrepčal, poižvedel za pot in prav kmalu odrinil dalje.

Spet sem bil sam, okoli mene mir, neskončni mir, a nad menoj je plavala luna. Coin je rezal srebrno gladino in zdelo se mi je, da namakam vesla v živo srebro, kj zalesketa in zašumi pod udarci vesel. Tiho sem zapel in krepko veslal dalje in dalje. Outil sem, ko me je zajel tok reke Piave in dobro sem moral krmariti, da me ni v začetku zanesel na plitvine lagun, ki jih je sam v stoletjih ustvaril.

Koliko mladih življenj je uničil ta tok v letu 1918, ko se je bližal konec svetovnega klanja in sta si stali dve sovražni armadi ob bregovih te reke kakor strahotni pošasti druga drugi nasproti. Koliko trupel je prinesel ta tok iz daljnih lombardskih nižin sem do morja, kjer ležijo sedaj kosti žrtev nepojmljivega sovraštva na dnu te peščene obale. Take in podobne misli so me obhajale, ko sem vozil po teh lagunskih tokovih Piave in »Sile« proti in mimo luke Piave Vecchia. Na ustih mi je zamrla pesem.

Polagoma se je začel delati dan. Prvi jutranji svit je obseval vzhod in razlil svojo luč po širni morski planjavi. Laguna se je vedno bolj izgubljala v morju in pogled se mi je vedno bolj odpiral. Tu in tam sem zagledal obise ribiških ladij.

Ura je šla na četrto. Porto di Cortellazzo je še dremal, ko sem vozil mimo. Še dve uri krepke vožnje in, če gre po sreči, bom ob šestih v Muranu. Moč toka je popuščala, krepkeje sem moral zavestati.

Uro kasneje, ob petih sem zavozil v beneško laguno, v kateri leži čarobno mesto na koleh, ki jih je dala naša zemlja, svetovnoznane Benetke.

Skoro tisoč let so Benetke vladale Jadranu. Za oblasti na vzhodni obali sinje Adrije so se mnogo stoletij borile z našimi pradedi. Da celo premagani so bili in davek so plačevali za to, da so lahko pluli po našem morju. Vendar jim je naša nedolžnost pripomogla do zmage in mnogo naših mest nosi še danes znake beneške oblasti-krilatega leva. Mnogo naših sinov je služilo kraljici Jadrana in ji pomagalo množiti njeno bogastvo, ki se vsemu svetu še danes kaže v prekrasnih palačah in cerkvah, v muzejih in galerijah slik, a posebno v prekrasni stolnici, cerkvi svetega Marka.

Tu so živeli veliki mojstri čopiča: Tiepolo, Tintoretto in Tizian, tu so se učili tudi razni naši rojaki lepe slikarske

umetnosti, in so dobili vzdevek »Schiavone«. Tu je vladal dož Gradenigo (Gradnik!) Tu je riva »degli Schiavoni«, kjer so pristajale ladje vzhodne obale Jadrana, tu stebri naši so za njih lagune. Za njeno moč, bogastvo, slavo so sinovi vzhodnega Jadrana dajali tudi svojo kri!

A danes nam razkazujejo Benetke le svojo mrtvo slavo.

Turki so po zasedbi Balkanskega polotoka zelo občutno omajali moč Benetk. A ko se je odprla pot čez širni ocean, in je zgubil vzhod svojo trgovsko važnost in pomen, je začela moč Benetk občutno propadati. Životaenje te prej tako močnejše države in velike morske sile je končal veliki Korzičan, ko je leta 1797 zasedel mesto, ukinil beneško republiko in jo priključil Avstriji.

Vsega tega sem se spominjal, ko sem veslal proti Muranu. V daljavi sem že videl obrise mesta, ki je vstajalo iz jutranjega mraka. Nad mestom se je ponosno dvigal zvonik cerkve sv. Marka, zaščitnika mesta in beneške republike.

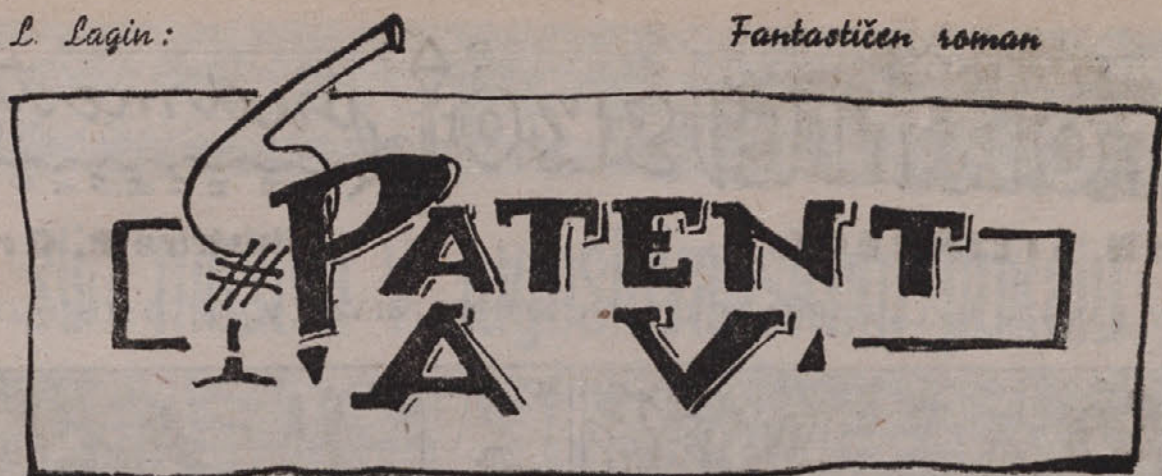
Na desni je ležalo v megli mestece Murano. V dobi slave in moči Benetk je cvetela tu znamenita beneška steklarska obrt, znana še dandanes kot beneško steklo.

Zavozil sem v portič. Bil je že dan, ko sem pristal.

Tako sem po skoro 30-urni vožnji dosegel cilj. Zapustil sem čoln in popoldan sem se zapeljal z »Beneškim tramvajem« (mahnen parnik, ki oskrbuje osebni promet med Benetkam in Muranu) v mesto. Na Mednarodni razstavi sem si ogledal, kaj so novega ustvarili umetniki čopiča, potem sem obiskal znance iz dijaških let, da obudim spomine, ko sem živel v Benetkah kot dijak slikarske akademije. V Benetkah sem ostal nekaj dni in doživljal spet vso lepoto in romantično tega edinstvenega mesta.

Coin in jaz sva se vrnila domov s parnikom, le iz Trsta do kriškega portiča sem priveslal in se vrnil v portič občudovan od mladih in starih.

K O N E C

Mlad zdravnik Stifen Popf je prišel v Bakkuk. Iznašel je preparat za pospeševanje rasti organizma in svojo iznajdbo je preizkusil na dveh pritlikavcih. Eden od njiju, Padrele, solastnik bogate tvrde, je prosil Popfa, naj mu proda patent. Popf je ponudbo odklonil in njegova žena Berenika, užaljena, da je mož zavrnil bogastvo, je odpotovala s Padrelejem v Mesto velikih žab.

Toda Primo Padrele ni hotel Avrelia, ki je sedaj zrastle v normalnega človeka, priznati več za svojega brata, v želji, da postane sam lastnik bogate tvrde.

Berenika je spoznala, da ljubi le svojega moža in se je vrnila v Bakkuk, tja je odpotoval tudi Avrelij Padrele, da bi mu doktor Popf pomagal dokazati, da je res bivši pritlikavec.

Popf je zaradi svojega izuma tako zaslovel, da se je tudi družba »Zavora« začela zanimati zanj.

Ali pa nerazumljiva usoda proslavljenega izumitelja univerzalne avtomobilске zavore Franksa Boura, ki je nekaj let delal na izumu mehaničnega vrezovanja oblek iz posebne snovi, ki ji je dal ime »bourin«. Ta izum bi bil povzročil pravi preobrat v proizvodnji oblek. Vsi časopisi dežele so poročali, da se Bourovo delo bliža koncu. Približno pol leta pozneje je Bouru nenadoma izjavil, da z »bourinom« ne bo nič in da se je za vedno odpovedal raziskovalnemu delu. Franksko Bouru si je kupil drago vilo ob obali in je v njej nenehno pijačeval leto dni, dokler ni umrl za belo mrzlico.

Ali Valter Smit, ki je delal na izumu sintetičnega sladkorja, pa je izumil namesto sladkorja lepo dišečo snov za tlakovanje avtostrad!

Kdo bi utegnil domnevati, da so bili i samomor mladega Borottija i bela mrzlica starega Boura i nepričakovani preobrat v delovanju Valterja Smita i veliko število drugih časopisnih senzacij posledica dejavnosti znanstveno-raziskovalnega oddelka skromne družbe, ki je imela svoje prostore v trinpetdesetem nadstropju mrčnega nebotičnika v ulici Procetita.

Ni pa treba misliti, da se je pisarna akcijske družbe »Zavora« ukvarjala morda z zločinskimi zadevami. Vse, kar je delala, je bilo strogo v okviru zakonitosti. Ne samo to, marveč samomor Anžella Borottija in nesmiselna Bourova smrt sta napravila mučen vtis na načelnika znanstveno-raziskovalnega oddelka profesorja Nahtfellerja, zakaj Borotti je bil njegov ljubljani učenec, a Bouru eden izmed njegovih najbližjih prijateljev.

— Mi nimamo in ne moremo imeti razlogov, da bi stopili iz okvira zakonitosti. — je nekoč pojasnjeval Primo Padrele v ozkem krogu ravnateljev »Zavora«. — V skrajnem primeru je bolje, če razmaknemo ta okvir s pametnim vplivom na zakonodajo. In le v prav skrajnih in neodložljivih primerih, če bi bili ogroženi interesi dežele in kulture... — premolknil je za trenutek in vsi so razumeli, da misli pri tem na zelo ugoden posel. — ... bomo prisiljeni prezreti nekatere zastarele določbe...

Informativni urad je imel široko razprostrto omrežje tajnih korespondentov. Od njih je prejemal poročila o tem, kje in s kakšnim izumom se kdo ukvarja.

Znanstveno-raziskovalni urad je proučeval gospodarski pomen teh izumov, trgovska skupina pa je pripravila vse potrebno za pridobitev patentov, ki so zaslužili zanimanje, in se skušala takoj pogoditi z izumiteljem. Pridobljeni patenti so romali v dobro zavarovane blagajne »Zavora«, nekateri pa, časno, drugi za vedno. Prve so hitro in ugodno prodali zainteresiranim tvežnikom. Tvežke so jih dale v delo in vrgle na trg v velikanskih množinah raznovrstne novosti: natančne in mogočne stroje, dovršene prahose, prav tako dovršene razpršilce; črne dežna in skoraj čarovniška zdravila, ki so recimo, izravnale kodraste lase; pravilčno udobne hladilnike in tako čudovite električne štedilnike, da se je človeku zdelo škoda uporabljati jih.

Toda pridobitev patentov za preprodajo je bila v praksi za »Zavoro« le postranski koristi. Namen in poglaviti vir neverjetnih dobičkov so bili taki patenti, ki so bili vnaprej obsojeni, da bodo dolgo, več let na vedno počivali v tajnih blagajnah. Praviloma so to bili patenti najboljših in človeštvu najkoristnejših izumov.

Vzemimo za primer »bourin« Franksa Boura. »Zavora« je plačala za patent »bourina« pol milijona kentavrov, zaslužila pa je na njem vsako leto več ko enajst milijonov. Za to je bilo treba izdati naknadno okrog tisoč kentavrov za zajtrk pri Prihodnem Padreleju. Na ta zajtrk so bili povabljeni vodi-

teli konfekcijskih, bombaževih, suknarskih in volnatih družb kakor tudi predstavniki sindikatov »Ovčereja« in »Aržanteja« — Bombaž.

Bivši pomočnik finančnega ministra je podal kratko, toda docela izčrpno poročilo o »bourinu«, ki je gostom gospoda Padreleja popolnoma odvzel tek. Hipoma so spoznali, kako velike preglavice bi jim utegnili povzročiti iznajdba častivrednega Franksa Boura, če bi se »bourin« proizvajal. Zato so rade volje pristali na to, da bodo v dveh dneh izplačali »Zavori« preko enajst milijonov kentavrov in nato vsako leto enak znesek samo, da zadržijo udeležitev znamenitega izuma.

Le nekaj dni pozneje so se zvišale cene tkanin in izgotovljenim oblekam istočasno v vsej deželi za pet odstotkov. Prebitek je znesel preko enajst milijonov, ki so bili nakazani na tekoči račun »Zavora«. Na ta način je prebivalstvo dežele brez najmanjše sumnje samo plačevalo vsako leto ta znesek za to, ker so ga oškodovali.

Valter Smit, izumitelj sintetičnega sladkorja, ki se je odlikoval po dobrem okusu in je stal trikrat manj ko trsni sladkor, je moral celo sam prisostvovati na poslovnem banketu pri Primo Padreleju. Povabljeni tovarnarji sladkorja, voditelji slaščičarnih trustov in največjih tvežk, ki so proizvajale sladkorni trs in sladkorno peso, so pili kavo sladkano s sintetičnim sladkorjem, jedli zelo okusne in lepo dišeče slaščice, ki jih je pripravil kuhar gospoda Padreleja starejšega s sintetičnim sladkorjem, — in so pokorno pristali, da bodo plačali »Zavori« znesek z astronomsko številko samo zato, da se izum Valterja Smita ne bo izkoriščal.

Nesrečnemu izumitelju je bilo pri tem strašnem banketu tako pri sreč, kakor da so v njegovi navzočnosti morili njegovega ljubljene otroka. Vendar pa se je premagal in brez ugovora pristal na to, da bo izdelal način proizvodnje nove snovi za tlakovanje avtostrad.

Osnovni polizdelek te nove snovi je bila mešanica lesnih opilkov in sintetičnega sladkorja.

Zdaj je našim bralcem jasno, zakaj je potrkal na vrata skromne hišice bakbuškega zdravnika Stifena Popfa predstavnik akcijske družbe »Zavora«.

TRETJE POGLAVJE, ki nam pripoveduje, kaj je Popfu predlagal Sindirak Cfardeja.

Vdova Gargo je pospravila z mize in šla domov. Popf je povabil gosta gori v kabinet ne vedoč, kaj je privedlo k njemu predstavnika družbe, ki izdeluje zavore. Gospod Sindirak Cfardeja je bil preveč elegantno oblečen in pretirano uglajen za pravega gentlemena. Gladko se je spustil v naslanjač in prosil, če sme kaditi. Nato je vzel iz žepa drago smotko in jo začel skrbno obrezovati na koncu. Medtem je zdaj pa zdaj radovedno pogledal gospodarja. Popf je mirno čakal, da si je gost prižgal smotko, in začel nato govoriti.

— Pravkar sem prišel iz Mesta Velikih Žab, — je začel naposled gospod Sindirak Cfardeja, ko je zastupil sveže ozračje s prvimi kolobarji tobačnega dima. In prišel sem naravnost z vlaka k vam. To se pravi, ne k vam, marveč k vašim čudovitim gojencem...

Popf se je spomnil, da je zares videl gosta med drugimi, ki so obiskali hlev, preden je zaprl vrata na dvorišče.

— ...zakaj, preden se začnem z vami pogovarjati, sem se moral prepričati, v koliko ustrezajo resnici poročila, ki smo jih prejeli. Z zadoščenjem moram izjaviti, da je pomen vašega izuma večji, kakor so ga javljala naša poročila... Veličasten izum, gospod!

Popf je s pokimom glave pokazal, da se čuti počaščen.

— ...Še več ko veličasten! — je poudaril gospod Sindirak Cfardeja in ošinil Popfa z očitajočim pogledom, kakor da ga graja, ker se sam premalo zaveda veličine svojega izuma.

Gospod Cfardeja je imel velike izkušnje v takih zadevah. Pri nekaterih izumiteljih je začel s tem, da je na vse načine omalovaževal pomen njihovega izuma. To je bil način številka ena ali »metoda psihičnega prijema«. Pri provincialnem zdravniku doktorju Popfu pa se je odločil za način številka dve, to je, presenetiti naivnega mladega učnjaka z navdušeno hvalo, da bi videl v sobesedniku preprostega in odkritega občudovalca. Na ta način je mislil olajšati nadaljnji tek pogajanj.

— Priznati moram, dragi doktor, da to, kar sem videl na vašem dvorišču, je podobno sanjam. Da, da, prelepim sanjam! — je vzkliknil gospod Cfardeja.

Popf ni ugovarjal. Še vedno ni mogel razumeti, kam meri nepričakovani gost, vendar mu je bilo prijetno poslušati slavošpev svojega leka.

— Toda na žalost, — je otožno nadaljeval gospod Cfardeja in globoko vzdihnil, — živimo v hudih časih, dragi doktor. V naših časih je denar sveta vladar. Najlepša zamisel se ne da izpremeniti v resničnost, če si nisi preskrbel denarja. In zato so me poslali, da vam ponudim denarja, mnogo denarja ... milijon kentavrov!

Videl je, da ni ta številka naredila na njegovega sobesednika pričakovanega vtisa, zato je pristavil:

— ... in več!

To je bilo drugič v času treh dni, da so mu ponudili milijonski znesek za njegov lek. Treba je reči, da ni bil doktor prav nič nasproten temu, da bi obogatel. Posebno še na tako pošten način. Bogastvo mu je utegnilo prinesiti življenje brez malenkostnih skrbi in neodvisno, a kar je glavno, z denarjem bi si uredil lastni raziskovalni inštitut in si odprl neomejeno polje za svoje znanstveno delo. Zdaj, ko je uspešno zaključil svoje prvo delo, je bil poln nič manj drznih načrtov, za vse pa je bilo treba denarja. Denarja pa še ni imel.

Popf je vedel, kolikšnega pomena je bil njegov lek za revne sloje, to je za ogromno večino aržantejskega naroda, pa ne samo aržantejskega, marveč — strašne besede! — za ves svet. »Berenikin lek« bi mnogokrat pospešil in povečal proizvodnjo ter znižal ceno mesu, mleku, maslu, volni, usnju in mnogemu drugemu blagu, ki je življenjske važnosti za človeštvo. Olajšanje življenjskih pogojev človeštva je najplemenitejša naloga in največje plačilo za resničnega znanstvenika! Stifen je bil vedno daleč od politike, vendar je bil naročen na časopise. Ko je bil na vseučilišču, je prebral nekaj knjig, ki niso bile priporočene od ministrstva prosvete, vedel je, da živi v družbi, v kateri ne mislijo na ljudsko blagostanje, temveč na to, kako bi izrekli čim več dobička. Vedel je, da v njegovi deželi krčijo proizvodnjo, uničujejo gore mesa, stotine milijonov litrov mleka, tisočine vagonov volne, brezmejne površine kavnih in kavčukovih nasadov samo zato, da bi se cene visoko držale, čeprav je v deželi na milijone revežev, ki pogrešajo najpotrebnejše za življenje in umirajo za lakoto.

Popfa je strašila grožnja, da bi utegnil njegov lek izkoristiti tako, kakor je namignil Avrelij Padrele. Zato se ni mogel odločiti za občajno pot izumiteljev, to je, da bi prodal svoj lek kateri koli tvežki brez vsakih pridržkov. Na drugi strani pa je v nekaj dneh, ki jih je izgubil s pripravo za množično uporabo leka tu v Bakkuku, spoznal, da bo sam težko zmagoval delo celo v tem razmeroma majhnem obsegu. Če je hotel, da bi se uporaba leka razširila na vso Aržantejo, je moral postaviti njegovo proizvodnjo in razpošiljanje na široko podlago, poskrbeti za reklamo, sestaviti, natisniti in razposlati navodila za vbrizgavanje leka živino-rejem in živinozdravnikom. Za vse to je bilo treba velikega aparata in denarja.

Zato je doktor Popf potem, ko je mirno do konca poslušal gospoda Cfardeja, vprašal:

— Če pustimo na strani poklone, ki ste jih naredili leku, gre očitno za to, da bi prodal svoj izum vaši tvežki?

Gospod Cfardeja je odgovoril:

— No da, seveda, — sam pri sebi pa je pomislil: »Ali nisem morda zagrešil taktične napake?«

Morda bi bilo treba govoriti s tem mladencem na način številka ena?

— Seveda, znesek, ki ste ga imenovali, — je mirno nadaljeval Popf, — je neprimerno nizek. Pred nekaj dnevi so mi ponujali pet milijonov in, kolikor sem razumel, bi dali tudi deset.

Da, s Popfom je bilo treba začeti pogovor na način številka ena! Toda bilo je že prepozno. Navdušenih pohval ne moreš preklicati in to bo stale »Zavora« nekaj milijonov več.

— Mislim, — je rekel gospod Cfardeja, — da vprašanje zneska...

Toda Popf je dvignil desno roko, kakor bi se hotel zaščititi:

— Prosim vas, gospod Cfardeja, samo nekaj trenutkov. Bojim se, da ne bi zavozil. V poslovnih zadevah nisem kdo ve kako izkušen.

»Kajpak, neizkušen! Kaj pa pet milijonov?« — je srdito pomislil gospod Cfardeja, na glas pa je rekel:

— Oprostite, doktor, pazljivo vas poslušam.

Ne razumem dobro, zakaj se za moj lek zanima družba, ki se ukvarja s proizvodnjo zavore.

— Dovolite, da vam pojasnim? — je vprašal gospod Cfardeja, tedaj pa je nekdo beječe potrkal na večna vrata.

Popf je stekel doli.

Bil je Bamboli, ki je trkal. Pravkar se je vrnil iz banke, kjer se je s težavo pogodil za posojilo šest in pol tisoč kentavrov proti vknjižbi na hišo. In zdaj je prišel k doktorju Popfu s trepetajočim srem, da bi mu izročil ta denar kot vplačilo deležnega zneska ter postal tako delničar tvežke »Stifen Popf in Morg Bamboli«.

Miče in Vane

M.: Buh žijegne, Vane...!
V.: Buh luone, Miče! Buh luone...!
M.: Pej kaj tije kej duabrega ščuhala tuaja Pepa, de-
nes?

V.: Zeulenje...! Kaj čije družga reva ščuhet...?
M.: ...???

V.: Kaj zevaš? Zeulenje, Miče! Zeulenje...! Ne znaš še kaj je kmiječko, zeulenje: Zijeje, fežo no krempir... Al pej: Krempir, fežo no zijeje — viš, no, zdej znaš kaj je tu...

M.: Sine je zdelo, de je gvišno maneštra zetu, ke taku neken kisto zbijereš... Al te kej družga pajeda, Vane? Ji, u mijere...!

V.: Kaj se ne beš pajedo; Zima je lijeje jen skrbi me či ben kešnuu žrnadua uluavo, zdej ke bojua slaba vre-
mijena...?

M.: Čuavek buažje, pej kaj zel dela se pajedeš...? Buo dela tuo zimua kamr beš teu...! Sej de bojua zidale zdej anua fabrekua velikua... De suo vre svet mjerle use dual uod Gabrouca jen vele čije du Zgonika, Use, de bojua uzijele, Vane...!

V.: Pej kaj, de bojua delele u tije nove fabreke, praveš Miče...?

M.: OLIO SASSO - Vane...! Matrlala, de je ten duaste pravejua jen tije duobri čilp, de je...

V.: Ja, lelko de...! Dendenes se use ledije zmisljeja...

M.: Neč zmisljeja - Vane... Tu je prou gvišno! Zdej bojua urprej nrdile nou kampo športvo ten guar pr svijeten Luojzije jen še anga ten pr svijete Sebuote... Ja, jen puale še, de bojua ze Triebnce nrdile teleferikua zetu, de se ne bojua peštale sez Grapajce, zdej ke bojua jemele suajua korijerua ze u Trst.

V.: Čiješ riječ, Miče, de jen bojua dale, ja? Tu be le rade, naše ledije ale se bajin, Miče, de bojua moge le še dougo klempet dual čijs vrh.

M.: Ja, če buo Konšiljo tije tu zehualo, Vane, buo se-
gurno ku smrt...! Ze, hiše papravit ne riječen... Ale tu buo pej prou gvišno, kr sen rijejo.

V.: Kepej, prou našen leden, de bojua ustregle, ja...! Nismua miga teve čule, mi družet?

M.: Ja, uoblast jieh miče...! Viš...! Ni še pasalo nanka tri mesece uodkr suo se ugnijezde ten guar na Keluo-
nje jen hudič jema vre; Sulua, «Cooperatve operaie» (dvo-
jezično!) jen še čijerko, de bijen vre nrdile, ma de nima-
jua delouco, de bijen delo končale...

V.: Ja, jen nabržinkua, de suo jen napelale, lučeletr-
kua, de jemajua jen ceste take ku beljardo, sen čeu?! Aaa, se vido, Miče, kaku se hitro ukrijena jen nejde dnar če se grije zijenjeh...?

M.: Se zestuope, Vane! Zatu pej naše ludstvo ten uod Lajurjo, uod Macino jen drguod uokule Trsta, čakajua na letrekua vre uod kr suo juo znejdile u Amerike...!

V.: Ja, je sramnata tu, al ne - Miče? Nanka, de be ble Buh ye kaku dijelč uon sez mesta...! Ja, jen kašne ceste jemajua, Miče - ze ubet, no!

M.: Ma pej pr Brišček, Vane, ke je uada napelana vre uod trko let use du same štreke jen ga ni Baga ke bga spruaso, de be juo spelale u vas...

V.: Taku je viš, ke se muoj Miče... Kaj se čijemua pa-
maget? Prej je komendijero Mušoline jen zdej nen pej komendijerajua fošiste... Taku, de smuo zmijeren ten, Miče...!

M.: Prou praveš, Vane...! Muaško se pavelo...!

V.: Jest, sen pavelo, jest... Ale za take stvari, Miče, be se moge naše odbore prijedent... Ze kešno delo uluavet, ze drva, ze senu jen ze trko družeh stvari... Kaj praveš ti, Miče?

M.: Sej suo nen glih zdej na ten zadnji sestanke rije-
kle, de muoremuo pač, use tako poročat dual...

V.: Hee... pač je rijeke zlude, Miče, ke je stuopo u dr...! Jest pej riječen tu, Miče, de be prou teve naše muoje moge držet še več u kuonte use kr je ludstve potreba jen uod koriste... Puale be vido kaku be prhajale naše rado na zestanke uviječ...

M.: Sej bojua, Vane...! Čako, nej...

V.: Lijete ni kej čakot, Miče...! Čejt grlje naprej jen ne misle, de se družje samo praščejua... Jen tije tu no, de jeh ni več - zatu ke se glih nismo pakazale na place un dan...

M.: Ma sej buo zdej, nazaj novo tekmovalje, Vane...

V.: Delet treba, Miče! Delet...! Je use premalu delet tekmovalje, če se ne pridno zgrabe za delo... Treba jet, Miče, med ludstvo... Treba tije ludstve kej det al se usej muaško prežentijeret pred ledmi jen lenu bistro rez-
luzet use naše švahuste...! Zestuopeš?

M.: Pej kaj niste ble kontijente sez muožen ke ven je držo deškorš? Tako, de treba tije poročat, Vane...!

V.: Kaj čiješ poročat? Jih je, ke muoren riječ, de suo res kampelce... Suo te pej ane nazaj take, de te šrajajua taku, de jeh nanka ne zestuopeš taku, de ni ne laško ne slovensku...

M.: Buh pamage, Vane...! An trko vre zestuopeš, an-
te...! Meš strela...!

V.: Aaa, ne! Ce te ne ku rajta uod nekšne: Olegar-
šije... uod plutokracije jen še-ostrukcijonižmo, de juo še zriječ nisen u stane, no!!! Či ste z glavua...?

M.: Ostrukcijonizem...? Ma tu be se riječko, Vane, pa domače: Miščet, palena ped nuage...!

V.: Pa grbe, Miče! Pa grbe bijeh čuavek zmiječo uča-
seh... Ma je bulše, de moučnu...!

M.: Zekaj moučnu, Vane? Uon pavez franko! Kaj se vruga bajiš!? Se gvišno kej uofendijero kešnega...?

V.: Ma prou neč no! Samo sen se lamentandebe tije mi moge jemet u Trste an neš ufičijo ze potovanje, za knjige jen še tulku drugih.

M.: Sej tu se prou pavelo, Vane...! Samo či bš pre-
stoure nejdo, u Trste?

V.: Na Korše, Miče! Kaj je blo treba pestet z ruk une pruafter kamr suo, bukve predajale naše...?!

M.: Pej prou ten? Al be ti ten, de nen še ankret rez-
bijajua use?

V.: Peste nej hudič rezbijue... Tauzent buato nen le nlijebo rezbo... Ankret se buo le uštefo...!

M.: Ja, du buo pej škudua plečavo, ti ke taku šraješ?

V.: Segorancija, Miče! Pa kašnuu strelua je šgora-
cijnou na svete, aa?

M.: Sej nismo taku šempijeste, Vane, de bojua nen Sla-
vencen, kej šgorirale!

V.: Ma, pej čerine? Pa kuaga suo pej čerine u Trste, še ne ze varvet lesko?

TORTILISKOL predmestje

JOHN STEINBECK

Ilustrira B. Grom

IV. KAKO JE JEZUS MARIJA KORKORAN NEHOTE PREVZEL VODSTVO PUSTOLOVŠČIN

31. Nato je Pilon sedel ob robu ceste, z nogami v jarek in si podprl obraz z rokami. Nenadoma je med grmovjem opazil človeško roko, ob njej pa vrč z vinom. Roka se je zganila in izza grmovja je pogledal nuga-
ban obraz z rdečo ščetinasto brado Jezusa Marija Korkorana. — 32. Pilon je skočil k njemu: »Prijatelj, Jezus Marija, ti je slabo?« Jezus Marija se je zasmel: »To je samo od pijanosti.« Nato je vzel steklenico in jo ponudil prijateljsko. Ko se je tudi sam odžejal, je povedal, kako je prišel do vina.

33. »Ko sem pred dnevi spal na obali, so valovi prinesli do mene lep čoln. Odpeljal sem se z njim v Monterey in ga prodal za 7 dolarjev. Kupil sem si dve steklenici vina, wiskija in še nekaj za prijateljico Ara-
bela. Toda srečala sva vojake in ona je odšla z njimi, jaz pa sem prišel sem spat.« Medtem ko je pripove-
doval, je Jezus Marija večkrat močno zakašljaj. — 34. »In imaš še kaj denarja?« ga je vprašal Pilon. Jezus Marija je potegnil iz žepa še tri dolarje in nekaj drobiža. Ko je Pilon to videl, ga je takoj začel vabiti k sebi v hišo, čes da ni dobro spat zunaj, kajti njegov kašelj je nedvomno začetek težke pljučne bolezni. Jezus Marija se je dal pregovoriti in obljubil, da bo plačeval 15 dolarjev mesečne najemnine.

35. Ko pa je Pilon želel, da plača tri dolarje takoj, se je Jezus Marija upri. Pilon mu je nato razložil, da jih Danny vrže iz hiše, če mu ne plačajo vsaj dva dolarja. Jezus Marija je končno izročil denar in zopet je sobo zajel mir in toplo tovarištvo. — 36. Vsi trije so začeli razmišljati o Dannyju: On potrebuje denar, da kupi gospe Morales kandirano sadje. Od tega bodo gospe boleli zobje, toda to ni tako važno, huje je, če bo jedel slaščico tudi Danny. Obvarujmo ga bolečin. Toda kako? Vsi trije so bili istih misli, le Pilon in Pablo sta čakala, da bo spregovoril Jezus Marija. Ta ju je razumel in dejal: »Kupimo mu raje za 2 dolarja vina.« Pilon in Pablo sta takoj odhitela proti Torelijevi hiši po vino, Jezus Marija pa je moral v mesto po hrano.

M.: Jaa! Boudé Buh zehualen, glih te prave tije se nejdo...! Se ze ledi se ne zrajajua, če te čikua rezbijs, ne pej ze ruobua...

V.: Sej tu znan, Miče, ma...

M.: Ma ne znaš pej tu, Vane, kr sen čeu prou uod Nema-
ca, te starga, u Grapado, de se naše ledije guar pa vases muorejua same delet stražua pa nuače, pr usek čerineh, zetu de bijen blagu ne pakrale tatuve...!

V.: Aaa, se vido kaku suo ledije vole pronte če se grije ze njeh interese? Jen tache interese je, Miče, duaste... Zetu je treba samo pa te prave strune drijegent jen ludstvo na use viže držet taku, de buo ja samo spregljudelo či muore bet...!

M.: U našeh organizacijah! U SIAU, be moge bet use, du anga, Vane...!

V.: Tu se zna, Miče...! Ma jeh je še nekej tacch pej. ke suo te še ku zgebljene vouce...! ko jen ni mare več zije-
nes... jen prou ses tacme, Miče, be mi moge malo drgače...

M.: Kaku drgače? Pavej! Kaj ba teu ti??

V.: De be naše odbore, ble res prave ofiže... Taku, de be ludstvo jemelo ne samo rešpeto ma anka intereš du njeh... jen tu use ludstvo, Miče. Use be se moglo špeglet njenes! Sej neč ne riječen, nej buo le pa damače jen bu-
še, ale zetu pej trko bel šerjo use, prou zetu, ke smuo vre zeduaste ble reve jen peštane uod useh! Zdrave!

M.: Zdrave, Vane...! Zdrave!! ...Miče, prou te stajl. Usaka šula neke košta... Ja, čij, Vane! Čij...!

V.: Kaaaj čiješ še...?

M.: Se čeu, kašen vijelet uokcet, de je bijeu ten u Londone, de se pa celen svete šraja jen piše...?

V.: Ej, prava rejč...! Smuo jeh jemele un tijejen u Repue kr tri na ankret, Miče... Zdrave...!

M.: ...?

Okolica, 23. novembra 1947.

Tiste ku lanc

Fizkultura šport fizkultura šport

Še štiri moštva v Jugoslovanskem pokalu

Tekmovanje za Jugoslovanski pokal je dospelo v svojo končno fazo. Od 341 nogometnih moštvo so ostala še štiri: Partizan Naša krila (Zemun), Sarajevo in Sloga (Novi Sad). Ta štiri moštva bodo odigrala zadnje tekme 28. in 29. t. m. v Beogradu.

To nedeljo je v Beogradu pred 20.000 gledalci Partizan zaslužen zmagal nad Crveno zvezdo z 2:1. Rezultat tekme Naša krila - Spartak je 2:0. Nezaslužen pa je Sloga v Splitu premagala Mornarja (3:2). Jaki iz Plevlja, doslej nepoznan klub, je dosegel velik uspeh, ko se je prerinil do nedeljske tekme in se tu podlegel Sarajevu šele v podljudski igre (3:2).

Reški Kvarner je odigral zaostalo prvenstveno tekmo z zagrebškim Metalcem in zmagal s 3:1.

Škedenj vodi

Lestvica se je spremenila. Ker tekma med moštvi Tovarna strojev in Umaga prejšnje nedelje ni bila priznana in ker je to nedeljo tržaška Tovarna strojev izgubila še s Sv. Ano (2:0), se je prerinil na prvo mesto Škedenj, ki je nasl. moštvi Umaga kar 6 golov, ne da bi prejel niti enega, Sv. Ana se je z omenjeno zmago uselila na drugo mesto s 13 točkami kot Škedenj. Magdalena s točko manj na tretjem mestu je tudi zmagala in sicer Ponziano (4:2). In tako je Tovarna strojev šele na četrtem mestu. Ostali rezultati so: Milje-Rojan 0:0; Dreher-Piran 1:0; Izola - Montebello 2:0; Costalunga-Pristanišniki 1:0; Aurora-Nabrežina 2:0.

RADIO

VAZNEJŠE ODDAJE RADIA
TRST II od 30. XI. do 6. XI. 1947
Poročila vsak dan ob 7.45, 12.45, 19.45, 23.15.

NEDELJA 30. XI. — 9.30 Kmetijska oddaja — 13.00 Glasba po željah — 13.45 Zbirka slovenskih narodnih popevk — 17.00 Nedeljska popoldanska glasba — 19.15 S pesmijo po slovenskih krajih — 20.00 Zbor z Opčin, dirigira Mallé Stanek — 20.00 Operna glasba — 21.00 Vesela ura: izvajajo člani SNG.

PONEDELJEK 1. XII. — 13.00 Srbske in hrvatske pesmi — 13.20 Nekaj znanih Dvorakovih skladb — 19.15 Popularne skladbe nordijskih skladateljev — 20.00 Nedeljski sportni izidi — 20.05 Pevski duet Kodermac - Pertot — 20.20 Glasbene slike — 21.00 Slušna igra — 22.00 Hačaturjan: koncert za violino in orkester.

TOREK 2. XII. — 11.30 Simfonična glasba — 12.10 Slovenske pesmi — 13.30 Ruske narodne pesmi — 18.20 Komorne skladbe W. A. Mozarta — 20.00 Fantije na vasi — 21.15 Koncert mandolinista Gina Pressana — 22.00 Simfonična glasba.

SREDA 3. XII. — 13.00 Glasba po željah — 13.30 Komorni zbor — 18.00 Iz opernega sveta — 19.15 Vaški kvintet — 20.00 Brahms: koncert za klavir in orkester — 21.00 Slušna igra: izvajajo člani SNG — 22.00 Baletna glasba.

CETRTEK 4. XII. — 12.10 Slovenski plesi — 13.30 Zenska oddaja — 19.00 Komorna glasba — 20.00 Pavliha dvorana — 21.00 Španska glasba.

PETEK 5. XII. — 13.00 Slovenske pesmi — 13.30 Folklorna glasba — 19.15 Komorni zbor — 21.00 Čajkovski: Simfonijski št. 6 »Patetična« — 21.45 Slovenski vokalni kvintet.

SOBOTA 6. XII. — 12.15 Slovenske melodije — 13.00 Partizanske pesmi — 14.00 Vaški kvintet — 18.10 Glasbena fantazija — 20.00 Klavirski koncert prof. Ravnikar Antona — 21.00 Opera

Lestvica je sedaj taka:

Škedenj	7	6	1	0	33	6	13
Sv. Ana	7	6	1	0	14	3	13
Magdalena	7	5	2	0	20	8	12
Tov. strojev	6	5	0	1	9	2	10
Dreher	7	3	2	2	12	6	8
Piran	7	3	2	2	10	7	8
Izola	7	3	1	3	13	7	7
Ponziano	7	3	1	3	14	12	7
Rojan	7	3	1	3	8	12	7
Aurora	7	3	0	4	5	13	6
Montebello	7	2	1	4	10	12	5
Costalunga	7	2	1	4	7	9	5
Milje	7	1	1	5	3	17	3
Umag	6	0	2	4	2	16	2
Nabrežina	7	1	0	6	6	26	2
Pristanišniki	7	1	0	6	3	18	2

Nič posebnega v italijanskem prvenstvu

Rezultati tekem za italijansko nogometno prvenstvo to nedeljo niso prinesli presenečenj, (kar se najlepše vidi iz ogromnega števila dvanaestkarjev pri SISAL-u, ki jih je kar 2362 in bodo dobili samo po 22917 lir). Pričakovalo se je, da bo Torino zmagal v Genovi nad Sampdorjo, vendar je njegova zmaga zelo tesna (1:0) in igra je bila slaba. Krepkeje je zaigral Milan, ki je v Rimu premagal Romo kar s 4:1. Tako se vrh lestvice ni spremenil. Visoko zmago je dosegla Juventus nad Livornom (6:1), medtem ko

je v tekmi Inter-Genova (1:0) odločil avtogol. Triestina je imela v gosteh klub Lazio iz Rima in je uspela premagati ga z 2:1. Igra ni bila na posebni višini.

Ostali rezultati: Fiorentina-Bologna 1:1 (zanimiv je položaj Fiorentine na lestvici: zabila je le osem golov pa ima 11 točk!); Lucchese-Bari 1:0; Napoli-Pro Patria 1:0; Atalanta-Salernitana 0:0; Modena-Alessandria 1:0.

Lestvica je naslednja:

1. Torino	10	7	1	2	30	5	15
2. Milan	10	7	1	2	20	12	15
3. Juventus	10	5	3	2	21	12	13
4. Inter	10	5	2	3	27	12	12
5. Bologna	10	4	3	3	14	11	11
6. Fiorentina	10	4	3	3	8	7	11
7. Modena	9	3	4	2	11	8	10
8. Triestina	9	3	4	2	11	10	10
9. Genoa	10	5	0	5	19	17	10
10. Salernitana	10	3	4	3	15	16	10
11. Bari	9	3	3	3	8	10	9
12. Pro Patria	10	3	3	4	12	14	9
13. Alessandria	10	4	1	5	12	18	9
14. Livorno	10	3	3	4	12	18	9
15. Vicenza	9	3	2	4	9	17	8
16. Roma	9	3	2	4	12	18	8
17. Lazio	10	3	2	5	7	11	8
18. Lucchese	9	3	1	5	8	25	7
19. Atalanta	10	2	3	5	8	13	7
20. Napoli	9	1	4	4	8	14	6
21. Sampdoria	9	2	1	6	12	16	5

10 NAJBOLJŠIH SLOVANSKIH ATLETOV

Pričeli bomo objavljati seznam po deset najboljših lahkoatletov vseh slovanskih držav v posameznih disciplinah. Po znanih finskih tabelah se lahko vsak rezultat oceni tudi po točkah, tako da n. pr. lahko rečemo: rezultat v metu kladiva 56,24 m je boljši — 1061 točk — kot pa rezultat v metu na 1500 m v 3:52,8 — 1016 točk. Po teh finskih tabelah je torej lestvica 10 najboljših slovanskih lahkoatletov naslednja:

1. Zatopek (CSR) 500 m 1141 točk
2. Lip (SZ) krogla 1121 točk
3. Gubijan (FLRJ) kladivo 1061
4. Ceyona (CSR) 1500 m 1047
5. Kizeveter (CSR) kopje 1039
6. Zerjal (FLRJ) disk 1038
7. Sektel (SZ) kladivo 1024
8. Knotek (CSR) kladivo 1022
9. Zatopek (CSR) 1500 m 1016
10. Lip (SZ) disk 1014

Banjin (SZ) 1000 m 1014 točk.

TENIS

Na turnirju za prvenstvo Švice v Zenevi Jugoslovana Mitić in Palada nista imela posebne sreče. Po prvih zmagah sta v četrtfinalu oba izpadla. Tako je Mitić izgubil v igri z Del Bellom 1:6, 6:3, 6:4; Palado je pa premagal Francoz Bernard s 6:2, 5:7, 6:3. Italijanski igralec št. 1, Cuccelli, je izgubil s Francozom Abdessalamom, ki je pozneje premagal še Del Bella, ki se je plasiral v finale, in si tako osvojil prvenstvo Švice v igri posameznikov. Italijana Cuccelli in Del Bello pa sta premagala francosko dvojico Bernard-Pelizza v petih setih 1:6, 7:5, 2:0, 6:3, 6:4 in si tako osvojila švicarsko prvenstvo v igri parov.

Na teniškem turnirju v Buenos Airesu je argentinski reprezentant Harlado premagal v četrtfinalu čehoslovanskega igralca Drobnyja s 4:6, 6:2, 6:1, kar predstavlja veliko presenečenje.

Letos postavljeni svetovni rekordi

Zenski svetovni rekord v metu kopja 47,24 m so letos prekosile tri tekmovalke: Klavdija Majučaja (SZ) z metom 50,32 m, Ljudmila Anokina (SZ) 50,20 in Herma Baumann (Avstrija) 48,21 m.

Pri plavanju je bilo več rekordov kot v lahki atletiki.

100 m prosto: Alex Janny (Francija) 55,8 sekund;
300 m prosto: isti 3:21,0;
400 m prosto: isti 4:35,2;
200 m prsno: Josef Verder (ZDA) 2:35,0.

Zenske:

100 m prsno: Nel Van Vliet (Holandska) 1:18,2;
200 m prsno: ista 2:49,2;
400 m prsno: ista 5:58,6;
3 x 100 mešano: Holandija 3:42,4.

V tekmi med reprezentancama Francije in Portugalske v Lizboni je zmagala Francija s 4:2.

ŠAH

V Sovjetski zvezi bodo letos proslavili štiridesetletnico smrti Mihajla Ivanoviča Cigorina, šahovskega mojstra in ustanovitelja vodilne šahovske šole na svetu. Cigorin je s svojo neuklonljivo voljo ustvaril najširše temelje za razvoj šahovskega delovanja v predoktobrski Rusiji, njegovi nasledniki pa so po Oktobrski revoluciji uspešno nadaljevali začetno delo za razvoj in popularizacijo šaha med ruskimi narodi. Mihajlo Cigorin je ustanovil prvo šahovsko šolo v Rusiji, prvi je organiziral vsesrbski šahovski turnir in spoznal Evropo in Ameriko z delovanjem in uspehi ruskih šahistov. Bil je velik šahovski talent, ki so ga občudovali svetovni šahovski vele mojstri, s katerimi se je pogosto in uspešno srečeval na številnih mednarodnih šahovskih turnirjih. V dvoboju s svetovnim šahovskim prvkom Steinitzom je Cigorin malone dvakrat dobil nesloj svetovnega prvaka. Steinitz je takrat sam izjavil, da ga je pred Cigorinovi porazom obvaroval zgolj slučaj.

Mihajlo Cigorin je izvežbal vrsto ruskih šahovskih mojstrov, ki so se pričeli resnosti Cigorinove šahovske igre. Njegovo ime je v vidnih črkah zapisano tudi v svetovni šahovski teoriji in največji sovjetski šahovski mojster Botvinnik priznava, da je svoje znanje pridobil s največji meri po zaslugi in vzoru Mihajla Cigorina.

V Moskvi bo v spomin Cigorina velik turnir, na katerem bodo sodelovali vsi boljši sovjetski mojstri in vele mojstri. Od Jugoslovancev sta povabljeni prvaka dr. Trifunović in Gligorić od Čehov pa Pachman in Kotnauer.

Dvoboj FLRJ-CSR

Na prijateljskem šahovskem dvoboju CSR : Jugoslavija, ki bo v Zagrebu od 30. novembra do 3. decembra t.l., bodo igrali na desetihi deskah po dvokrožnem načinu. Pachman in Kotnauer ter Trifunović in Gligorić v tem dvoboju ne bodo nastopili, ker sodelujejo na spominskem turnirju v Moskvi.

Češko reprezentanco bodo sestavljali: Foltys, Katetov, Richter, Opčensky, Šajtar, Zita, Rohanček, Potuček, Lom in Prucha.

V jugoslovanski reprezentanci so: Božić, dr. Vidmar, inž. Vidmar, Vučković, Kostić, Larković, Milić, Pire, Puc in Tomović.

Lešniki in orehi

MREŽA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28								

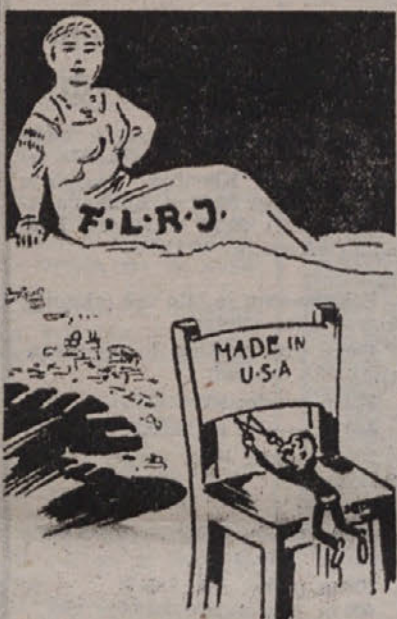

Nesramna natolcevanja!

Razumljivo razburjenje v prizadetih krogih

Neverjetno, kaj se vse danes že očita Ameriki. Pomislite, taka natolcevanja! Vrag ve, iz kakšnih razlogov in namenov se tem pobornikom demokracije očita, da si žele podjarmiti ves svet? Smešno! Oni bi vendar samo želeli, da bi vse zanje delalo in nič več! To je vse. Prosim vas, ali je to podjarmljenje? Širijo se vesti o nekakih ameriški strateških in drugih bazah v Evropi. Kakšne baze, lepo vas prosim! Ali je Grčija ameriška baza? Kje neki! Le tamkajšnja vlada je v njihovih rokah, to je vse! In Turčija? Turčija je vendar docela samostojna država in ni ga Amerikanca, ki bi v njej ne smel delati, kar bi hotel. Kakšna baza torej? In Italija? De Gasperi jeva Italija? Je o njej sploh mogoče pomisliti, da bi lahko bila ameriška baza? Neumnost! De Gasperi je Ameriki prodal le industrijo in nekaj drugih malenkostnih veleobratov, bedo in krizo pa je obdržal trdno v svojih rokah. O Franciji sploh ni, da bi govorili in pisali, dokler De Gaulle ne prime za vladno krmilo. Potlej, no potlej, ko se bo to zgodilo, bodo Američani Franciji stavili pač neke majhne zahteve glede porurskega premoga in še kako malenkost in to bo vse; a da bi

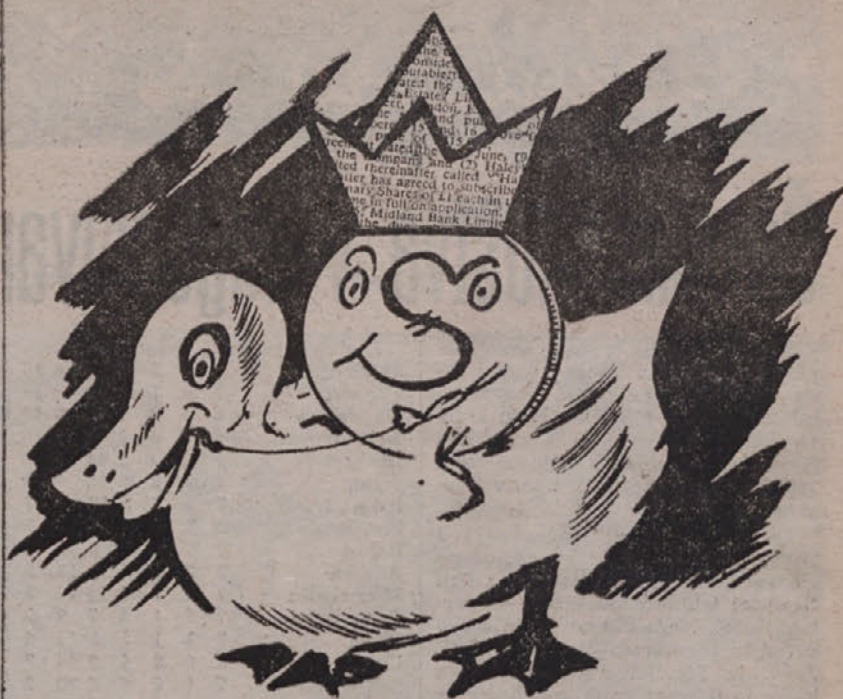
nameravali tam ustanoviti svojo bazo, o tem ni govora! No, in končno s Trstom, kako je z njim? Diši tu morda po ameriški bazi? Ne! Kje pa? Niti ne diši, niti ne smrdi! Trst je vendar izhodišče na Balkan in dalje proti vzhodu. Torej, kaj bi Amerikanci z njim? Še povohati se jim ga ne zdi vredno! Seveda, boste sedaj dejali: Zakaj pa potem

Svetnik Piccoli napada Jugoslavijo

drže tu toliko svojega vojaštva? Vidite, ljubčki, to je pa tako: Amerikanci so se odločili, da bodo tu držali svojo vojsko vse dotlej, dokler ne pride guverner, sklenil so pa tudi, da guvernerja ne bo, dokler bodo tu držali svojo vojsko. Da, tako so sklenili. A o kakih bazah ni govora. To so zgolj nesramna natolcevanja in kdor tem natolcevanjem ne verjame, je bedak in ga bo srečala pamet šele takrat, ko bo že zadnjemu istrskemu oslu znano, kako je s to rečjo.

Zamolcklo bobnenje v okolici Trsta

Te dni je blizu Trsta zamolcklo zabobnelo, kakor da bi nekdo ob nekaj udaril, pa ni bil potres, le novinar Hearst

je potrkal lastnoročno ob železno zaveso. Videl jo je in celo potrkal ob njo in kaj bo šele sedaj poročal o njej, si lahko vsakdo sam misli.

Teden senzacij

Nečuvno junaštvo in uspešen lov tržaške policije!

Tržaška policija je zabeležila te dni nov velik uspeh. Docela po naključju ji je uspelo aretirati nekega človeka, pri katerem so našli tri letake z antifašistično vsebino. Medtem se ji je sicer izmuznilo nič manj kot 17 tatov in nekaj atentatorjev, a to ne zmanjšuje nikakor njenega uspeha. Zaplenjene letake je policija skrbno spravila, tako da bodo lahko še poznim rodovom pričali, kaj vse je uspe-

lo najboljši policiji na svetu v letu gospodovem 1947.

Nenavaden pojav v Trstu

Te dni je sicer brezoblačno, sončno nebo nenadoma potemnelo. Sonce je pokrila neprodorna, gosta črna plast. Sprva je ljudstvo mislilo, da je vzrok temu krdelo kobilice. Po natančnejšem opazovanju

pa so ugotovili, da so kobilice popolnoma nedolžne pri tej stvari, da pa je sonce zakrila neznansko velika jata rac. Dolgo ni bilo znano, od kod te race nad Trstom, končno so pa le dognali, kaj je na stvari. Race so prispele istčasno z ameriškim novinarjem g. Hearstom, ki se te dni mudi v našem mestu. Kjer je namreč ta mož, tam rac ne manjka.

Odprava birokratizma v Italiji

V Italiji so pričeli z energičnim odpravljanjem birokratizma. Na čelu gonje zoper to nesrečo se je postavila italijanska justica. Dokaz za to je primer požigalca Narodnega doma v Trstu, Giunte. Mož je bil istočasno obsojen, pomiloščen in izpuščen iz zapore. Za tak trojen postopek so nekoč birokratična sodišča potrebovala celo po več let. Sedaj, kot je videti, je birokratizem pokopan in zločinem je uvideno pomagano. Izpuščeni Giunta zaenkrat sicer še ne ve, kaj bi počel, pa se bo že odločil. Slovenskega gledališča v Trstu seveda ne more zažgati, in to zgolj iz razloga, ker ga ni. Morda pa bo dobil namestitev na kakem uradu za dvojezičnost. Mož bi bil prav primeren za to, očitati pa mu tudi ni kaj, saj je bil vendar pomiloščen in izpuščen.

Velika gospodarska kriza v Jugoslaviji Polom na vidiku

Nesposobni gospodarski politiki v Jugoslaviji so spravili deželo že na rob propada. Sprva že nekam urejeno stanje se je sedaj sprevrglo v pravo anarhijo. Jasen dokaz za to je, da danes že marsikaj tam kupiš brez nakaznice. Ljudstvo mrmra in zabavlja ter zahteva zopet vse na kar-te. Vlada pa se za to mrmranje niti ne zmeni in grozi z nadaljnjimi ukinitvami nakaz-nic. Kaže, da so vladni dnevi le še kratko odmerjeni. Emigran-

ti v Italiji, namenjeni proti Argentini, so zato oložili potovanje in čakajo na padec jugoslovanskega režima v nekem italijanskem taborišču. Prepričani so namreč, da bodo že prav kma'lu lahko spet stopili na rodna domača tla, ne da bi bilo treba sedanjim oblastnikom obrazložiti svoje delovanje od leta 1941 do 1945.

Zahvala trgovcev s svečami tržaškemu radiu

Spodaj podpisani se tržaškemu radiu najiskrejeje zahvalujemo za objavo novice, s katero ste tržaško prebivalstvo obvestili, da dne tega in tega od 10. do 11. ure ponoči ne bo svetila elektrika. Ljudje so kot nori kupovali sveče, tako da smo lahko pošteno navili cene in so nam kljub temu zaloge pošteno skopnele. Priporočamo se še nadalje in ostajamo

z vljudnim spoštovanjem trgovci s svečami.

Iz Francije

V Franciji zdaj Ramadier nič več vladati ne sme. Schumann je za njim prišel in je vladati začel. Kma'lu pa raz vladni stol ga porinil bo De Gaulle končno pa prišel bo čas, ko bo rekel ljudski glas: »Nič več te ne maramo, naš predstavnik bo Duclos.« In v deželi Mona Lize nič več vladne ne bo krize!

Guverner bi že prišel, toda...

